

PUSIAUKELĖ

Meilutė Ramonienė
Joana Pribušauskaitė
Loreta Vilkienė

TURINYS

Pratarmė	5
Įvadas	7
1 skyrius Kalbos vartojimo tikslai	9
2 skyrius Sudedamosios dalys	11
3 skyrius Komunikacinės intencijos ir jų raiška	13
4 skyrius Abstrakčiosios sąvokos	24
5 skyrius Temos ir konkrečiosios sąvokos	34
6 skyrius Skaitomų ir klausomų tekstų supratimas	60
7 skyrius Rašymas	62
8 skyrius Sociokultūrinė kompetencija	63
9 skyrius Verbalinio bendravimo modeliai	66
10 skyrius Kompensavimo strategijos	70
11 skyrius Mokymasis mokytis	73
12 skyrius Gebėjimų kokybė	76
A priedas Tartis ir intonacija	78
B priedas Gramatikos aprašas	81
C priedas Žodžių rodyklė	126
D priedas Atvirųjų sąrašų rodyklė	137
E priedas Komunikacinių intencijų ir sąvokų rodyklė	138
Santrumpos	143
Literatūra	144

PRATARMĖ

Per pastaruosius keliolika metų Lietuvoje ryškiai pakito svetimųjų kalbų mokymas ir mokymasis. Stiprėjanti globalizacija, Europos ir kitų pasaulio šalių patirtis padarė įtaką ir Lietuvai – svetimųjų kalbų norima išmokti ir mokomasi ne tiek siekiant jas pažinti, kiek jomis bendrauti su tomis kalbomis kalbančiais žmonėmis. Svetimųjų kalbų mokymo programų, mokymo priemonių ir testavimo reformai Lietuvoje ypač svarbūs Europos Tarybos darbai, numatantys komunikacinio mokymo gaires ir svarbiausius principus. „Bendrieji Europos kalbų mokymo, mokymosi ir vertinimo metmenys“¹ padeda ne tik nusistatyti ker-
tinius komunikacinės kompetencijos ir kalbinių gebėjimų ugdymo principus, bet ir atsirem-
ti į bendrus 6 kalbų mokėjimo lygius (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

C. Įgudęs kalbos vartotojas	<i>C2 Mastery</i>	
	<i>C1 Effective Proficiency</i>	
B. Savarankiškas kalbos vartotojas	<i>B2 Vantage</i>	<i>B2 „Aukštuma“</i>
	<i>B1 Threshold</i>	<i>B1 „Slenkstis“</i>
A. Pradedantysis kalbos vartotojas	<i>A2 Waystage</i>	<i>A2 „Pusiaukelė“</i>
	<i>A1 Breakthrough</i>	<i>A1 „Lūžis“</i>

Anglų ir kitų Europos kalbų „slenksčiai“ – platūs ir išsamūs mokymo turinio aprašai, jau keletą dešimtmečių veikiantys visą svetimųjų kalbų mokymo sistemą Europoje, – tapo svarbiu atspirties tašku ir lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymo naujoviškoms nuostatom. 1997 metais buvo išleistas „Slenkstis“ – aprašas, sudarantis pagrindą visai mokymo ir mokėjimo tikrinimo orientyrų sistemai. 2000 metais išleista „Aukštuma“ – aukštesnės pakopos gebėjimų aprašas, o „Pusiaukelė“ yra mokymo turinio, orientuoto į žemesnę nei „Slenkstis“ pakopą, aprašymas. Šie trys aprašai atitinka svarbiausius reikalavimus, taiko-
mus suaugusiųjų lietuvių kalbos kaip svetimšios mokėjimui.

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, 2004. Cambridge University Press; taip pat http://www.coe.int/T/E/Cultural_Cooperation/education/Languages/Language_Policy/Common_Framework_of_Reference/default.asp#TopOfPage

Lygis	Valstybinės kalbos mokėjimo kategorija	Gebėjimai
„Aukštuma“ (B2 lygis)	III kategorija	Ilgų sudėtingų sakytinių ir rašytinių tekstų konkrečiomis ir abstrakčiomis temomis supratimas; gebėjimas laisvai kalbėti įvairiomis temomis, paaiškinti požiūrius ir nuomones; gebėjimas rengti oficialius dokumentus ir juos tvarkyti, aiškiai ir taisyklingai dėstyti mintis raštu
„Slenkstis“ (B1 lygis)	II kategorija	Sakytinių ir rašytinių tekstų žinomomis temomis supratimas; gebėjimas kalbėti įvairiomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, apibūdinti patirtį, įvykius, nusakyti priežastis; gebėjimas pildyti tipinių dokumentų formas, rašyti trumpus tekstus kasdienio gyvenimo ir darbo temomis
„Pusiaukelė“ (A2 lygis)	I kategorija	Trumpų, aiškios sandaros sakytinių ir rašytinių tekstų įprastomis kasdienio gyvenimo temomis supratimas; gebėjimas kalbėti apie konkrečius žinomus dalykus; gebėjimas pildyti paprasčiausių tipinių dokumentų formas, rašyti neoficialius trumpus tekstus (pvz., skelbimus, laiškėlius)

Turėdami išsamius trijų svarbiausių kalbos mokėjimo lygių aprašus, galėsime sistemčiau organizuoti lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymo procesą, sudaryti programas įvairiems mokymo etapams, rašyti į „Pusiaukelės“, „Slenksčio“ ar „Aukštumos“ lygį orientuotas mokymo priemones, rengti testus.

„Pusiaukelės“ autorės yra ir anksčiau pasirodžiusių aprašų „Slenkstis“ ir „Aukštuma“ rengėjos. Rašant „Pusiaukelę“, stengtasi iš esmės išlaikyti bendruosius principus ir tas pačias nuostatas. „Pusiaukelės“ 2, 3, 4, 10 skyrius, praturmę ir įvadą parengė Meilutė Ramonienė, 6, 9 skyrius, A ir B priedus parašė Joana Pribušauskaitė, 1, 5, 7, 8 skyrius, C, D ir E priedus – Loreta Vilkienė, 11 ir 12 skyriai perkelti iš „Slenksčio“. Bendram darbui vadovavo M. Ramonienė.

Dėkojame darbo koordinatorėi LR Švietimo ir mokslo ministerijos vyriausiajai specialistei Stasei Skapienei, savo kolegėms iš Vilniaus universiteto Lituanistinių studijų katedros, bendrose diskusijose padėjusioms išspręsti medžiagos atrankos problemas. Ačiū visiems už pastabas ir geranoriškus patarimus.

AUTORĖS

ĮVADAS

1. „Pusiaukelės“ paskirtis ir sąsaja su „Slenksčiu“

„Pusiaukelė“ yra pradedančiųjų mokymo ir mokymosi lygio aprašas, apibrėžiantis gebėjimus tų mokinių, kurie nori įgyti tik elementarius lietuvių kalbos kaip svetimšios pagrindus, įgalinančius patenkinti būtiniausius komunikacinius poreikius, vartojant kuo paprastesnes lingvistinės raiškos priemones įprasčiausiose gyvenimo situacijose, kurias lengviausia numatyti. Tokie gebėjimai galėtų būti pamatas siekti aukštesnio lygio, kuris yra aprašytas kaip „Slenkstis“.

Svetimosios kalbos mokėjimo lygis, leidžiantis savarankiškai ir gana lanksčiai vartoti kalbą, mūsų manymu, yra „Slenkstis“. Tačiau ne visiems mokiniams, ypač turintiems palyginti nedaug mokymosi patirties, „Slenksčio“ lygis yra lengvai pasiekiamas. Negalima neigti, kad ir žemesnio nei „Slenksčio“ lygio gebėjimų pasiekimas turi nemažą vertę. Kad neatgrasintume potencialių mokinių, prašydami jų siekti daugiau nei jiems atrodo pasiekiamą, manytume esant verta pasiūlyti mažesnę mokymosi naštą, kuri atrodytų pakeliamą, tikslą, kuris būtų pasiekiamas per palyginti trumpą laiką. „Pusiaukelė“ yra bandymas iš „Slenksčio“ atrinkti mažiau pastangų reikalaujančius uždavinius, pagrįstus tuo pačiu „Slenksčio“ modeliu ir apimančius tuos pačius komponentus. Ši mokymosi našta yra apytikriai apimanti pusę to, ko reikalauja „Slenkstis“, štai dėl ko mes ir pavadinome šį lygį „Pusiaukele“. Nors daug „Slenksčio“ lygio reikalavimų čia yra smarkiai sumažinta, labai apribota, vis dėlto „Pusiaukelė“ lygis turėtų patenkinti pačius būtiniausius mokinių komunikacinius poreikius. Manytume, kad tinkamai mokomas vidutinis mokinys tokį lygį galėtų pasiekti per 250–300 mokymosi valandų.

„Pusiaukelės“ lygis, nors ir galintis patenkinti elementarias komunikacines reikmes, vis dėlto turėtų būti tam tikra paskata siekti aukštesnių tikslų: savarankiško kalbos vartojimo – „Slenksčio“ lygio.

2. Ekonomiškumas

Kokių lietuvių kalbos kaip svetimšios gebėjimų tikimasi iš „Pusiaukelės“ lygio mokinio, yra aprašyta 1 skyriuje. Nors „Pusiaukelės“ lygis yra gana kuklus, lingvistinės ir kitos priemonės tokio lygio mokiniams vis dėlto turėtų leisti patenkinamai verstis lietuvių kalba. Tai iš esmės įgalina mokymosi turinio atrankos ekonomiškumo principas, kurio buvo tvirtai laikomasi, – orientacija į kuo platesnes komunikacines galimybes pačiomis paprasčiausiomis priemonėmis. Šio principo pagrindu „Pusiaukelei“ buvo atrinkta gramatika, kurią sudaro ribotas skaičius elementų, tačiau tokių, kurie gali būti gana plačiai ir įvairiai kombinuojami ir vartojami.

3. Lankstumas ir pritaikomumas

„Pusiaukelė“ skiriama plačiausiai ir gausiausiai mokinių auditorijai – pradedantiesiems. Šiuo atveju labai svarbu mokymo turinio lankstumas ir galimybės jį taikyti. Reikia pripažinti, kad, nepaisant mokinių srautų, didelio jų poreikių ir interesų skirtingumo, visi mokiniai turi daug bendra. Pirmiausia – jie visi nori įgyti minimalių gebėjimų vartoti lietuvių kalbą. Taigi jiems būtina mokėti paklausti ir suteikti informaciją, pasakyti nuomonę, požiūrį, tai, kam jie teikia pirmenybę, nusakyti praeities, dabarties ar ateities veiksmus, priežastį, tikslą, kitas aplinkybes, suprasti, kai visa tai pasako kiti ir pan. Visi mokiniai turėtų būti susipažinę su tam tikrais visuomeniniais susitarimais ir bendriausiomis nuostatomis, būdingomis lietuviškai šnekančiai bendruomenei, su kultūriniais skirtumais, kurie gali išryškėti komunikuojant. Jie taip pat, be jokios abejonės, turėtų įgauti patirties, kaip susidoroti su netikėtumais patekus į situacijas, kai pritrūksta raiškos priemonių. Visi šie komunikacinių

gebėjimų elementai ir dar daugiau jų yra aprašomi „Pusiaukelėje“ ir sudaro visumą, kuri turėtų patenkinti elementarius komunikacinius poreikius visų, kurių tikslas – išmolti bendrauti lietuviškai, kad ir kokie galėtų būti specialieji kieno interesai. Tačiau „Pusiaukelė“ turi dar ir kitų galimybių. Plati čia pateikiama sistema ir jos atvirumas, nebaigtinis pobūdis teikia praktiškai neribotas plėtojimo galimybes ir gali būti pritaikyta labai įvairių žmonių grupių poreikiams ir specifiniams tikslams. Įvairios „Pusiaukelėje“ nusakomos kategorijos ne tik gali būti išplėtos kiekviena atskirai, bet kai kurios iš jų turi paliktos erdvės įterpti kitus elementus ar jų rinkinius. Tarkime, yra grupė mokinių, kuriems aktualu išmolti lietuvių kalbos profesiniais tikslais. Tada skaitymo komponentas galėtų būti išplėstas profesinės paskirties teksto tipais, rašymo komponentais, pvz., tam tikro tipo standartinių laiškų ir kitokių kanceliarinių raštų rašymu, tematika papildoma profesinių interesų temomis, atviri temų ir žodžių sąrašai sudaryti atsižvelgiant į tam tikros mokinių grupės interesus.

„Pusiaukelė“ dėl savo atviro pobūdžio ir vidinio lankstumo yra plačiai pritaikomas aprašas. Šis lankstumas galėtų būti išnaudotas labai įvairiais būdais išryškinant tai, kas labiausiai dera prie edukacinio konteksto, kuriame mokomasi lietuvių kalbos, priklausomai nuo to, kokio rezultato norima pasiekti. Mokymosi patirtis svetimiosios kalbos mokiniams gali teikti įvairiopą naudą. Kaip dalis visa apimančios edukacinės programos, svetimųjų kalbų mokymasis, išplėsdamas kontaktus su kita kultūra, gali suvaidinti labai svarbų vaidmenį plečiant mokinių akiratį, skatinant pažintį su skirtingomis vertybių sistemomis ir jų potencine galia skirtingais būdais reikšti, skirstyti ir sisteminti patirtį ir pan. Žiūrint iš nenutrūkstamo mokymosi perspektyvos, svetimiosios kalbos mokymasis gali suteikti mokiniams tokių gebėjimų, išvalgumo ir nuovokumo, kuris jiems palengvintų kitos ar kitų užsienio kalbų mokymąsi. Žiūrint iš socialinio konteksto pozicijos, svetimiosios kalbos mokymasis gali prisidėti prie asmeninės tarpusavio sąveikos kompleksiško supratimo, jo plėtojimo, tai gali parengti mokinius veiksmingesniems visuomeniniams kontaktams, ir ne tik svetimąja, bet ir gimtąja kalba.

Daug daugiau potencialių pranašumų, atsirandančių dėl svetimųjų kalbų mokymosi, išdėstyta Van Ek knygoje „Objectives for foreign language learning“ (Van Ek, 1986). Kiek ir kaip tas mokymosi efektas gali pasireikšti svetimiosios kalbos mokymosi kurse eksplicitiškai ar implicitiškai, priklauso nuo mokymo kurso konteksto, edukacinių nuostatų tų, kas siūlo ir kas naudoja kursą.

4. Mokymosi krūvis

„Pusiaukelės“ aprašas yra pateiktas taip, kad tiktų bet kokiam mokymo ir mokymosi kontekstui ir atitiktų labai plačius mokymo tikslus. Gali pasirodyti, kad „Pusiaukelėje“ aprašomi gebėjimai per sunkiai pasiekiami pradedantiesiems. Norėtusi pabrėžti, kad nemaža dalis pristatomų dalykų gali praversti ne tiek mokinių produkinei veiklai, kiek supratimui, recepcijai. Suaugusiųjų mokymuisi receptyviųjų gebėjimų ugdymas nėra pernelyg didelis mokinių apkrovimas, greičiau atvirkščiai – tai labai padeda plėtoti produkinius gebėjimus. Nors „Pusiaukelės“ lygio mokinių gebėjimai suprasti klausomą ar skaitomą tekstą yra tikrai nedideli, tačiau tinkamas tekstų parinkimas gali pagerinti įvairių gebėjimų kokybę. Tekstų supratimas ugdo ne tik mokinių lingvistinę, bet ir sociokultūrinę kompetenciją bei gebėjimus taikyti papildomas bendravimo strategijas. Tai taip pat ugdo socialinę kompetenciją, gebėjimą parinkti kalbos formas atsižvelgiant į komunikacinį tikslą, bendravimo situaciją, bendravimo partnerius ir pan. Itin svarbu – ypač akcentuojant suaugusiųjų nenutrūkstamą mokymąsi visą gyvenimą – taikyti įvairius mokymo ir mokymosi būdus šiuolaikiniuose kalbų kursuose bei įtraukti mokinius į aktyvią praktinę veiklą. Naujoviškų lingvodidaktinių nuostatų diegimas pirmuosiuose svetimiosios kalbos mokymosi etapuose gali mokinius skatinti toliau mokytis – ne tik kalbų, aktyviau dalyvauti tęstiniame edukaciniame procese, veiksmingiau taikyti gyvenime naujus gebėjimus.

1 skyrius

KALBOS VARTOJIMO TIKSLAI

„Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų gebėti vartoti lietuvių kalbą tokiais tikslais:

I. Dalyvauti tam tikrose transakcinėse situacijose:

- 1) susitvarkyti reikalus, pvz., planavimas, bilietai, užsakymas ir t. t.:
  - keliaudami;
  - apsigyvendami;
  - susitikimuose, priėmimuose;
  - leisdami laisvalaikį;
  - naudodamiesi paslaugomis:
    - šalies valdžios ir savivaldos įstaigose,
    - policijos nuovadoje, poliklinikoje, ligoninėje ir pan.,
    - pašte, banke, skalbykloje, valykloje ir pan.;
- 2) apsipirkti;
- 3) užsisakyti maisto ir gėrimų.

II. Gauti ir suteikti informaciją:

- 1) asmeninio pobūdžio, pvz., vardas, pavardė, adresas, kilimo vieta, gimimo data, veikla ir t. t.;
- 2) neasmeninio pobūdžio, pvz., paklausti apie tam tikrą vietą ir kaip ten nuvykti, sužinoti laiką, sužinoti apie įvairius patogumus ir paslaugas, sužinoti taisykles ir nurodymus, darbo laiką, kur ir ką valgyti ir t. t.

III. Užmegzti ir palaikyti visuomeninius ir profesinius kontaktus:

- 1) bendrauti su žmonėmis ir, jei yra nepažįstamų, susipažinti;
- 2) pakviesti ir atsakyti į kvietimą;
- 3) pasiūlyti veikimo planą ir jį suderinti, pvz., susitarti, kur ir kada susitikti, kaip praleisti šeštadienio popietę ir pan.;
- 4) pasikeisti informacija, išreikšti savo požiūrį, jausmus, norus, susijusius su šiais dalykais:
  - asmeniniu gyvenimu ir jo aplinkybėmis;
  - gyvenimo sąlygomis ir aplinka;
  - profesine veikla ir interesais;
  - laisvalaikio veikla ir visuomeniniu gyvenimu.

Mokiniai turėtų gebėti bendrauti su:

- asmenimis, kuriems lietuvių kalba yra gimtoji;
- asmenimis, kuriems lietuvių kalba yra negimtoji, bet vartojama kaip susikalbėjimo arba tarpininkavimo priemonė (*lingua franca*).

Bendrauti gali tekti:

- Lietuvoje ar užsienio šalies lietuvių bendruomenėse, kai lietuvių kalba yra vartojama kaip gimtoji;
- mokinio gimtojoje šalyje;
- šalyje ar regione už mokinio gimtinės ribų, kur lietuvių kalba nėra gimtoji kalba.

Mokiniai turėtų gebėti bendrauti lietuvių kalba pirmiausia žodžiu, dažniausiai akis į akį, bet taip pat ir patenkinti savo reikmes kalbėdami telefonu ar susidūrę su visuomenės informavimo priemonėmis. Be to, kai reikia, jie turėtų gebėti suprasti paprastų skaitomų tekstų (užrašų, skelbimų ir pan.) esmę ir/arba svarbias detales ir užrašyti reikiamus dalykus labai paprastais sakiniais. Kokius tekstus mokiniai turi gebėti suprasti ir kokius – rašyti, išsamiau bus apibūdinta kituose skyriuose.

2 skyrius

SUDEDAMOSIOS DALYS

„Pusiaukelės“ tikslas yra aprašyti bendruosius lietuvių kalbos kaip svetimšios vartojimo gebėjimus, kuriuos turėtų įgyti žemesnio nei „Slenksčio“ lygio mokiniai. Nors tie gebėjimai pirmiausia ir orientuojami į tam tikrų atrinktų situacijų reikalavimus, vis dėlto jie turėtų pakloti pagrindus platesniam kalbos vartojimui ir tolesniam kalbos mokymuisi. „Pusiaukelė“ nėra nei uždara lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymo programa, nei komunikacinių gebėjimų, reikalingų griežtai apribotam bendravimui, aprašas. „Pusiaukelės“ lygis, – nors jo turinys ir yra ribotas, – turi leisti mokiniams vartoti kalbą jiems rūpimais tikslais. „Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų gebėti reikšti svarbiausias komunikacines intencijas nors ir paprastomis kalbinėmis priemonėmis. Jie taip pat turėtų suprasti ir mokėti pavartoti nemažai abstrakčiųjų sąvokų. Be to, mokiniai turėtų mokėti taikyti pakankamai komunikacinių strategijų, kad gebėtų tinkamai pavartoti dar gana ribotus kalbinius išteklius. „Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų būti ypač gerai pasirengę vartoti kalbą situacijose, kuriose jiems neišvengiamai gali prireikti lietuvių kalbos, bet kartu galėtų turėti potencijos nors pabandyti išsiversti su tais kalbiniais gebėjimais ir kitose situacijose.

„Pusiaukelė“, nors ir turi savo specifinį tikslą bei paskirtį, tačiau kartu žymi ir pirmąjį ryškų etapą mokinių, žengiančių „Slenksčio“ – savarankiško kalbos vartojimo lygio – link. „Pusiaukelės“ turinys didžiąja dalimi yra atrinktas iš „Slenksčio“. Šio rinkinio pagrindus sudaro esminė nuostata dėl „Pusiaukelės“ tikslų: kad tokio lygio mokiniams būtiniausia yra patenkinti neišvengiamas savo komunikacines reikmes.

Kaip ir „Slenkstyje“, „Pusiaukelėje“ pateikiami tokie rekomenduojamų pavyzdžių sąrašai, tokios kalbinės formos, kurių būtinai reikia norint pačiu ekonomiškiausiu būdu įgyvendinti siekiamus tikslus. Taigi čia parinktos tokios kalbinės raiškos formos, kurias šio lygio mokiniai gebėtų pavartoti, ir tokios, kurių vartojimas funkciškai galėtų būti kuo platesnis. Kadangi „Pusiaukelės“ lygio mokinių kalbinės priemonės yra labai ribotos, o tik tokios jos ir tegali būti šiame etape, tai labai svarbu tas priemones tinkamai atrinkti, kad galima būtų jas vartoti kuo platesniame kontekste.

Tas pats ekonomijos kriterijus sunkiai galėtų būti pritaikomas kalbai, kurią produkuoja kiti, ne patys „Pusiaukelės“ lygio mokiniai. Todėl „Pusiaukelėje“ yra įtraukta ir tokių kalbos formų, kurios būtų pernelyg sudėtingos tokio lygio mokinių kalbos produkcijai, bet yra aktualios tik šio lygio mokinių recepcijai – kitų žmonių kalbos supratimui.

„Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų gebėti reikšti ir suprasti nemažai komunikacinių intencijų ir abstrakčiųjų bei konkrečiųjų sąvokų, kurios būtinos bendraujant tam tikrose situacijose, kalbant tam tikromis temomis. Taigi „Pusiaukelė“ ir prasideda komunikacinių intencijų ir jų raiškos, abstrakčiųjų sąvokų ir jų reiškimo būdų bei pavyzdžių sąrašais (žr. 3 ir 4 skyrius). Atskiras skyrius skirtas temų ir konkrečiųjų sąvokų aprašymui (žr. 5 skyrių).

Visas „Pusiaukelės“ aprašas kalba apie tai, kokių gebėjimų tikimasi iš tokio lygio mokinių. Daugelyje vietų minimi ir reikalavimai, susiję su skaitymu, klausymu ir rašymu, kaip kalbinės veiklos rūšimis. Po jau minėtų komunikacinių intencijų ir jų raiškos, abstrakčiųjų bei konkrečiųjų sąvokų sąrašų atskirai yra pridėti skyriai, kuriuose aiškinama, ko tikimasi iš „Pusiaukelės“ lygio mokinių, atsižvelgiant į jų gebėjimus suprasti sakinį ir rašytinį tekstą (žr. 6 skyrių), su kokio pobūdžio rašymo užduotimis tokie mokiniai turėtų gebėti susidoroti (žr. 7 skyrių).

Atskirame skyriuje aprašoma sociokultūrinė kompetencija, t. y. gebėjimai kalbos vartojimą sieti su partnerių sociokultūrine patirtimi (žr. 8 skyrių). Pradedantiesiems mokyti

svetimosios kalbos labai naudinga susivokti, kokie tipiškesni verbalinio bendravimo modeliai, įprastesnė žodžių ar sakinių seka yra vartojama nuspėjamosiose situacijose. Tai aprašoma 9 skyriuje.

Kad ir kokią svetimiosios kalbos mokėjimo lygį yra pasiekęs mokinys, visada bus situacijų, kuriose nepakaks turimų kalbos priemonių. Kuo kalbos mokėjimo lygis yra žemesnis, tuo tokių situacijų gali pasitaikyti dažniau, ir mokiniui gali tekti neišvengiamai pasinaudoti papildomomis strategijomis, kad galėtų susidoroti su iškilusiomis problemomis. Gebėjimai taikyti vadinamąsias kompensavimo strategijas „Pusiaukelės“ lygiu yra ne mažiau svarbūs, o gal ir dar svarbesni, negu „Slenksčio“ lygio mokiniui. Tokios strategijos turėtų būti mokinių įgyjamos nuo pat ankstyvųjų kalbos mokymosi etapų, nors konkrečiai individualaus mokinio taikomos strategijos nuo kitų mokinių taikomų strategijų gali ir labai skirtis. Svarbu ne tai, kiek kokių strategijų mokiniai yra įgiję iki tam tikro momento, svarbiausia, kad jų turėtų ir kad tos strategijos, kurios konkrečioms mokiniams, kaip asmenybėms, geriausiai tinka, patenkintų jų realius poreikius ir tikslus. Kadangi netikslinga atskirti „Pusiaukelės“ ir „Slenksčio“ lygio kompensavimo strategijas vienas nuo kitų, 10 skyrius, kuriame tai pristatoma, iš esmės nesiskiria nuo analogiško „Slenksčio“ skyriaus.

Skyriuje „Mokymasis mokytis“ išdėstytos nuostatos yra svarbios nuo pirmos svetimiosios kalbos mokymosi pamokos ir nepraranda savo svarbos tolesniame mokymo procese. Taigi „Pusiaukelės“ skyrius „Mokymasis mokytis“ taip pat nesiskiria nuo analogiško „Slenksčio“ skyriaus (žr. 11 skyrių).

„Pusiaukelėje“, kaip „Slenksstyje“, trumpai nusakyta gebėjimų kokybė (žr. 12 skyrių) ir pateikiami priedai: tartis ir intonacija (A priedas), gramatikos aprašas (B priedas), žodžių (C priedas), atvirųjų sąrašų (D priedas), komunikacinių intencijų ir sąvokų rodyklės (E priedas).

3 skyrius

KOMUNIKACINĖS INTENCIJOS IR JŲ RAIŠKA

Šiame skyriuje pateikiamos dažniausiai įvairiose situacijose pasitaikančios komunikacinės intencijos ir jų raiška lietuvių kalbos priemonėmis.

Bendraudant įvairiose gyvenimo situacijose, paprastai žinoma, ką norima išreikšti, pasakyti. Mokant ir mokantis svetimosios kalbos, aktualiausia yra išmokyti ir išmokti konkrečios kalbinės raiškos. „Pusiaukelėje“ siūlomas komunikacinių intencijų sąrašas apima universaliausias situacijas ir būdingiausias jų kalbinės raiškos pavyzdžius. Šis rinkinys galėtų būti kūrybiškai taikomas mokymui(si) pagal konkrečius mokinių interesus, lygi, komunikacines reikmes. Kalbinė raiška pateikiama būdingiausiais modeliais arba tipiškais frazėmis, modeliai iliustruojami pavyzdžiais.

Komunikacinės intencijos gali būti reiškiamos tiesiogiai ir netiesiogiai. Tiesiogiai – jei raiškos pavyzdys vartojamas bendra, visiems suvokiama reikšme, kuri aiški ir suprantama net tada, kai vartojama izoliuotai, be konteksto. Pvz., sakydami *Tau reikia eiti* realizuojame intenciją – paraginti ką nors daryti. Pasakymas *Jau vėlu* tiesiogine reikšme – reiškinio konstatavimas. Tačiau netiesiogiai jis gali būti vartojamas tai pačiai raginimo intencijai išreikšti. Arba pasakymas *Pasiimk skėtį* tiesiogiai reikštų raginimą, o konstatavimas *Lyja* tą pačią funkciją atliktų netiesiogiai.

„Pusiaukelėje“ pateikiama tik tiesioginė komunikacinių intencijų raiška, tačiau vadovėliuose ar kitose mokymo priemonėse neturėtų būti tuo apsiribojama, jeigu norima mokyti natūralios kalbos vartosenos. Čia siūloma tiesioginė raiška tik todėl, kad norima pateikti universaliausius, mažiausiai nuo platesnio konteksto, labai konkrečių situacijų priklausomus dalykus. Siūlomos komunikacinės intencijos ir jų raiškos pavyzdžiai galėtų būti tik kaip atspirties taškas mokymui(si) ir mokymo priemonių medžiagai.

Komunikacinių intencijų sąrašas pateikiamas suskirstytas į 6 grupes:

- 1) informacijos gavimas ir pateikimas;
- 2) nuostatų, požiūrių, nuomonės, pozicijos raiška;
- 3) raginimas, įkalbinėjimas;
- 4) bendravimo konvencijos;
- 5) pokalbio, kalbos struktūra;
- 6) papildomos bendravimo strategijos.

Antroji grupė yra plačiausia. Ji dar skirstoma į pogrupius, akcentuojant:

- pritarimą ir pan.,
- žinojimą ir pan.,
- modalumą,
- norus,
- jausmus,
- moralines nuostatas.

1. KAIP GAUTI IR PATEIKTI INFORMACIJĄ**1.1 kaip identifikuoti, apibrėžti**

- *tai, čia* + (būti) + Vd
- *tas, ta* + Vd + (būti) + Vd
- *aš, tu, jis, ji, mes, jūs, jie, jos* (+ būti) + Vd

*Tai (yra) universitetas.
Čia mano knyga.
Tas berniukas (yra) jo sūnus.
Ji (yra) mūsų dėstytoja.*

1.2 kaip konstatuoti (pranešti, pasakyti)

- konst. S
- Vd + *sakyti, manyti* + kad + PD

*Traukinys išvyko.
Jis sako, kad šiandien šalta.*

1.3 kaip pataisyti

- kaip 1.1 ir 1.2 su loginiu kirčiu, pabrėžiant

Čia yra mano knyga. Traukinys išvyko.

1.3.1 teigiamą sakinį

- *ne* (+ F su neig. Vs)

(Motina nupirko paveikslą.)

Ne, nenupirko.

1.3.2 neigiamą sakinį

- *Ne* (+ F)

(Mes nevažiuojame.)

Ne, važiuojate.

1.4 kaip paklausti**1.4.1 kad būtų patvirtinta**

- klaus. S
- konst. S su klausimo intonacija
- teiginys ir klaus. F

Ar ji atėjo?

Jis atėjo?

Jie gyvena čia, ar ne?

1.4.2 norint konkrečios informacijos

- laikas – *kada?*
- vieta – *kur?*
- būdas – *kaip?*
- kiekybė – *kiek?*
- priežastis – *kodėl?*
- *Prašom pasakyti/pasakyk/pasakykite* + klaus. S

Kada tu ateisi?

Kur bus koncertas?

Kaip jis gyvena?

Kiek kainuoja bilietas?

Kodėl nebuvo pamokos?

Prašom pasakyti, kiek dabar valandų.

Pasakyk, kiek dabar valandų.

1.4.3 norint identifikuoti (asmenį ar daiktą)

- *kas* + Vd
- *koks/kokia* + Vd
- (priklausomybę) *kieno?* + Vd

Kas jis?

Koks čia raktas?

Kieno ši knyga?

1.5 kaip atsakyti į klausimą**1.5.1 patvirtinant ar paneigiant**

- *taip* (+ F)
- *ne* (+ neig. F)

Taip, ji yra mokinė.

Ne, ji ne mokinė.

1.5.2 suteikiant informaciją

- konst. S
- (laikas)
- (vieta)
- (būdas)
- (kiekybė)
- (priežastis)
- (*todėl, kad; nes; kadangi*) + PD

(Kada ji parėjo?) Šeštą valandą.

(Kur tavo mašina?) Garaže.

(Kaip tu gyveni?) Gerai.

(Kiek studentų atėjo?) Dvidešimt.

(Kodėl neatėjai į teatrą?) Todėl, kad

neturėjau laiko. Neturėjau laiko.

1.5.3 (norint identifikuoti) žr. 1.1.

2. KAIP IŠREIKŠTI IR SUŽINOTI NUOSTATĄ, POŽIŪRĮ, POZICIJĄ p r i t a r i m a s

2.1 kaip išreikšti nuostatą dėl faktų, teiginių

2.1.1 kaip pritarti, sutikti su teiginiu

- (Aš) *sutinku*.
- *Žinoma*.
- *Teisingai*.

2.1.1.1 pabrėžiant sutikimą su teiginiu *Taip*.

2.1.1.2 pabrėžiant sutikimą su neiginiu

- (Taip/Ne) + F
- *Žinoma, ne*.
- *Manau, kad ne*.

2.2 kaip nepritarti, nesutikti su teiginiu

- (Aš) *nesutinku*.
- (Tai) *netiesa*.

2.2.1 kaip nesutikti su teigiamu pasakymu

- *Ne* (+ F su neig. Vs)
- *Visai ne*.

2.2.2 kaip nesutikti su neigiamu pasakymu

- *Ne* (+ F)
- (Aš *manau, kad*) + *teigiamas pasakymas*

2.3 kaip paklausti, ar sutinka su teiginiu, nuostata

- teiginys + klaus. F
- *Ar tu (ne)manai/jūs (ne)manote, + kad* + PD
- (Ne)*sutinkate/(ne)sutinki?*

2.4 kaip paneigti

- *ne* (+ neig. F)
- (Tai) *netiesa*
- neig. S su *niekas, niekada, niekur*

ž i n o j i m a s

2.5 kaip nusakyti, ar kas yra žinoma, pažįstama

2.5.1 kai žinoma

- (Aš) *žinau*
+ Vd G
+ *kad* + PD
- (apie asmenį) *Aš pažįstu* + Vd G

(Tu dirbi labai sunkiai.)

Taip.

(Čia negalima stovėti.)

(*Taip,*) *negalima*.

(*Ne,*) *negalima*.

(Čia gražu.) *Ne, negražu*.

(Aš *nevažiuosiu* prie jūros).

Ne, važiuosi.

Aš manau, kad važiuosi.

Jis lietuvis, ar ne?

Ar jūs nemanote, kad tai pigu?

(*Jis plaukė laivu.*) *Ne, ne jis. Ne, ne laivu.*

Ne, neplaukė.

Aš nieko nematau.

Aš žinau tą kelią.

(Aš) *žinau, kad bus susirinkimas*.

(Aš) *pažįstu* ponį Eleną.

2.5.2 kai nežinoma

- (Aš) (ne)žinau
+ Vd K
+ ar + PD
- (apie asmenį) Aš nepažįstu + Vd K

Aš nežinau kelio.

(Aš) nežinau, ar bus susirinkimas.

(Aš) nepažįstu ponios Elenos.

2.6 kaip paklausti, ar kas ką žino (apie ką nors), ar pažįsta

- Ar (tu) žinai/(jūs) žinote
,+ kad + PD
+ Vd
+ apie Vd G
,+ kas/kodėl/kada/kur/kaip/kiek ...+ PD
- (apie asmenį) (Ar) (tu) pažįsti/(jūs) pažįstate + Vd G

Ar (tu) žinai, kad tėvas išvažiuo?

Ar (tu) žinai tą dainą?

Ar (tu) žinai apie vakarėlį?

Ar (tu) žinai, kada bus egzaminas?

Ar (jūs) žinote, kodėl jis vėluoja?

Ar tu pažįsti naują direktorių?

m o d a l u m a s**2.7 kaip išreikšti (ne)galimybę, (ne)gebėjimą ką (pa)daryti**

- Vd V + (ne)galėti + Vs bendr.
- Vd V + (ne)moku + Vs bendr.

Aš galiu nueiti į banką.

Jis dar nemoka vairuoti mašinos.

2.8 kaip paklausti, ar kas gali ką padaryti

- klaus. S su 2.7

Ar tu gali nunešti tą laišką?

Ar tu moki prancūziškai?

2.9 kaip išreikšti (ne)tikrumą**2.9.1 kaip patikimai, be abejonės patvirtinti**

- žinoma
- tikrai (konst. sakinyje)

Žinoma, jam jau penkiasdešimt.

Aš tikrai tai žinau.

2.9.2 kaip patvirtinti su abejone

- (Vd N +) atrodo (+ kad) + PD
- (Aš) (ne)manau + kad + PD
- galbūt/gal + PD

(Man) atrodo, (kad) taip.

Aš manau, kad brolis atvažiuos.

Galbūt jis atvažiuos.

2.9.3 kaip išreikšti netikrumą

- (Aš) nežinau (+ ar + PD)

Aš nežinau, ar bus vakarėlis.

2.10 kaip paklausti apie (ne)tikrumą

- Ar tu/jūs (tikrai/iš tiesų) manai/manote + kad + PD

Ar jūs (iš tiesų) manote, kad brolis atvažiuos?

2.11 kaip išreikšti privalėjimą

- Vd (V) + turėti/privalėti + Vs bendr.
- (Vd (N) +) (Būtinai) reikia + Vs bendr.

Mes privalome grįžti iki pirmadienio.

Būtinai reikia ateiti.

2.12 kaip paklausti, ar privaloma

- klaus. S su 2.11

Aš dabar turiu parašyti laišką?

Jis privalo parašyti laišką?

Ar man būtinai reikia ten eiti?

2.13 kaip išreikšti, kad kas yra (ne)leidžiama

- (Vd/Pv) + (ne)galėti + Vs bendr.
- (Vd/Pv) + (ne)leisti + Vs bendr.
- Vs liep.
- (Vs bendr.) + draudžiama!

Čia fotografuoti negalima.
Čia leidžiama stovėti.
Aš tau leidžiu eiti.
Nerūkyk!
Įeiti draudžiama!

2.14 kaip paklausti, ar ką galima, leidžiama daryti

- klaus. S su 2.13

Ar čia leidžiama vaikščioti?
Galiu užėti?

n o r a s**2.15 kaip išreikšti norą**

- (Aš) norėčiau/(mes) norėtume + Vd K/ + Vs bendr.
- (Aš) noriu/(mes) norime + Vd K/ + Vs bendr.
- Ar galiu/galima + Vs bendr.

Aš norėčiau kavos. Aš norėčiau nusiplauti rankas.
Aš noriu obuolio. Mes norime gerti.
Ar galima pažiūrėti?

2.16 kaip paklausti, ar kas ko nori

- Gal +Vd K/G
- (Gal) + Vs būs.
- Ar/gal + Vs tar.

Gal kavos? Gal sausainį?
Gersi? Gal paragausi?
Ar išgertum?
Gal pasimatuotumėte?

2.17 kaip išreikšti ketinimą

- Vd + Vs būs.

Mes važiuosime į Londoną.

2.18 kaip paklausti apie ketinimus

- klausiamieji S su 2.17

Ar jūs važiuosite į Londoną?

2.19 kaip pasakyti, kam teikiama pirmenybė

- Vd + labiau norėti tar. + Vs bendr./Vd (+ negu + Vs bendr./Vd)
- Vd + geriau + Vs būs.

Aš labiau norėčiau važiuoti traukiniu. Aš labiau norėčiau kavos negu arbatos.
Aš geriau valgysiu.

e m o c i j o s**2.20 kaip išreikšti patikimą**

- Man (labai) patinka/patiko (+ Vd V/Vs bendr.)
- (Aš) (labai) mėgstu Vd G/Vs bendr.
- Vd (+ būti) (labai) geras, -a/puikus, -i /nuostabus, -i
- (Kaip) Puiku/nuostabu/šaunu!

Man labai patiko filmas.
Man patinka slidinėti.
Aš labai mėgstu kavą.
Filmas labai geras.

- 2.21 kaip išreikšti, nepatikimą**
- *Man (labai) nepatinka + Vd V/Vs* bendr.
  - *(Aš) (labai) nemėgstu + Vd K/ Vs* bendr.
  - *Vd (+ būti) visai negeras, -a /nemalonus, -i*
- 2.22 kaip paklausti, ar kam kas patinka**
- *(Ar) tau/jums + patinka + Vd V*
  - *(Ar) tu/jūs + mėgti + Vd G*
- 2.23 kaip išreikšti pasitenkinimą**
- *(Labai) gerai!*
  - *Puiku! /Nuostabu!*
  - *Aš patenkintas, -a.*
- 2.24 kaip išreikšti nepasitenkinimą**
- *(Tai) negerai/blogai.*
  - *Aš nepatenkintas, -a*
- 2.25 kaip paklausti, ar kas (ne)patenkintas**
- *Ar tu/jūs patenkintas, -a?*
  - *Ar (dabar) gerai?*
- 2.26 kaip išreikšti viltį, tikėjimą**
- *(Aš) tikiuosi, kad taip/ne.*
  - *(Aš) tikiuosi/tikiu, kad + PD*
- 2.27 kaip išreikšti nusivylimą**
- *(Kaip/Labai) gaila, (+ kad + PD)!*
- 2.28 kaip išreikšti dėkingumą**
- *(Labai) ačiū.*
  - *(Labai) ačiū, + kad + PD*
  - *Dėkui/dėkoju (+ Vd N)*
- 2.29 kaip reaguoti į dėkojimą**
- *Ačiū tau/jums (loginis kirtis N)*
  - *Nėr(a) už ką.*
  - *Prašom!*
- m o r a l i n ė s n u o s t a t o s**
- 2.30 kaip atsiprašyti**
- *(Labai) atsiprašau.*
  - *Atleiskit(e).*
- 2.31 kaip reaguoti į atsiprašymą**
- *Nieko.*

*Man nepatinka bananai. Man nepatinka važiuoti troleibusais.
Aš nemėgstu saldžios arbatos. Nemėgstu slidinėti.
Vakaras visai nemalonus.*

*Ar jums patinka juoda duona?
Ar tu mėgsti vyną?*

Tikiu, kad viskas bus gerai.

Kaip gaila, kad tu nebūsi!

*Labai ačiū, kad atėjote.
Dėkoju jums.*

- *Nieko baisaus.*
  - *Nieko, viskas gerai.*
- 2.32 kaip įvertinti, pripažinti**
▪ *(Labai) gerai/ Puiku!*
- 2.33 kaip apgailestauti**
▪ *(Man) (labai) gaila!*
▪ *(Man) (labai) gaila, + kad + PD*
- 2.34 kaip išreikšti indiferentiškumą**
▪ *(Man) nesvarbu.*
- 3. KAIP PARAGINTI, ĮKALBINĖTI:**
- 3.1 kaip pasiūlyti, (pa)raginti ką nors veikti**
▪ *(Na) + Vs liep. (Vs liep.)*
▪ *Vs es. dgs. 1 (+ Vs bendr.)*
- 3.2 kaip sutikti su siūlymu, raginimu**
▪ *Gerai.*
▪ *Gerai + Vs liep./ties.*
- 3.3 kaip paprašyti ką nors daryti**
▪ *Prašom + Vs bendr.*
▪ *Vs liep.*
- 3.4 kaip pakviesti ką nors daryti**
▪ *(Gal +) Vs liep. dgs. 1 (+Vd)?*
▪ *Kviečiu + Vs bendr./ į + Vd G*
▪ *Noriu pakviesti + Vs bendr./ į + Vd G*
▪ *Vs liep.*
- 3.5 kaip priimti (pa)siūlymą ar kvietimą**
▪ *Ačiū/dėkui.*
▪ *Mielai.*
- 3.6 kaip atsisakyti siūlymo ar kvietimo**
▪ *Ne, ačiū/dėkui.*
▪ *(Atsiprašau, bet) (aš) negaliu (+ Vs bendr.)*
- 3.7 kaip paklausti, ar siūlymas, kvietimas priimamas**
▪ *(Ar tu/jūs) + Vs*
- 3.8 kaip patarti ką nors daryti**
▪ *Vs liep.*

Labai gaila, kad mama neatvažiavo.

*Na, eikim!
Einam šokti.*

Gerai, važiuokim.

*Prašom sėstis.
Patylėk.*

*Gal paklausykim muzikos?
Kviečiu pasivaikščioti.
Noriu pakviesti į teatrą.
Ateik.*

Atsiprašau, bet aš negaliu ateiti.

*Ar tu važiuosi su mumis?
Važiuojate?*

Nueik į policiją.

- *Tau/Jums (ne)reikia + Vs bendr.*
- *Patariu + Vs bendr.*

*Tau reikia nueiti į policiją.
Patariu nueiti pas direktorių.*

3.9 kaip įspėti, kad kas ką nors darytų ar nedarytų

- *Atsargiai!*
- *Dėmesio!*

3.10 kaip pasiūlyti padėti, pasiūlyti pagalbą

- *Kuo/Ar/Gal galėčiau/galiu padėti?*

3.11 kaip paprašyti padėti

- *Prašyčiau/Prašom padėti (man).*
- *Gal/Ar galėtum/-tumėte (man) padėti?*
- *Padėk/-ite!*

4. BENDRAVIMAS

4.1 kaip atkreipti dėmesį

- *Atsiprašau/Atleiskit.*
- *Vd Š*

Pone! Joana!

4.2 kaip pasisveikinti

- *Labas/Sveikas/Sveika/Sveiki!*
- *Labas rytas/Laba diena/Labas vakaras!*
- *Labą rytą/Labą dieną/Labą vakarą!*

4.3 ką sakyti sutikus draugą ar pažįstamą

- *Kaip gyveni/gyvenate?*
- *Kaip sekasi?*

4.4 kaip atsakyti

4.4.1 kai viskas gerai

- *Ačiū, gerai. O tu/jūs? (po gyveni) /O tau / jums ?(po sekasi)*
- *Labai gerai. O tu/jūs? (po gyveni)/O tau/ jums? (po sekasi)*

*(Kaip gyveni?) Ačiū, gerai. O tu?
(Kaip sekasi?) Ačiū, gerai. O tau?*

4.4.2 kai nelabai gerai

- *Šiaip sau/Nelabai.*

4.5 kaip kreiptis į draugą, artimą pažįstamą

- *Š*

*Jonai, kaip sekasi?
Teta, ar jūs rytoj ateisite?*

4.6 kaip kreiptis į nepažįstamą

- *Pone/ponas/ponia/panele/profesoriau/daktare Š (+ pavardė Š)*

4.7 kaip pristatyti ką kam, supažindinti**ką su kuo**

- *Prašom susipažinti/ Susipažinkite/ Susipažink - (čia) (titulas) vardas + pavardė*

Prašom susipažinti – čia ponas Kovarskis.

4.8 kaip reaguoti, kai supažindina

- *(Labai) malonu (+ susipažinti).*

4.9 kaip ką pasveikinti

- *Sveikinu!*

4.10 kaip pasakyti tostą

- *Į sveikatą!*

4.11 kaip atsisveikinti

- *Sudie!/Sudiev!*
- *Viso labo!/Viso gero!*
- *Iki!*

5. KAIP DALYVAUTI POKALBYJE, KALBĖTI**5.1 kaip pradėti pokalbį, kalbą, dar žr.****4.5, 4.6**

- *Ponios ir ponai/Gerbiami/Gerbiamieji*
- *Vardas Š*

Mariau, ...

5.2 kaip suabejoti

- *mm ...*
- *... žinai/žinote ...*
- *... minutėlę...*
- *... kaip (čia) tas žodis ...*

5.3 kaip pasitaisyti, patikslinti

- *Ne, ...*
- *Atsiprašau ...*

5.4 kaip išskaičiuoti

- *Pirma/(pirmiausia) ..., antra ..., trečia ...*
- *Pirma/pirmiausia ..., po to ..., o tada .../ galų gale .../ pagaliau ...*

Pirma, tai per toli, antra, tai labai brangu, trečia – tai neįdomu.

Pirmiausia reikia užsakyti, po to valgyti, o tada sumokėti.

5.5 kaip apibendrinti

- *(Vienu) žodžiu ...*

5.6 kaip užbaigti pokalbį, kalbą

- *Ačiū už dėmesį.*
- *Šiandien viskas.*
- *Buvo labai malonu.*
- *Atsiprašau, (aš) jau turiu eiti.*

t e l e f o n u

- 5.7 pokalbio pradžia**
- *Alio!*
  - *Klausau!*
- 5.8 kaip paprašyti kalbėti su kuo nors**
- *(Aš) norėčiau(pa)kalbėti su + vardas/ pavardė*
  - *Prašyčiau pakviesti + vardas/pavardė*
- 5.9 kaip pasakyti, kad bus skambinama vėliau/ dar kartą**
- *Aš paskambinsiu (tau/jums) (+ laikas)*

Aš norėčiau pakalbėti su Vytautu.

Prašyčiau pakviesti Mindaugą.

Aš paskambinsiu tau vakare.

l a i š k u o s e

- 5.10 kaip pradėti**
- *Gerbiamas/ Gerbiama + titulas + (vardas, pavardė) famil.*
  - *Mielas/Miela/Brangus/Brangi + vardas*
- 5.11 kaip užbaigti**
- *(titulas) + vardas, pavardė*
  - *Su pagarba/Pagarbiai + vardas, pavardė famil.*
  - *Tavo + vardas*
  - *Bučiuoju + vardas*

Gerbiamas profesoriau Viktorai Mieželi,...
Gerbiama kolege,...

Miela Maryte, ... Brangus dėde,...

6. PAPILDOMOS BENDRAVIMO STRATEGIJOS

- 6.1 kaip parodyti, kad nesuprantate**
- *Atsiprašau, (aš) nesuprantu/ nesupratau.*
- 6.2 kaip paprašyti pakartoti**
- *(Atsiprašau,) gal galėtum/-ėte pakartoti?*
- 6.3 kaip paprašyti paaiškinti**
- *(Atsiprašau,) ką reiškia „x“?*
  - *Kas yra „x“?*
  - *Prašom paaiškinti (+ PD)*
- 6.4 kaip paprašyti patvirtinti tekstą**
- *(Ar) tu (pa)sakei/jūs sakėte „x“?*

Atsiprašau, ką reiškia „priešpiečiai“?

Kas yra sutartinė?

Prašom paaiškinti, kaip ten nuvažiuoti.

Ar tu sakei „naujokas“?

- 6.5 kaip paprašyti ką nors užrašyti**
- *Ar galėtum/-umėte man tai už-/parašyti?*
  - *Prašom tai už-/parašyti.*
- 6.6 kaip išreikšti nemokėjimą, nežinojimą**
- *Nežinau, kaip pasakyti...*
  - *Nežinau, kaip lietuviškai...*
  - *(gimtąja kalba) mes sakome ...*
- 6.7 kaip paprašyti kalbėti lėčiau**
- *Ar/gal galėtumėt kalbėti lėčiau?*
  - *Prašom kalbėti lėčiau.*

Vokiškai mes sakome Gericht.

4 skyrius

ABSTRAKČIOSIOS SĄVOKOS

Abstrakčiosios sąvokos (plg. funkciniai semantiniai laukai, *general notions*) mažiau nei komunikacinės intencijos ir jų raiška susijusios su konkrečiomis komunikacinėmis situacijomis. Tai bendriausios kalbos funkcijos ir kartu jų kalbinė raiška. „Pusiaukelėje“ pateikiamos abstrakčiosios sąvokos skirstomos į tokias grupes:

- 1) egzistencija;
- 2) erdvė;
- 3) laikas;
- 4) kiekybė;
- 5) požymis;
- 6) psichinė veikla;
- 7) ryšiai, santykiai.

Šio skyriaus kairėje puslapio dalyje nurodytos abstrakčiosios sąvokos, jų pogrupiai, kalbinės raiškos leksinės, morfologinės, sintaksinės priemonės ar tam tikri modeliai tai abstrakčiai sąvokai išreikšti, o dešinėje pateikiama konkrečių raiškos pavyzdžių. Pavyzdžiais stengtasi pailustruoti visus raiškos modelius, o kur sąvoka gali būti reiškiamą konkrečiais žodžiais ar frazėmis, pateikiamas tik vienas kitas pavyzdys.

1. EGZISTENCIJA

1.1 buvimas

- (*Čia*) *būti* (+ Vd V)

Esu. Čia yra mano sūnus.

1.2 nebuvimas

- (*Čia*) *nėra* + Vd K

Čia nėra telefono.

2. ERDVĖ

2.1 vieta

- Vd Vt
- vietos Pv
- Pl *ant, netoli, prie, šalia, tarp, už, virš vidury* + Vd K; *apie, aplink, palei, pas, prieš* + Vd G; *po* + Vd Įn
- *-ynas, -ykla, -inė, -tuvė, -uma* vediniai
- *pa-, už-* vediniai
- PD su *kur*

*Mes gyvename Kaune.
Aplink tamsu. Jis yra namie.
Brolis gyvena pas mamą.
Šuo tupi po stalą.*

*knygynas, mokykla, kavinė, parduotuvė, aukštuma
palangė, pastalė, užsienis
Eik, kur tik nori.*

2.2 atstumas

- vietos Pv
- *nuo* + Vd K + *iki* + Vd K

*Parduotuvė yra netoli.
Nuo namų iki pašto yra 100 metrų.*

2.3 kelias

- Vd Įn
- *krypties* Pv

*Reikia eiti šia gatve.
Važiuokite pirmyn.*

- 2.4 judėjimas**
 ▪ slinkties Vs *vykti, eiti, važiuoti, skristi, plaukti, bėgti* (+ krypties Pl *į, pas, prie, iš ... + Vd*)
- 2.5 kilmė pagal vietą**
 ▪ *iš + Vd K*
 ▪ *-ietis* vediniai
- 2.6 išsidėstymas**
 ▪ kaip 2.1
 ▪ *pirmas, paskutinis*
- 2.7 matmenys**
- 2.7.1 dydis**
 ▪ *dydis, numeris*
 ▪ B *didelis, gilus, aukštas, platus, storas; mažas, žemas, siauras, plonas*
- 2.7.2 ilgis, plotis**
 ▪ *milimetras, centimetras, metras, kilometras*
 ▪ B *ilgas, trumpas*
- 2.7.3 plotas**
 ▪ *m² (kvadratinis metras), km² (kvadratinis kilometras), aras, hektaras*
- 2.7.4 spaudimas, slėgis, įtampa**
 ▪ B *aukštas, žemas*
 ▪ B *didelis, mažas*
- 2.7.5 svoris**
 ▪ Vs *sverti*
gramas, kilogramas, tona
 ▪ B *sunkus, lengvas*
- 2.7.6 talpa**
 ▪ *litras, stiklinė*
- 2.7.7 temperatūra**
 ▪ *laipsnis*
 ▪ *šiluma, šaltis, karštis*
 ▪ *plius, minus*
 ▪ *šilta, šalta, karšta*
- 3. LAIKAS**
- 3.1 laiko skirstymas**
 ▪ *sekundė, minutė, pusė valandos/ pusvalandis, valanda*
 ▪ *diena, para, savaitė, mėnuo, metai, amžius*
 ▪ *pavasaris, vasara, rudenis, žiema, sezonas*
 ▪ *rytas, diena, vakaras, naktis*

*Rytoj važiuosime pas tėvus.
 Brolis išvažiavo prie jūros.
 Kada plaukiate į Suomiją?*

*Jis yra iš Rusijos.
 Mano motina vilnietė.*

Jonas eina pirmas, o Petras paskutinis.

Koks tavo batų dydis?

Jis sveria 60 kg.

*Šiandien yra 5 laipsniai šalčio.
 Vakar buvo -3°C (minus trys laipsniai).*

- savaitės dienos, *savaitgalis*, mėnesiai
- *šventė, Kalėdos, Velykos, Naujieji metai*

3.2 laiko momentas (su įvykio veiksmo Vs), **periodas** (su eigos veiksmo Vs)

- Vd G
- Vd Įn
- laiko Pv *dabar, tada, šiandien, rytoj, poryt, vakar, užvakar, šįryt, ką tik data*
- (19)76 metų gruodžio 5 diena
1976-12-05 (raštu)
- Pl *per* + Vd G
- Vd Vt
- Pv *ilgai, trumpai, greitai*
- nuo + Vd K iki + Vd K
- PD su *kai, kada*

*Susitinkame pirmą valandą.
Jis gimė 1959-aisiais metais.*

*Per pamoką visi daug kalbėjo.
Tai įvyko XX amžiuje.*

*Nuo ryto iki vakaro žaisime.
Kai grįžau, buvo jau tamsu.*

3.3 laiko dažnis

- kiekvieną + Vd G
- (kartas G) *per* + Vd G
- Vd Įn dgs.
- Pv *dažnai, retai, kartais, kasdien, visada, niekada*

*Gydytojas ateina kiekvieną vakarą.
Vaistus gerk tris kartus per dieną.
Susitikdavome per atostogas.
Sėkmadieniais aš žaidžiu tenisą.*

3.4 ankstesnis laikas

- *anksti*
- prieš + Vd G
- *jau, dar (ne)*

*Rytoj reikės anksti keltis.
Susitiksime prieš pietus.
Aš jau parašiau. Jis dar neatėjo.*

3.5 vėlesnis laikas

- *vėlai*
vėluoti
- po + Vd K

*Kodėl taip vėlai atėjai?
Traukinys vėluoja.
Jonas ateis po pietų.*

3.6 vienalaikiškumas

- *kartu*

Kartu reikėjo groti ir dainuoti.

3.7 paskirties laikas

- Vd N

Išvažiuojame visai savaitei.

3.8 seka

- *pirmiausia*
- *pirma ..., antra .... trečia ...*
- *tada/vėliau/po to/paskui*

*Pirmiausia reikia nusiplauti rankas.
Pirma – nuluptyti, antra – supjaustyti,
trečia – uždėti padažą.
Tada reikia viską sumaišyti.*

3.9 dabartis

- esamasis laikas

Ji skaito knygą.

	▪ <i>dabar, šiandien, ši rytą, ši vakarą, šią naktį, šiais metais</i>	
3.10	praeitis ▪ būtasis kartinis laikas ▪ būtasis dažninis laikas ▪ <i>vakar, užvakar, anksčiau, pernai, užpernai</i>	<i>Vakar buvau teatre. Vakarais eidavome į kiną.</i>
3.11	ateitis ▪ būsimasis laikas ▪ <i>rytoj, poryt</i> ▪ <i>kitą + Vd G</i>	<i>Ar jūs pirksite šią mašiną? Išvažiuojame kitą sekmadienį.</i>
3.12	nuolatinis veiksmas ar būseną ▪ esamasis laikas ▪ <i>visada</i>	<i>Parduotuvė nedirba sekmadieniais.</i>
3.13	veiksmas ar būseną protarpiais ▪ <i>kartais, ne visada</i>	
3.14	pasikartojimas ▪ <i>du kartus, tris/kelis kartus, daug kartų, dar kartą</i> ▪ <i>vėl</i> ▪ būtasis dažninis laikas ▪ <i>Vs su -inėti/-dinėti</i>	<i>Įeidavome į kambarį labai tyliai. Reikia perrašinėti tekstus.</i>
3.15	Vienkartinis veiksmas, nepasikartojimas ▪ <i>vienąkart, tik</i>	<i>Tik parašyk, skaityti nereikia.</i>
3.16	pradžią ▪ <i>pra(si)dėti</i> ▪ <i>nuo + Vd K</i>	<i>Spektaklis prasideda septintą. Kada pradedi dirbti? Aš čia gyvenu nuo 1971 metų.</i>
3.17	pabaiga ▪ <i>baigti, baigtis, nustoti</i> ▪ <i>iki + Vd K</i>	<i>Žiūrėk, nustojo snigti. Iki aštuntos baigsime darbą.</i>
3.18	stabilumas ▪ <i>(pa)būti, pa(si)likti</i>	<i>Pabūsime čia mėnesį.</i>
3.19	kaita ▪ <i>pasikeisti, pasidaryti, tapti, (pa)virsti</i> ▪ <i>staiga</i>	<i>Pasidarė labai tylu.</i>
3.20	greitis ▪ <i>greitai, lėtai</i>	

- *metrai per sekundę, kilometrai per valandą*

Važiavome šimto kilometrų per valandą greičiu.

4. KIEKYBĖ

4.1 skaičius

- vienaskaita/daugiskaita
- kiekiniai pagrindiniai ir dauginiai skaitvardžiai
- kelintiniai skaitvardžiai
- *kitas, dar (vienas)*

Paskolink dešimt litų.

Pirkau dvejus batus.

Ar galima dar vieną puodelį kavos?

4.2 kiekis

- kiekio Pv *daug, mažai, nedaug, šiek tiek*
- Įv *abu/abi, visi, kiekvienas*
- kiekio Dv *pusė, pora, stiklinė, puodelis, pakelis, dėžutė, butelis, truputis, maišelis*
- *trečdalis, ketvirtis, pusantro*
- *apie + Vd G*

Atėjo abu sūnūs.

Duokite dėžutę saldainių.

Kainuoja pusantro lito.

Turiu apie 5 litus.

4.3 laipsnis

- B ir Pv laipsniai
- *gana, labai + B Pv*
- *šiek tiek/truputį + B/Pv laipsnis*
- *per/per daug + B/Pv*

Duok didesnę obuolį.

Tai gana brangu.

Dabar šiek tiek geriau.

Man per brangu.

5. POŽYMIŠ

5.1 fizinis

5.1.1 forma

- B *apvalus, pailgas*

5.1.2 matmenys žr. *Abstrakčiosios sąvokos* 2.7

5.1.3 sausumas

- B *sausas, šlapias*
- *šlapti*
- *džiūti*

Sušlapo sienos.

Šiandien skalbiniai gerai džiūvoa.

5.1.4 vaizdas

- Vs *(ne)matyti, (ne)žiūrėti, atrodyti*
- B *tamsus, šviesus*

Mergaitė atrodė gražiai.

5.1.5 garsas

- Vs *(ne)girdėti, (ne)klausyti*
- Dv *triukšmas, tylą, garsas*
- B *garsus, tylus, triukšmingas*

Ar gerai girdite tą garsą?

5.1.6 skonis

- Vs *ragauti*
- Dv *skonis*

Paragauk, ar skanu.

Koks keistas skonis!

- B (ne)skanus, geras, blogas,
(ne)malonus, kartus, sūrus, saldus,
rūgštus
- 5.1.7 kvapas
  - Vs kvepėti, smirdėti
  - Dv kvapas
- 5.1.8 faktūra
  - B (ne)malonus, geras, blogas, bjaurus
- 5.1.9 spalva
  - spalva
  - B baltas, juodas, rudas, pilkas, žalias,
oranžinis, raudonas, geltonas, mėlynas
  - šviesiai + spalva, tamsiai + spalva
- 5.1.10 amžius
  - Kiek + Vd N + metų?
  - Vd N (+ yra) + Sk dg V + metai/-ų
  - Vd V (+ yra) + Sk dg K + metų
  - B jaunas, senas, naujas
  - Dv kūdikis, vaikas, paauglys,
jaunuolis, suaugęs, pagyvenęs, senis
fizinė būklė
  - B gyvas, (ne)sveikas
  - Dal miręs
  - Vs mirti, sirgti, su(si)žeisti, skaudėti,
veikti, (su)gesti, (pa/su)taisyti
- 5.1.12 prieinamumas
  - Vs uždaryti, atidaryti
  - uždarytas, atidarytas
- 5.1.13 švara
  - Vs valyti, plauti, skalbti, šluoti
  - B (ne)švarus, purvinas
- 5.1.14 medžiaga
  - B su -inis
  - iš + Vd K (padarytas, pagamintas)
  - Dv medis, stiklas, oda, medvilnė,
vilna, šilkas, popierius, metalas, auksas,
sidabras, geležis, plastmasė
- 5.1.15 tikrumas
  - B tikras, natūralus + Vd
- 5.1.16 pilnis
  - B pilnas, tuščias
- 5.2 **vertinimas**
- 5.2.1 vertė, kaina
  - Vs kainuoti
  - Dv kaina
  - B pigus, brangus
- 5.2.2 kokybė
  - B geras, blogas

Kaip skaniai kvepia!

Malonus šitų kvepalų kvapas.

Kokios spalvos tas megztinis?

Suknelė tamsiai žalia.

Kiek jam metų?

Sūnui šešeri metai.

Duktė yra devynerių metų.

Senelis dar gyvas.

Mano tėvas yra miręs.

Banką uždaro ketvirtą valandą.

Išplausiu indus. Nuprausk vaiką.

medinis, auksinis

iš geležies, iš akmens

Ar tai natūrali oda?

Kiek kainuoja bilietas?

Kokia šios knygos kaina?

- 5.2.3 Pv (*labai*) gerai, blogai teisingumas
- Dv (*ne*)tiesa
  - B (*ne*)teisingas
  - (*ne*)teisus
  - Pv (*ne*)teisingai
- 5.2.4 tinkamumas
- *Viskas gerai.*
  - *Puiku.*
  - *Man nepatinka.*
- 5.2.5 patikimas
- žr. *Komunikacinės intencijos ir jų raiška*
2.20 – 2.25
- 5.2.6 sėkmingumas
- Vs *sektis, nesisekti*
- 5.2.7 naudingumas
- B (*ne*)naudingas
- 5.2.8 sugebėjimas
- Vs (*ne*)galėti, (*ne*)mokėti
- 5.2.9 svarbumas
- B (*ne*)svarbus
- 5.2.10 normalumas
- B (*ne*)normalus, keistas
- 5.2.11 lengvumas, sunkumas
- B *lengvas, sunkus*
  - Pv *lengvai, sunkiai*

Viskas atlikta labai gerai.

Tai neteisingas atsakymas.

Tu neteisus.

Jis parašė teisingai.

Šis darbas nesiseka.

Tai bus naudinga.

Jis to nemoka.

Mums tai labai svarbu.

Kiek keista.

Lietuvių kalba sunki.

Jai viskas lengvai sekasi.

6. PSICHINĖ VEIKLA

- 6.1 **mąstymas**
- Vs *tikėti(s), būti tikram, žinoti, atsiminti, galvoti, manyti, (ne)abejoti*
- žr. *Komunikacinės intencijos ir jų raiška*
2.9 – 2.10

Tikėk tuo, ką jis sako.

6.2 socialinė veikla

- Vs (*pa*)klausti, atsakyti
- Vs *atsiprašyti, atleisti, kviesti, prašyti*
- Vs *kalbėti, sakyti, rašyti, dėkoti*
- Dv *klausimas, atsakymas*

7. RYŠIAI, SANTYKIAI

- 7.1 **erdvės santykiai**
- žr. *Abstrakčiosios sąvokos* 2.1 – 2.3

- 7.2 **laiko santykiai**
- žr. *Abstrakčiosios sąvokos* 3.1 – 3.20

- 7.3 veiksmo santykiai**
- 7.3.1 su subjektu: veikėju, būsenos patyrėju**
- Vd V
  - Vd K
- 7.3.2 su objektu**
- Vd G
  - Vd K

  - Vd N
  - Vd Įn
  - Vd V
- 7.4 būdas**
- Pv
  - *be* + Vd K, *su* + Vd Įn
- 7.5 priežastis**
- *dėl* + Vd K
  - D + *nes/todėl, kad* + D

  - *už* + Vd G
  - *tyčia/netyčia*
  - Vd Įn
- 7.6 tikslas**
- Vs bendr.
  - Vd K
  - *kad* + tar.
- 7.7 lyginimas**
- 7.7.1 vienodumas, nevienodumas**
- (*ne*)*toks pat/taip pat* + *kaip*
  - (*ne*)*panašus į* Vd G
  - *kitas, dar (kas nors)*
- 7.7.2 skirtingas ypatybės kiekis**
- aukštesnysis ir aukščiausiasis laipsniai
- 7.8 priklausomybė**
- savybiniai Įv
  - Vd K
  - Vs *turėti*
- 7.9 loginiai ryšiai**
- 7.9.1 sujungimas**

*Brolis gyvena Kaune.
Atėjo svečių.*

*Parašyk laišką.
Nupirkau ledų. Laukiu draugo.
Ar tu nematai jo?
Duok mamai puoduką.
Ar važiuosime mašina?
Universitetas įkurtas prieš 400 metų.*

*Ji labai įdomiai pasakoja.
Mes gyvename be rūpesčių.
Ar jis dirba su džiaugsmu?*

*Ji neatėjo dėl ligos.
Nepaskambinau todėl, kad neveikė telefonas.
Už knygą gavo prizą.*

Ji susirgo gripu.

*Važiuojam pailsėti.
Tėvai išvažiavo atostogų.
Aš ir atėjau, kad pamatyčiau tave.*

*Jis yra toks pat kaip mano dėdė.
Sūnus labai panašus į tėvą.
Duok man kitą knygą.*

Vytas vyresnis už Kazį. Jis nubėgo greičiausiai iš visų.

*Tai mano mašina.
Vyro brolis yra gydytojas.
Aš turiu didelį butą.*

sudėjimas

- *ir, taip pat*

priešprieša

- *o, bet, tačiau*

alternatyva

- *ar, arba, ar...ar, arba...arba*

7.9.2 draugės santykiai

- *su + Vd Įn*

- *be + Vd K*

7.9.3 išskyrimas

- *išskyrus + Vd G*

7.9.4 sąlyga

- *jei/jeigu + PD*

7.9.5 nuolaida

- *nors + PD*

*Pasėdėk ir paskaityk. Jis taip pat išvažiuoja.
Šiandien pailsėsime, o rytoj vėl važiuosime.*

Arba nutilk, arba išėik.

Ar jūs einate su mumis?

Pradėkite be manęs.

Buvo visi, išskyrus tave.

Jeigu galėsiu, ateisiu.

Nors oras buvo prastas, bet kelionė visiems patiko.

8. DEIKSĖ

Kiekviename komunikacijos akte yra nurodomas tam tikras vaidmenų pasiskirstymas kalbančiojo asmens atžvilgiu: kalbėtojas rodo, identifikuoja save, savo kalbos adresatą, nedalyvaujantį pokalbyje asmenį ar daiktą, daikto požymį, vietą, laiką, veiksmo atlikimo būdą. Yra skiriami du tokios rodomosios funkcijos variantai: deiksė ir jos atmaina anafora.

Deiktinę funkciją atliekančios kalbos priemonės nurodo, išskiria, identifikuoja daiktus, reiškinius, komunikacijos akto narius (adresantą ir adresatą), apibrėžia kalbėjimo momentą, lokalizuoja asmenis, daiktus, gyvūnus, reiškinius, požymius konkrečioje situacijoje ne tik adresanto ar adresato, bet ir vienas kito atžvilgiu.

Anaforinę funkciją atliekantys kalbos elementai nurodo konteksto žodžius. Anafora – tai rodymas žinomo dalyko, pasakyto, įvardyto konkrečią reikšmę turinčiais žodžiais ar jų junginiais (Paulauskienė, 1994, 252–253; Rosinas, 1996, 9–11).

Deiksė išryškėja dialoguose, nes tai situacijos elementų nurodymas, o anafora būdingesnė dalykinio ir mokslinio pobūdžio tekstams. Gana dažnai deiksė su anafora yra glaudžiai susijusios, kartais visai susipynusios. Tai ypač būdinga beletristikos tekstams (Rosinas, 1996, 15).

Deiksė gali būti apibrėžiamoji ir neapibrėžiamoji.

8.1 apibrėžiamoji**8.1.1 neanaforiška**

- asmeniniai Įv *aš, tu, jis, ji, mes, jūs, jie, jos*
- savybiniai Įv *mano, tavo, savo*
- parodomieji (apibrėžiamieji) Įv *tas, ta, tai, šis, ši, šitas, šita, toks, tokia*
- klausiamieji Įv *kas, kuris*
- pabrėžiamieji Įv *pats, pati*
- Įv *pats*
- Pv *kaip, kodėl*

Aš tave nuvesiu.

Mano geresnis.

Tas yra tikrai skanus.

Kuris einat su manim?

Aš pati pabaigsiu.

Pats kaltas, o kitam kaltę verti.

Kaip tu tai padarei?

8.1.2 anaforiška

- asmeniniai Įv *aš, tu, jis, ji, mes, jūs, jie, jos*
  - savybiniai Įv *mano, tavo, savo*
  - parodomieji (apibrėžiamieji) Įv *tas, ta, tai, šis, šitas, ši, šita, toks, tokia*
  - santykiniai Įv *kas, koks, kokia, kuris, kuri, kelintas, kelinta*
  - Įv *pats, pati*
  - Pv *čia, ten, dabar, ten, kur, iš kur, į kur*
- Dar žr. 8 skyrių.

8.2 neapibrėžiamoji

- neapibrėžiamieji Įv *kas, koks, kokia, kuris, kuri, keli, kelios, keletas, kažkas, kažkoks, kažkokia, kažkuris, kažkuri, kas nors, bet kas, kai kas, kai kuris, kai kuri, vienas, viena, vienas kitas, viena kita, vienoks, vienokia, tam tikras, tam tikra, niekas, nė vienas, nė viena, joks, jokia, visi, visoks, visokia, viskas, abu, abi, daug kas*
- Pv *kiek, tiek, daug, mažai, nedaug, šiek tiek, kažkiek, čia, ten, kai kur, kur nors, niekur, bet kur, kartais, tada, bet kada, niekada, visada, kažkada, kada nors, kaip*
- bendros reikšmės Dv *žmogus, žmonės, daiktas, dalykas, reikalas*
- Vs trečiasis asmuo

Jonas labai skubėjo. Jis turėjo pabaigti darbą.

Imk pieštuką, jis tavo.

Kartą pas mus atėjo vyras. Tas vyras buvo labai senas.

Apžiūrėjome namą, kuriame niekas negyveno.

Jis vėl sugrįžo namo. Ten, iš kur išėjo.

Jie visi išėjo. Aš daug ko norėčiau. Buvo čia toks vienas.

Jis turėjo daug draugų. Keli buvo iš to paties kurso.

Kartais tenka viską pradėti iš naujo.

Žmonės visko prišneka. Turiu vieną svarbų reikalą.

Autoriui skyrė premiją.

5 skyrius

TEMOS IR KONKREČIOSIOS SĄVOKOS

Mokiniai, gebantys reikšti intencijas ir abstrakčiasias sąvokas, išvardytas 3 ir 4 skyriuose, turi lingvistinės kompetencijos pagrindus, kurie leidžia vartoti lietuvių kalbą įvairiais tikslais ir daugelyje situacijų. Kuriose situacijose ir kuriais tikslais jie gali tai daryti, priklausoma ir nuo to, kiek skirtingų temų žodžių mokiniai moka.

Analogiškame „Slenksčio“ skyriuje yra išvardytos temos ir konkrečiosios sąvokos, kurių mokiniui, tikėtina, gali dažniausiai prireikti ir kurias jis turėtų gebėti vartoti. Kadangi „Pusiaukelės“ lygio siekianti mokinių grupė yra panaši kaip ir „Slenksčio“, galima manyti, kad ir žodyno atžvilgiu jų poreikiai nesiskirs. Iš esmės vienintelis skirtumas yra tas, kad „Pusiaukelės“ lygio mokiniai bus mokęsi daug trumpiau nei „Slenksčio“ lygio. Be abejo, tai reiškia, kad jų kalbos vartojimo gebėjimai bus menkesni. Iš „Slenksčio“ lygio mokinių galima tikėtis, kad jie gebės savarankiškai susikalbėti ne tik asmeninio, bet ir bendresnio pobūdžio neasmeninėse, priklausančiose nuo aplinkybių situacijose. „Pusiaukelė“ labiau apsiriboja asmeninėmis ir konkrečiomis situacijomis. Tačiau kažin ar šis skirtumas leidžia sumažinti skaičių temų ir potemių, siūlomų „Slenksčio“ lygiui. Iš esmės išbraukti gali būti tik keli potemiai. Žinoma, žodyno apimtis mažinama –įtraukiama mažiau konkrečių sąvokų. Tai atliekant neišvengiamai padidėja atrankos subjektyvumo laipsnis, tačiau vis dėlto stengiamasi pateikti kiekvienam potemiui būtinas sąvokas.

Toliau šiame skyriuje yra sąrašas konkrečių sąvokų ir jų pavyzdžių, kuriuos mokiniai galėtų gebėti vartoti produktyviai, jei būtų susiformavę minimalius komunikacijos gebėjimus. Reikia pasakyti, kad beveik bet kurioje komunikacinėje situacijoje mokiniai, tikėtina, susidurs su daug daugiau žodžių, nei pateikta šiame skyriuje. Taigi „Pusiaukelės“ lygio mokiniams turėtų būti suprantama tokia padėtis ir jie turėtų būti pasirengę taikyti įvairias strategijas, leidžiančias išsiversti ir trūkstant žodžių. Taip pat ir mokant turi būti sudaryta pakankamai palankių galimybių (kontekstų) suprasti gerokai daugiau žodžių nei mokiniai galėtų vartoti savarankiškai. Aukštesnio lygio – „Slenksčio“ – konkrečių sąvokų sąrašas galėtų būti naudojamas kaip šaltinis plėsti mokinių receptyviuosius gebėjimus.

Būtų neteisinga ir nenaudinga apriboti mokinių komunikacinius gebėjimus tik tais žodžiais, kurie toliau prie visų temų ir potemių nurodomi kaip minimalūs sąrašai. Rekomenduojama, kad aukštesniam gebėjimų lygiui formuoti „Pusiaukelės“ lygio mokytojas ar mokinys numatytų ir atrinktų mažiausiai kelias temas ir potemius, kurių žodyną išplėstų. Tai galėtų būti lengviau suvokiami, konkretūs dalykai, kurių, tikėtina, galima išmokti net per palyginti trumpą laiką. Iš esmės šių temų atranka turėtų būti palikta pačiam mokiniui, bet galėtų būti pasiūlyta, kad mažiausiai viena iš jų turėtų būti pasirinkta iš šių sričių:

- asmeninis gyvenimas;
- gyvenimo sąlygos ir aplinka;
- profesinė veikla ir interesai;
- laisvalaikis ir visuomeninis gyvenimas.

Mokiniams, norintiems plėsti savo žodyną, galima nurodyti žodžių sąrašus iš „Slenksčio“. „Pusiaukelės“ apraše konkrečiosios sąvokos yra suskirstytos į dvylika temų:

1. Asmens tapatybė.
2. Pastatai ir namai.
3. Gamta. Regionas.
4. Kasdienis gyvenimas.

5. Laisvalaikis.
6. Kelionės.
7. Santykiai su žmonėmis.
8. Sveikata ir higiena.
9. Švietimas ir mokslas.
10. Prekyba.
11. Maistas ir gėrimai.
12. Paslaugos.

Šių temų žodyno reikėtų mokyti:

- aptariant situacinį kontekstą, kuriame bus bendraujama transakciškai (kai svarbu – pranešimo turinys), pvz., perkama parduotuvėje;
- parenkant temas interakcijai (kai svarbiau pats bendravimas), pvz., pokalbis apie orą, atostogų malonumus.

Po kiekvienos temos pavadinimo yra pateikta nuoroda, ko iš „Pusiaukelės“ lygio mokinio galima tikėtis tam tikrame kontekste. Šios nuorodos yra nebaigtinės, t. y. gali būti papildytos.

Apraše yra įvairių atvirųjų sąrašų, kur konkretūs žodžiai nenurodomi arba pateikiami tik keli pavyzdžiai. Tokie sąrašai žymimi žvaigždute, pvz., **profesijų pavadinimai*. Tokiu atveju mokomosios medžiagos rengėjams, mokytojams ir mokiniams teks patiems pasirinkti konkrečias sąvokas, atitinkančias poreikius. Norint pateikti keletą mokymo ir mokymosi gairių, prie kai kurių atvirųjų sąrašų duota keletas pavyzdžių: **viešųjų pramogų pavadinimai, pvz.: baletas, filmas, koncertas, opera, spektaklis...* Taip nurodoma, į kokius žodžius pirmiausia vertėtų atkreipti dėmesį. Tačiau šie pavyzdžiai yra tik siūlymas, bet jokia būdu ne rekomendacija įtraukti juos į kokią nors programą.

Prie kai kurių žodžių yra vartosenos pavyzdžių, kurie pateikiami paaiškinti, kuriuose kontekstuose žodis šio lygio mokinių galėtų būti vartojamas. Tuo atveju, jei pavyzdžio nėra, žodžio vartoseną yra įprasta, aiški, arba ją galima numanyti iš potemio ar temos, kur žodis įtrauktas.

KONKREČIOSIOS „PUSIAUKELĖS“ LYGIO SĄVOKOS IR PAVYZDŽIAI

1. ASMENS TAPATYBĖ

Mokiniai turėtų gebėti:

- pasakyti savo vardą, pavardę (ir paraidžiui), kas jie yra, savo adresą, telefono numerį, kada ir kur gimė, kiek jiems metų, tautybę, lytį, šeimines padėtis, kur gyvena, iš kur yra, kokia jų konfesinė priklausomybė;
- pakalbėti apie savo šeimą, apie pomėgius ir nemėgstamus dalykus;
- gauti ir suprasti panašią informaciją apie kitus.

1.1	Vardas, pavardė	<p>vardas pavardė ponas ponia panelė pasakyti paraidžiui <i><u>Pasakykite paraidžiui savo pavardę.</u></i> rašyti <i><u>Kaip rašyti jūsų pavardę?</u></i> pasirašyti parašas pasas</p>
1.2	Adresas	<p>gyventi <i><u>Kur jūs gyvenate?</u></i> adresas gatvė, prospektas numeris <i>namo, buto numeriai</i> pašto indeksas miestas kaimas <i>* šalių pavadinimai</i></p>
1.3	Telefonas	<p>Telefonas, mobilusis telefonas <i><u>Ar jūs turite telefoną?</u></i> numeris <i><u>Koks jūsų telefonas / telefono numeris?</u></i> skambinti (telefonu)</p>
1.4	Gimimo data ir vieta	<p>gimti <i><u>Aš gimiau Vilniuje.</u></i> gimimo data gimimo diena/gimtadienis <i>mėnesių pavadinimai</i> <i>kelintiniai skaitvardžiai</i> gimimo vieta</p>
1.5	Amžius	Žr. Abstrakčiosios sąvokos 5.1.10
1.6	Lytis	<p>vyras moteris vaikinas mergina berniukas mergaitė</p>
1.7	Šeiminė padėtis	(ne)vedęs/ištekėjusi, netekėjusi išsiskyres/išsiskyrusi

1.8	Tautybė	tautybė * <i>tautybių pavadinimai</i>
1.9	Kilimo vieta	būti iš... <u><i>Aš esu iš Vilniaus.</i></u> <u><i>Iš kur jūs esate?</i></u>
1.10	Veikla	darbas, profesija * <i>profesijų pavadinimai</i> * <i>darbo vietų pavadinimai,</i> <i>pvz.: bankas, gamykla, ligoninė, mokykla, parduotuvė, ūkis...</i> * <i>veiksmazodžiai, nusakantys veiklą:</i> <i>pvz.: mokyti, gydyti, parduoti, vairuoti...</i> dirbti <u><i>Kur tu dirbi?</i></u> viršininkas, direktorius
1.11	Šeima	šeima tėvai/tėvas ir motina tėvas, tėtė motina, mama vyras žmona vaikas sūnus duktė brolis sesuo
1.12	Religija	bažnyčia <i>religinės konfesijos, kuriai priklauso, pavadinimas</i> Dievas tikėti Dievą
1.13	Mėgstami ir nemėgstami dalykai	žr. <i>Komunikacinės intencijos ir jų raiška 2.20–24</i> mėgti patikti <i>mėgstami ir nemėgstami objektai pasirenkami iš kitų skyrių</i>
1.14	Charakteris, būdas	* <i>teigiamos ypatybės,</i> <i>pvz.: darbštus, geras, linksmas, malonus, protingas,</i> <i>švelnus...</i> * <i>neigiami bruožai,</i> <i>pvz.: blogas, bjaurus, piktas...</i>

- 1.15 Išorinė charakteristika   aukštas
žemas
storas
plonas
gražus
bjaurus
ilgi/trumpi plaukai
barzda
ūsai
akiniai

2. PASTATAI IR NAMAI

Mokiniai turėtų gebėti:

- pakalbėti apie namus ar butą, kambarius, baldus, patalynę, apie paslaugas ir patogumus;
- gauti ir suprasti panašią informaciją apie tokius dalykus;
- pasikeisti nuomonėmis šia tema.

- 2.1 Apsigyvenimas   namas
namai
Čia mano namai.
butas
bendrabutis
laiptai
aukštas
Kelintame aukšte tu gyveni?
liftas
kiemas
- 2.2 Patalpa, kambarys   kambarys
** kambarių pavadinimai,
pvz.: miegamasis, svetainė, vaikų kambarys, prieškambaris,
virtuvė, vonia, tualetas...*
langas
durys
siena
grindys
lubos
balkonas
garažas
raktas
- 2.3 Baldai, patalynė   baldai
** baldų pavadinimai,
pvz.: kėdė, lentyna, lova, sofa, spinta, stalas...*
antklodė
pagalvė
paklodė
lempa

2.4	Paslaugos ir patogumai	elektra, šviesa dujos šildymas radiatorius telefonas įjungti/išjungti <i>Įjunk televizorių.</i> vonia dušas tualetas vanduo karštas/šaltas garažas
-----	------------------------	--

3. GAMTA. REGIONAS

Mokiniai turėtų gebėti:

- pakalbėti apie regioną ir miestą, kuriame gyvena, apie orą;
- gauti ir suprasti panašią informaciją apie tokius dalykus;
- pasikeisti nuomonėmis šia tema.

3.1	Kraštovaizdis	upė ežeras jūra laukas kalnas vanduo miškas sala vaizdas
3.2	Miestas	miestas rajonas senamiestis parkas aikštė
3.3	Regionas	gamykla/fabrikas ūkis
3.4	Gyvūnai ir augalai	gyvūnas <i>* gyvūnų pavadinimai,</i> <i>pvz.: arklys, karvė, kiškis, lapė, musė, uodas, vilkas...</i> augalas <i>* augalų pavadinimai</i> medis gėlė žolė

3.5	Oras	oras gražus/blogas oras saulė šviesti mėnulis žvaigždė dangus vėjas lietus lyti sniegas snigti ledas šaltis <i>metų laikų pavadinimai: pavasaris, vasara, rudenis, žiema</i> debesis temperatūra termometras šalta šilta karšta
-----	------	---

4. KASDIENIS GYVENIMAS

Mokiniai turėtų gebėti:

- pakalbėti apie veiklą namuose ir darbe;
- gauti ir suprasti panašią informaciją apie kitus;
- pasikeisti nuomonėmis šia tema.

4.1	Namuose	pabusti keltis praustis maudytis plauti valyti skustis barzdą šukuotis rengtis vilktis mautis autis valgyti <i>valgymo laikų pavadinimai: pusryčiai, pietūs, vakarienė</i> virti kepti eiti į mokyklą eiti į darbą
-----	---------	---

	pareiti/grižti (namo) būti namie eiti pasivaikščioti miegoti
4.2 Darbe	darbo laikas/valandos/diena pradėti dirbti baigti dirbti nedarbo diena/laisva diena pertrauka atostogos prašymas <i><u>Jums reikia parašyti prašymą.</u></i>
4.3 Darbo vieta	kabinetas kompiuteris
4.4 Pajamos	alga/atlyginimas pensija pašalpa <i><u>Jaunos šeimos gauna pašalpa.</u></i> stipendija

5. LAISVALAIKIS

Mokiniai turėtų gebėti:

- pasakyti, kada jie yra laisvi ir ką tada paprastai veikia;
- pakalbėti apie pomėgius ir interesus, apie įvairius reikinius, sportą ir skaitomas knygas;
- gauti ir suprasti informaciją apie tokius dalykus;
- pasikeisti nuomonėmis šia tema.

5.1 Laisvalaikis	laisvalaikis savaitgalis pailsėti atostogos atostogauti leisti laiką <i><u>Kur praleidai savaitgalį?</u></i>
------------------	--

2.2 Pomėgiai ir interesai (žr. <i>Komunikacinės intencijos ir jų raiška</i> 2.20–24)	mėgti <i><u>Aš mėgstu šokti.</u></i> * <i>pomėgių pavadinimai, asmeniniai pomėgiai</i> * <i>mėgstama veikla,</i> <i>pvz.: dainuoti, fotografuoti, groti, keliauti, kolekcionuoti,</i> <i>mezgti, piešti, skaityti, sportuoti, šokti, žvejoti...</i> * <i>interesų sričių pavadinimai,</i> <i>pvz.: kinas, kompiuteriai, muzika, sportas, šokiai, teatras...</i> fotoaparatas
---	--

- 5.3 Radijas, televizija ir pan. radijas
 klausyti
 televizorius
 rodyti
 žiūrėti televizorių
 programa
 magnetofonas
 grotuvas
 kasetė
 daina
- 5.4 Kinas, teatras, koncertai ir pan. kinas
 teatras
 koncertų salė
** viešųjų pramogų pavadinimai,
 pvz.: baletas, filmas, koncertas, opera, spektaklis...*
 groti
 dainuoti
 šokti
 vaidinti
 bilietas
 programa
 salė
 eilė
 vieta
 scena
 ekranas
 pertrauka
 seansas
 žiūrėti
 klausyti
- 5.5 Biblioteka biblioteka
 knyga
 pavadinimas
 autorius
 puslapis
 skaitytojo bilietas
 knygynas
- 5.6 Intelektuali ir meninė veikla skaityti
 rašyti
 mokytis
 išmokti
 studijuoti
 fotografuoti
 piešti
 vaidinti
 groti
 dainuoti
 šokti

5.7 Sportas

sportas

** sporto šakų pavadinimai,**pvz.: futbolas, krepšinis, tenisas...***sporto įrangos ir priemonių pavadinimai,**pvz.: kamuolys, dviratis, slidės...*

sportuoti

bėgti

bėgioti

Mano tėvas rytais bėgioja parke.

plaukti

žaisti

Aš labai mėgstu žaisti krepšini.

žaidimas

stadionas

(sporto) aikštė/aikštelė

sporto salė

baseinas

varžybos

olimpiada

dalyvauti

laimėti

pralaimėti

pirmoji/antroji/trečioji vieta

aukso/sidabro/bronzos medalis

klubas

5.8 Periodika

laikraštis

žurnalas

reklama

skelbimas

nuotrauka/fotografija

žurnalistas

kioskas

5.9 Šventės

šventė

** šeimos švenčių pavadinimai,**pvz.: gimimo diena/gimtadienis, krikštynos, vardo diena, vestuvės...*** kalendorinių, religinių ir valstybinių švenčių pavadinimai,**pvz.: Kūčios, Kalėdos, Naujieji metai, Velykos, Vėlinės, Nepriklausomybės diena...*

tradicija

6. KELIONĖS

Mokiniai turėtų gebėti:

- pasinaudoti viešuoju transportu, įsigyti bilietus;
- pakalbėti apie asmeninio transporto priemonę;
- suprasti eismą reguliuojančius užrašus;
- pakalbėti apie keliones;
- apsigyventi;
- suprasti ir kalbėti apie dalykus, susijusius su kelionės dokumentais;
- kalbėti apie panašius dalykus su kitais.

- 6.1 Visuomeninis transportas vykti
važiuoti
skristi (lėktuvu)
plaukti (laivu)
keliauti
kelionė
automobilis/mašina
taksi
troleibusas
lėktuvas
traukinys
laivas
keltas
bilietas
nuolatinis bilietas
bilietas į priekį ir atgal

Prašom duoti bilietą į Kauną ir atgal.

- kontrolierius
kontrolė
tikrinti
stotis
bagažas
stotelė
oro uostas
uostas
vieta
vagonas
kupė
kelias
geležinkelis
peronas

Įūsų traukinys išvyksta iš penktojo perono trečiojo kelio.

- informacija
reisas
reisas atidėtas
papildomas reisas

		registruotis registracija atvykimas/išvykimas kasa pirkti parduoti kelionių agentūra pinigų keitykla keisti
6.2	Asmeninis transportas	<i>*transporto priemonių pavadinimai, pvz.: automobilis, mašina, dviratis, motociklas...</i> vairuoti vairuotojas vairuotojo pažymėjimas/teisės važiuoti
6.3	Eismas	eiti bėgti gatvė, prospektas, alėja šaligatvis kelias tiltas sankryža šviesoforas perėja kampas sukti <i><u>Sukite už kampo, ir ten bus parduotuvė.</u></i> stovėjimo aikštelė mokama/nemokama aikštelė <i><u>Ar šita aikštelė yra mokama?</u></i> kelio ženklas kelių policija bauda važiuoti <i>* kelio ženklų reikšmės, pvz.: apylanka, kelio remontas...</i> atsargiai žemėlapis kilometras metras
6.4	Atostogos	atostogos atostogauti kelionė keliauti kelionių agentūra

	ekskursija
	turistas
	gidas/(ekskursijos) vadovas
	grupė
	miesto planas
	* <i>turistų lankomų objektų pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: bažnyčia, bokštas, muziejus, paminklas, skulptūra,</i>
	<i>piliakalnis...</i>
	užsienis
	<i>Šiomet noriu atostogauti užsienyje.</i>
	* <i>užsienio šalys</i>
	<i>kontinentų pavadinimai: Afrika, Amerika, Australija, Azija,</i>
	<i>Europa...</i>
6.5	Apsigyvenimas
	* <i>vietų, kur galima apsistoti, pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: viešbutis, poilsio namai, kempingas, svečių namai...</i>
	kambarys
	kambario numeris
	bendras dušas/tualetas
	užsisakyti/rezervuoti
	raktas
	registracija
	<i>Raktus palikite registracijoje.</i>
	mokėti (pinigus)
	mokėti grynaisiais/kortele
	sąskaita
	čekis
	stumti/traukti (duris)
6.6	Bagażas
	nešti
	vežtis
	bagażas
	krepšys
	lagaminas
	rankinė
6.7	Atvykimas į šalį ir išvykimas
	siena
	pasienis
	tikrinti
	pasienio policija
	pasų kontrolė
	migracijos tarnyba
	viza
	muitinė
	muitininkas
	deklaracija
	pildyti deklaraciją
	deklaruoti
	įvežti/išvežti

	leidžiama/draudžiama mokesčiai mokėti mokesčius
6.8 Kelionės dokumentai	pasas vairuotojo pažymėjimas/teisės sveikatos/transporto draudimas

7. SANTYKIAI SU ŽMONĖMIS

Mokiniai geba:

- pakalbėti apie asmeninius santykius;
- dalyvauti visuomeniniame gyvenime;
- tvarkyti korespondenciją;
- minimaliai pakalbėti ir suprasti informaciją apie šalies valdymo ir politinės situacijos dalykus, kriminalinę padėtį ir teisėtvarką, apie karą ir taiką, socialinius reikalus.

7.1 Bendravimas	draugas kolega bendradarbis kaimynas norėti pažinti susipažinti pristatyti mylėti mėgti
7.2 Kvietimas	kviesti kvietimas svečias, viešnia eiti į svečius būti svečiuose vakaras/vakarėlis <i>Šventinis vakaras prasideda 18 valandą.</i> pasimatymas susitarti susitikti/pasimatyti kalbėti pasakoti sutikti/prieštarauti dovana
3.3 Susirašinėjimas (žr. <i>Komunikacinės intencijos ir jų raiška</i> 5.10–11)	laiškas atvirukas faksas vokas pašto ženklas popierius

		rašyti siųsti gauti elektroninis paštas
7.4	Valdžia ir politinis gyvenimas	vyriausybė parlamentas seimas seimo narys prezidentas ministras ministras pirmininkas savivaldybė meras seniūnija rinkti rinkimai laimėti/pralaimėti rinkimus balsuoti kandidatas politika politinis politikas partija narys
7.5	Nusikalstamumas ir teisėsauga	vogti vagis žudyti mušti šauti ginklas teroristas terorizmas narkotikai narkomanas alkoholis alkoholikas policija policininkas teismas teisėjas advokatas prokuroras notaras kalėjimas sėdėti kalėjime įstatymas laikytis įstatymų liudininkas liudyti

7.6	Taika ir karas	taika karas konfliktas armija kareivis karininkas kariauti laimėti pralaimėti šautuvas/automatas šauti pistoletas
7.7	Socialiniai reikalai	problema pagalba/parama pensininkas bedarbis padėti socialinis draudimas socialinio draudimo pažymėjimas pensija pašalpa ligonių kasa

8. SVEIKATA IR HIGIENA

Mokiniai turėtų gebėti:

- pakalbėti apie būsenas: ar jie alkani, ar pavargę ir pan., pasakyti kaip jaučiasi;
- pakalbėti apie asmens higieną ir skaityti nesudėtingus straipsnius apie dalykus, susijusius su sveikata;
- pasakyti gydytojui savo problemas;
- pranešti apie nelaimingus atsitikimus, avarijas;
- elementariai pakalbėti apie šalies medicininę aptarnavimą ir draudimo sistemą;
- gauti ir suprasti panašią informaciją panašiais klausimais.

8.1	Kūno dalys	kūnas <i>* kūno dalių pavadinimai, pvz.: akis, ausis, galva, kaklas, koja, nosis, pilvas, ranka, širdis, gerklė...</i>
8.2	Būsenos	jaustis <i><u>Kaip jautiesi?</u></i> linksmas patenkintas alkanas pavargęs pavargti stiprus silpnas lauktis (vaiko) nėščia

- 8.3 Higiena
- švarus
  - purvinas
  - valyti
  - dantų šepetėlis
  - rankšluostis
  - * *higienos ir kosmetikos priemonės,*
pvz.: muilas, pasta, šampūnas, kvepalai, kremas...
  - kirptis
  - skalbti
  - skalbykla
  - Kada dirba skalbykla?*
- 8.4 Ligos, nelaimingi
atsitikimai
- sveikata
  - sveikas
  - sveikti
  - blogai jaustis
  - liga
  - ligonis
  - sirgti
  - mirti
  - skaudėti
  - temperatūra
  - turėti temperatūros
  - temperatūra kyla/krinta
  - * *ligų pavadinimai,*
pvz.: gripas, sloga, angina, uždegimas...
  - kosėti
  - čiaudėti
  - nosis bėga
  - kraujas (bėga)
  - kraujo spaudimas
  - aukštas/žemas
  - matuoti spaudimą
  - operacija
  - kristi
  - susilaužyti
  - nudegti
  - susižeisti
  - žaižda
  - epidemija
  - gyvas
  - miręs
  - gyvenimas

8.5	Medicininis aptarnavimas	<p>gydytojas specialistas <i>* specialistų pavadinimai,</i> <i>pvz.: šeimos gydytojas, odontologas, chirurgas...</i> slaugytoja vaistininkas vaistinė vaistai gerti vaistus receptas nuolaida <u>Šie vaistai vaikams parduodami su 30 proc. nuolaida.</u> <i>* vaistų formų pavadinimai,</i> <i>pvz.: tabletė, kapsulė, lašai, milteliai, mikstūra, tepalas...</i> <i>* daiktai, reikalingi kūdikio priežiūrai,</i> <i>pvz.: sauskelnės, buteliukas, čiulptukas...</i> (poli)klinika ligoninė sanatorija registratūra kortelė užsirašyti/užsiregistruoti pacientas kabinetas palata apžiūrėti <u>Mane apžiūrėjo gydytojas.</u> greitoji (pagalba) kviesti akiniai</p>
8.6	Draudimas	<p>drausti(s) draudimas draudimo pažymėjimas</p>
8.7	Jutimų pavadinimai	<p>matyti žiūrėti girdėti klausyti jausti ragauti <i>* skonio nusakymas,</i> <i>pvz.: skanu, saldu, rūgštu, kartu, aštru...</i> nervintis ramus</p>

8.8	Kūno padėtis ir jos keitimas	stovėti sėdėti sėstis gulėti gultis eiti bėgti
8.9	Rankų veiksmai	padaryti <i>Aš pats padariau šitą stalą.</i> atidaryti/uždaryti duoti imti pjauti kirpti nešti mesti jungti rakinti

9. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

Mokiniai turėtų gebėti suprasti ir elementariai pakalbėti apie švietimo sistemą ir jos padėtį šalyje, mokymo įstaigų tipus, išsilavinimą, kvalifikaciją, apie kalbos mokėjimo lygį ir jos mokymosi sunkumus.

9.1	Mokymasis ir mokslas	mokyti mokyti išmokti studijuoti lankyti <i>Ar jūsų vaikas jau lanko mokyklą?</i> baigti(s) <i>Kada jūs baigėte universitetą?</i> <i>Kada baigiasi lietuvių kalbos kursai?</i> pamoka paskaita kursai * profesijų ir pareigų, susijusių su mokymu, pavadinimai mokinys studentas pažymys mokykla universitetas klasė grupė kursas semestras trimestras
-----	----------------------	--

		vaikų darželis auklėtojas auklė
9.2	Dalykai	* <i>mokymosi dalykų pavadinimai,</i> <i>pvz.: biologija, fizika, geografija, istorija, kalba, literatūra,</i> <i>matematika...</i> vadovėlis sąsiuvinis pratimas/užduotis pavyzdys aiškinti rašyti skaityti skaičiuoti piešti žymėti kalbėti pasakoti
9.3	Egzaminai, mokslo baigimo dokumentai	stojamasis/baigiamasis egzaminas valstybinis/mokyklinis egzaminas laikyti egzaminą <i><u>Kada jūs laikote paskutinį egzaminą?</u></i> neišlaikyti egzamino testas sesija atestatas diplomas pažymėjimas
9.4	Kalbos supratimas ir raiška	kalba kalbėti žodis žodynas sakinys reikšti tarti skaityti klausyti suprasti rašyti kartoti gramatika puikiai/labai gerai/gerai/ šiek tiek/truputį/blogai laisvai versti klausimas klausti

aiškiai

Ar aš tariau aiškiai?

klaida

klysti

pamiršti/užmiršti

prisiminti/atsiminti

* kalbų pavadinimai,

pvz.: anglų, danų, lenkų, norvegų, prancūzų, rusų,
vokiečių...

lengva/sunku

taisyklinga

10. PREKYBA

Mokiniai turėtų gebėti:

- apsipirkti, t. y. susikalbėti įvairiose parduotuvėse: maisto, drabužių, namų apyvokos daiktų, raštinės reikmenų ir pan., taip pat turguje, gebėti paklausti kainos, sumokėti;
- pakalbėti šia tema su kitais žmonėmis.

10.1 Parduotuvės

parduotuvė

pardavėjas

kaina

kainuoti

nuolaida

* parduotuvių tipai,

pvz.: baldų, batų, daržovių, drabužių, duonos, indų,
konditerijos...

pirkti

kasa

mokėti

grąža

duoti/gauti grąžos

parodyti

matuotis

garantija

instrukcija

10.2 Maisto prekės

žr. 11.1

10.3 Drabužiai, avalynė, mada

drabužis

* drabužių pavadinimai,

pvz.: kojinės, kostiumas, marškiniai, megztinis, palaidinė,
paltas, sijonas, striukė, suknelė, švarkas...

dydis

* avalynės rūšių pavadinimai,

pvz.: basutės, batai, bateliai, sportiniai bateliai, šlepetės...

siūlas

	adata
	medžiaga
	* <i>medžiagų pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: vilna, medvilnė, šilkas, oda...</i>
	užtrauktukas
	rankinė
	piniginė
	skėtis
	laikrodis
	laikrodis vėluoja/skuba
	diržas
	papuošalas
	* <i>papuošalų pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: auskarai, grandinė, žiedas...</i>
	nešioti
	tikti
	mada
	madingas
10.4 Namų apyvokos daiktai	indai
	* <i>indų pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: lėkštė, lėkštutė, puodukas, stiklinė, taurė, taurelė, arbatinukas...</i>
	* <i>stalo įrankių pavadinimai,</i>
	<i>pvz.: peilis, šakutė, šaukštas, šaukštelis...</i>
	puodas
	samtis
	arbatinis/virdulys
	keptuvė
	butelis
	atidarytuvas
	kamščiatraukis
	stiklainis
	dubuo
	degtukai
	staltiesė
	servetėlė
	vaza
10.5 Raštinės reikmenys	tušinukas
	flomasteris
	parkeris
	pieštukas
	popierius
	lapas
	sąsiuvinis
	klijai
	užrašų knygelė

6.6	Kainos (žr. <i>Abstrakčiosios sąvokos</i> 5.2.1)	kainuoti <i>Atsiprašau, kiek kainuoja duona?</i> mokėti pinigai litas centas <i>* kitų šalių valiutų pavadinimai, pvz.: doleris, euras...</i> nemokamai procentai
10.7	Matai	centimetras metras gramas kilogramas litras
10.8	Pakuotės	butelis dėžė/dėžutė indelis pakelis stiklainis maišas/maišelis
10.9	Turgus	turgus mugė

11. MAISTAS IR GĖRIMAI

Mokiniai turėtų gebėti:

- pakalbėti apie įvairių rūšių maistą ir gėrimus, jų užsisakyti kavinėje, restorane;
- pasikeisti informacija apie maistą, gėrimus ir vietas, kur galima pavalgyti.

11.1	Maistas ir gėrimai (žr. <i>Abstrakčiosios sąvokos</i> 5.1.6)	maistas produktai norėti gerti valgyti pusryčius, pietus, vakarienę patiekalas užkandis <i>* daržovių pavadinimai</i> <i>* vaisių pavadinimai</i> mėsa <i>* mėsos rūšių pavadinimai</i> žuvis <i>* žuvų pavadinimai</i> <i>* pieno produktų pavadinimai</i> <i>* duonos gaminių pavadinimai</i> <i>* saldumynų pavadinimai</i> <i>* gėrimų pavadinimai</i>
------	---	--

		gabalas/gabalėlis riekė sumuštinis salotos kiaušinis kiaušinienė/omletas sriuba druska pipirai cukrus virtas keptas rūkytas žalias šviežias senas
11.2	Viešosios maitinimo įstaigos	baras kavinė restoranas valgykla padavėjas valgiaraštis/meniu sąskaita

12. PASLAUGOS

Mokiniai turėtų gebėti kalbėti pašte, telegrafe, banke, policijoje, ambasadose, medicinos įstaigose, autoservise, degalinėje.

12.1	Paštas	paštas paštininkas pašto indeksas pašto dėžutė laiškas siuntinys siųsti gauti pašto ženklas elektroninis paštas faksas
12.2	Telefonas	žr. 1.3 ir <i>Komunikacinės intencijos ir jų raiška</i> 5.7–9 telefonas telefonų knyga telefonų informacija <u><i>Telefonų informacijos numeris – 118.</i></u> telefono kortelė

12.3	Bankas	bankas bankomatas kortelė pinigai keisti valiuta valiutos keitykla procentai taupomoji knygelė taupyti
12.4	Policija	policija policininkas nuovada pamesti <i><u>Aš pamečiau savo dokumentus.</u></i>
12.5	Ambasadų paslaugos	ambasada ambasadorius viza
12.6	Ligoninė, poliklinika	žr. 8.5
12.7	Buitinės paslaugos	siuvykla skalbykla taisykla valykla dirbtuvė siūti taisyti valyti skalbti
12.8	Autoservisas	autoservisas variklis stabdžiai ratas padanga šviesos vairas taisyti veikti <i><u>Neveikia variklis.</u></i> automobilių dalys <i><u>Kur yra automobilių dalių parduotuvė?</u></i>

9.9 Degalinė

degalinė
degalai/benzinas/dyzelinis kuras
dujos
pilti
tepalas
pakeisti tepalus
pilnas
tuščias
oras
pūsti padangas
vanduo
plauti
plovykla

6 skyrius

SKAITOMŲ IR KLAUSOMŲ TEKSTŲ SUPRATIMAS

Pirmajame skyriuje išvardijama, ką kokioje situacijoje turėtų mokėti pasakyti ir suprasti „Pusiaukelės“ lygio mokinys, taip pat ką jam reikėtų mokėti pasakyti ir suprasti ten nurodytomis temomis. Visi minėtieji dalykai pirmiausia apima kalbėjimą ir supratimą tiesiogiai kontaktuojant su pašnekovu (pvz., su praeiviu, įstaigos tarnautoju, pareigūnu, bendradarbiu, interesantu). Tačiau daugeliu atveju šios situacijos ar temos apima ir rašytinių ar girdimų tekstų supratimą – skelbimus per žiniasklaidos priemones, neformalius laiškelius ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kad minėtame skyriuje išvardijamos situacijos ir temos iš esmės labai panašios į pateikiamas „Slenkstyje“ (3 skyrius), manytina, kad abiejų lygių mokiniams prireiks suprasti tokių pat tipų klausomus ar skaitomus tekstus. Taip pat aišku, kad ir „Pusiaukelės“, ir „Slenksčio“ lygių mokiniams reikia suprasti esmę ar svarbiausias detales. Taigi ir vieni, ir kiti turėtų gebėti taikyti pamatines supratimo strategijas:

- atskirti esminius ir antraeilinius dalykus;
- rasti svarbią informaciją;
- atskirti, kur yra pateikiami faktai, o kur – komentarai;
- naudotis nelingvistinėmis nuorodomis, pvz., skaitomo teksto apipavidalinimu (ilustracijomis, šriftais, didžiųjų raidžių rašymu, skirstymu pastraipomis); klausomo teksto intonacija, loginiais kirčiais, nutylėjimais, ilgesnėmis ir trumpesnėmis pauzėmis, balso tonu ir t. t.

Ir „Slenksčio“, ir „Pusiaukelės“ lygio mokiniams būtų suprantami tokie tekstai, kurie atitinka šiuos kriterijus:

- yra aiškios struktūros ir turinio, ir formos atžvilgiu;
- svarbiausia informacija yra pateikta aiškiai;
- juose nėra minima daug mokiniui svetimos kultūros reiškinių, kurie būtų tolimi europietiška kultūrai;
- jie lengvai perskaitomi arba išklausomi (skaitomi tekstai aiškiai išspausdinti, įskaitomas šriftas, aiški skyryba, suskirstyta pastraipomis; klausomi tekstai pateikiami be itin trukdančio garsinio fono, aiškia dikcija, tinkamai intonuojami).

Negalima griežtai apibrėžti, kiek ir ką galėtų suprasti „Pusiaukelės“ lygio mokinys skaitydamas tekstus, atitinkančius išdėstytus kriterijus. Taigi neapsiribojama vien tik fakto informacija, galima tikėtis, kad jis taip pat galėtų suprasti nuomones, požiūrius, ketinimus, ypač jei tekste toji nefaktinė informacija yra pateikta aiškiai – ne „tarp eilučių“ (t. y. tekstas atitinka antrąjį kriterijų).

Kriterijai, kuriuos turėtų atitikti tekstai struktūros bei turinio atžvilgiu, formuluojami dėl to, kad ir „Pusiaukelės“, ir „Slenksčio“ lygių mokinių kalbos mokėjimas yra ribotas, jiems svarbu suprasti tik tai, kas būtina, kad jie galėtų patenkinti savo kasdienius poreikius. Ypač ribotas yra „Pusiaukelės“ kalbos mokėjimas: šio lygio mokinys dar nėra savarankiškas kalbos vartotojas, dažniausiai jis gali tik pakartoti žinomus pasakymus, bet dar nelabai pajėgus kurti naujų, – taigi labai ribotas ir supratimas. Todėl tikėtina, kad „Pusiaukelės“ lygio mokinys supras tik paprastesnius tekstus, nesudėtingus ir kalbos, ir turinio atžvilgiu, o pirmiausia tokius, kuriuose kalbama apie konkrečius ir jam asmeniškai svarbius dalykus, o ne apie abstrakčius ir bendrus. Pvz., jam gali būti lengviau suprasti ilgesnį skelbimą apie šokių mokyklą negu trumpus atsakymus į klausimą: „Kokios šventės jums labiausiai patinka ir kodėl?“

Mažai ką galima pasakyti apie tekstų leksikos platumą, taip pat negalima pateikti kokio griežto žodžių sąrašo. Pagaliau tai nelabai ir prasminga, nes tikėtina, kad mokinys galės taikyti 10 skyriuje aprašytas kompensavimo strategijas. Tik reikėtų pabrėžti, kad tekstų supratimas priklausys ir nuo to, ar mokinys turės galimybę naudotis žodynu ir ar mokės tai daryti.

Sunku išvardyti visus tekstų tipus, kuriuos galėtų suprasti ir „Pusiaukelės“, ir „Slenkščio“ lygius pasiekę mokiniai. „Slenkstyje“ buvo pateikta pavyzdžių, kurie tekstai galėtų būti svarbūs ten išvardytoms situacijoms ir temoms. Čia pasistengsime paminėti būtent „Pusiaukelės“ lygiui svarbius tekstų tipus, susijusius su temomis ir situacijomis, pateikiamomis pirmajame „Pusiaukelės“ skyriuje. Reikėtų tik pridurti, kad svarbius reiškia svarbius mokinių poreikių ir interesų atžvilgiu, o „Pusiaukelės“ lygiui reiškia, kad jiems suprasti užtenka lingvistinės, diskursinės, sociokultūrinės, socialinės kompetencijų, kurias įgyja šį lygį pasiekęs mokinys.

Skaitymas

Skaitomų tekstų tipai:

užrašai gatvėse (pvz., gatvių ir kelių krypčių nurodymas), užrašai įstaigose (pvz., *Skyriaus vedėjas, Sekretorė*), nuorodos viešose vietose (pvz., *Įėjimas, Išėjimas, Čia nerūkoma, Užsakyta*), prekių etiketės (prekė, kaina, gamintojas, vartojimo laikas ir pan.), prekių naudojimo ar vartojimo instrukcijos, valgiaraščiai, sąskaitos, skelbimai laikraščiuose (apie perkamus ar parduodamus daiktus, renginius ir pan.), čekiai, atsiskaitymo kvitai, kai kurie blankai ir anketos (registruojantis į kalbų kursus, apsigyvenant viešbutyje ir pan.), nurodymai kaip naudotis banko ir kitais automatais, informacija autobusų, geležinkelio stotyse, oro uostuose (tvarkaraščiai, iš kur išvyksta transporto priemonė ir pan.), informacija turistams (apie viešbučius, kainas ir pan.), televizijos ir radijo programos, pašto pranešimai (pvz., *Jūsų vardu gautas siuntinys. Atsiimti...*), miestų planų, žemėlapių paaiškinimai, oro prognozės, žinutės spaudoje, trumpi su darbo reikalais susiję arba asmeninio pobūdžio laiškėliai ir pan.

Klausymas

Kur kas mažiau mokiniai turėtų gebėti suprasti iš klausos. Apskritai yra daug sunkiau suprasti klausomą tekstą, nes tempą diktuoja kalbėtojas, reikia atsiminti iš karto ilgesnę atkarpą, paprastai klausomasi tik vieną kartą. Todėl nerealu tikėtis, kad mokiniai galėtų tiek pat suprasti iš klausos, kiek ir skaitydami, nes skaitydami jie patys pasirenka tempą, jei ko nebesupranta, gali grįžti ir skaityti iš naujo, jiems nereikia daug įsiminti.

Ypač svarbu, kad klausomi tekstai atitiktų ketvirtąjį kriterijų – būtų lengvai išklausomi. Vadinasi, turėtų būti kuo mažiau pašalinių trukdžių, skaitovo ar skaitovų dikcija aiški, jie turi kalbėti bendrine tartimi, kalbos tempas – šiek tiek lėtesnis nei įprastas.

Klausomų tekstų tipai:

informacija per garsiakalbius autobusų, geležinkelio stotyse ir oro uostuose, skelbimai visuomeninio transporto priemonėse (pvz., *Kita stotelė – Opera. Prašom laiku pasižymėti bilietus*), pranešimai sporto varžybų, koncertų metu, skelbimai per garsiakalbius parduotuvėse, informacija telefonu (pvz., tikslus laikas, oro prognozė, reikiamas telefono numeris), viešosios tvarkos palaikymo pareigūnų komandos (pvz., oro uostų ir geležinkelio bei autobusų stočių tarnautojų ar policininkų nurodymai), oro prognozės, skaitomos per radiją ar televiziją ir pan.

7 skyrius

RAŠYMAS

Galima tikėtis, kad „Pusiaukelės“ lygio mokiniai gebės sukurti tokio pobūdžio tekstus:

- 1) parašyti reikiamus duomenis blankuose, anketose ir pan.:
  - atvykdami į šalį ar gyvendami joje,
  - registruodamiesi viešbutyje,
  - pašte, banke, bibliotekoje ir t. t.;
- 2) pagal pateiktą formą parašyti prašymą įsidarbinti, mokytis;
- 3) užrašyti trumpą su darbo reikalais susijusią ar asmeninio pobūdžio žinutę, pvz., kas ir kada skambino, ką prašė perduoti ir t. t.;
- 4) rašyti standartinius laiškus, pvz., užsisakyti, kur gyventi;
- 5) rašyti asmeninius laiškus:
  - paprastus laiškėlius, pvz., sveikinimus,
  - paprastus asmeninius laiškus, susijusius su rūpimais dalykais ar draugais bei pažįstamais.

8 skyrius

SOCIOKULTŪRINĖ KOMPETENCIJA

Sociokultūrinė kompetencija – tai komunikacinių gebėjimų sritis, apimanti pažinimą tipišku visuomenės bei jos kultūros ypatybių, kurios yra akivaizdžios, savaime suprantamos daugeliui tos visuomenės narių ir daro įtaką jų bendravimui. Sociokultūrinių dalykų pažinimas yra svarbus veiksnys sėkmingai komunikacijai, kuri yra glaudžiai susijusi su konkrečiomis bendravimo aplinkybėmis. Vienokio sociokultūrinio konteksto pažinimo mokiniui reikės lietuvių kalba bendraujant su gimtosios kalbos atstovu (ypač jei mokinys yra tik laikinai atvykęs į šalį), kitokio – su pašnekovu, kuriam lietuvių kalba yra svetima ir vartojama tik kaip susikalbėjimo priemonė. „Pusiaukelės“ apraše bandoma atsižvelgti į abu atvejus. Viena vertus, mėginama nurodyti, ko būtų galima tikėtis iš šio lygio mokinio, ir dėmesys kreipiamas į labiau nuspėjamų kontaktų tipus, t. y. į bendravimą su gimtosios kalbos atstovu jo gimtojoje šalyje. Kita vertus, akcentuojama, kad mokinys turėtų būti atidus, nes tarp jo ir komunikacijos partnerio gali rasti nuspėjamų sociokultūrinių skirtumų. Tai ypač svarbu, kai lietuvių kalba skirtingų kultūrų atstovų yra vartojama kaip bendravimo priemonė. Mokiniai negali būti iš anksto tikri, kokias vertybes, požiūrius, tikėjimus, konvencijas pasirinks komunikacijos partneris: ar savo šalies, ar būdingas Lietuvai. Reikės būti atidiems ir pastebėti kultūrinių nesutapimų ženklus, būti tolerantiškiems ir pasirengusiems taikyti tokią strategiją, kurios galėtų prireikti, jei dėl kultūrų skirtumų bendravimas sutriktų. Tačiau galima spėti, kad „Pusiaukelės“ lygio mokiniui šių dalykų prireiks gana retai.

Toliau pateikiamas „Pusiaukelės“ lygio sociokultūrinės kompetencijos aprašas yra visiškai atviras, aiškinamas pavyzdžiais. Tikimasi, kad tokiu būdu pateikta medžiaga labiau atitiks itin nevienalytės mokinių grupės poreikius bei interesus, ir, be to, galės būti lanksčiai taikoma kiekvienu konkrečiu atveju. Kaip ir kituose aprašo skyriuose, medžiaga yra pateikta labai glaustai, atsižvelgiant į bendrą „Pusiaukelės“ lygį.

Sociokultūrinės kompetencijos skyrius, kaip ir dauguma kitų šio aprašo dalių, nusako, kiek mokiniai geba vartoti svetimą kalbą. Rašant kitus skyrius buvo tikėtasi, kad mokiniai supranta tam tikrus lietuviškos kultūros reiškinius. Aprašyti potencialų mokinių elgesį tuo atveju, jei jie nėra pažinę tam tikrų Lietuvos sociokultūros dalykų, būtų sunku, nes įvairių mokinių ir prigimtis, ir patirtis yra labai skirtinga, todėl kažin ar tokie aprašai galėtų būti labai naudingi.

Šis sociokultūrinės kompetencijos aprašas, yra skirtas tam, kad „Pusiaukelės“ lygio mokiniai būtų paskatinti atkreipti dėmesį į lietuviškos sociokultūros reiškinius, kad jie turėtų tam tikros patirties, leidžiančios netrikdomai bendrauti lengvai nuspėjamose situacijose. Kaip mokiniai panaudoja šią patirtį, ir kaip ji veikia jų asmenines pažiūras ir elgesį – klausimas atviras. Tačiau mokiniams yra svarbu, kad jie nors minimaliai būtų susipažinę su lietuviškos ir savos kultūros skirtumais, kad būtų įgiję patirties, kaip įveikti sunkumus, kylančius dėl tam tikrų kultūrinių skirtumų.

SOCIOKULTŪRINĖ „PUSIAUKELĖS“ LYGIO KOMPETENCIJA

I. VISUOMENINIAI SUSITARIMAI

A. Nelingvistinės priemonės

Mokiniai turėtų suvokti skirtingų šalių visuomeninių susitarimų ypatumus, atkreipdami dėmesį į *kūno kalbą*, kaip antai: rankų paspaudimo, lietimų, apsikabinimų, bučiavimųsi, gestikuliacijos, distancijos erdvėje svarbą, kontaktų akimis būdus bei trukmę. Taip pat jie turėtų suvokti pašnekovo sutrikimo priežastis, kurių pagrindas yra jo pripažįstamų elgesio normų nepaisymas.

B. Lingvistinės priemonės

Mokiniai turėtų suvokti, kad bendravimą reguliuoja visuomeniniai susitarimai, ir tinkamai reikšti komunikacines intencijas, išvardytas ketvirtajame skyriuje. Būtų gerai, kad mokiniai žinotų kai kuriuos elementarius kalbinio etiketo dalykus, pvz., kad:

- tik į artimus ir gerai pažįstamus žmones paprastai kreipiamasi *tu*, o visais kitais atvejais dera vartoti įvardį *jūs*;
- neutralūs sveikinimaisi yra *labas rytas, laba diena, labas vakaras, sudiev, viso labo, viso gero, iki pasimatymo*; tik familiariose situacijose tinka sakyti *sveikas, labas, iki*;
- dažniausiai užkalbinama: *Kaip sekasi? Kaip gyveni?* – taip kreipiamasi tik į gerai pažįstamą žmogų; į tokius klausimus pakanka atsakyti: *Ačiū, gerai*, nepradedant tolesnės kalbos apie save; mandagu pasiteirauti *Kaip sekasi?* ir žmogaus, kuris užkalbino;
- kai reikia užkalbinti nepažįstamą žmogų arba atkreipti kieno nors dėmesį, sakoma: *Atsiprašau, ar...;*
- atsiprašoma žodžiais *atsiprašau, atleiskite* ir paaiškinama, už ką atsiprašoma, pvz.: *Atsiprašau, kad pavėlavau;*
- susipažįstant su bendraamžiu žmogumi neoficialioje situacijoje pakanka pasakyti tik savo vardą, o oficialioje situacijoje būtina pasakyti vardą ir pavardę, gali būti pridėtos ir pareigos, be to, žmogus, kuriam prisistatoma, gali pasakyti: *Malonu susipažinti;*
- paprastai dėkojama *ačiū* arba *dėkui*; žmogus, kuriam dėkojama, atsako: *Nėra už ką;*
- žodžiu *prašom* ne visada išreiškiamas prašymas, taip gali būti kreipiamasi į klientą, pvz., parduotuvėje, sakoma paduodant daiktą, raginama valgyti ar gerti, kviečiama įeiti į vidų.

II. ELGESIO NORMOS

1. Viešnagių elgesio normos.

Būtų pravartu, kad mokiniai žinotų ir gebėtų pasiteirauti:

- ar tikimasi, kad jie atvyks laiku ir punktualiai;
- ar tikimasi, kad jie atneš dovaną, ir jei taip – kokią;
- kokius drabužius tiktų dėvėti;
- ar galima tikėtis gaviųjų gėrimų, užkandžių arba valgių, jei kviečiama tam tikru laiku.

2. Valgymo ir gėrimo tradicijos.

Mokiniais būtų pravartu žinoti, kad šios tradicijos gali skirtis nuo jų šalies papročių; jie turėtų būti pasirengę pastebėti tuos skirtumus, ir jei reikia, sekti kitų asmenų pavyzdžiu.

3. Sutikimo ir atsisakymo tradicijos.

Mokiniais būtų pravartu žinoti, kad pirmasis atsisakymas nebūtinai bus paskutinis, kad iš tiesų tai gali reikšti norą būti pakviestam ar paprašytam dar kartą.

III. UNIVERSALIOJI PATIRTIS

1. Kasdienis gyvenimas.

Mokiniamis būtų pravartu žinoti:

- koku metu paprastai yra valgoma, kiek ir ko yra pateikiama kiekvieno valgymo metu, įskaitant gėrimus; taip pat turėtų būti aišku, kuo mitybos kultūra Lietuvoje skiriasi nuo įprastos jų šalyje;
- svarbiausias nacionalines šventes;
- darbo laiką;
- laisvalaikio leidimo formas, įprastą mėgstamą veiklą laisvu laiku (kiek apibendrinimas yra įmanomas).

2. Gyvenimo būdas.

Mokiniamis būtų pravartu žinoti:

- koks yra vietinių žmonių gyvenimo lygis;
- kokia šalies etninė sudėtis.

3. Visuomenės narių santykiai.

Mokiniamis būtų pravartu žinoti:

- kokie santykiai vyrauja šeimose;
- kokie lyčių santykiai;
- kokie galėtų būti oficialūs ir neoficialūs santykiai darbe ir su oficialiais asmenimis.

4. Didžiausios vertybės ir svarbiausi pažiūrų aspektai.

Mokiniamis būtų pravartu žinoti, ar yra skirtumų tarp jų ir lietuviškos kultūros, t. y. suprasti vertybes, susijusias su vyraujančiomis pažiūromis į:

- socialinius visuomenės sluoksnius;
- turtą ir jo apsaugą;
- tradicijas;
- nacionalinę savimone ir užsieniečius;
- rasių santykius;
- politiką;
- religiją.

Reikėtų akcentuoti, kad III. 4 dalies sąrašas yra siūlomas tik kaip pavyzdys. Nerealų tikėtis, kad „Pusiaukelės“ kurse būtų supažindinta su visais išvardytais dalykais, tačiau norima, kad būtų skatinama suvokti, jog gali skirtis ir įvairių kultūrų didžiosios vertybės bei svarbiausios pažiūros.

Galima pridurti, kad „Pusiaukelės“ aprašas apima ir implicitinius sociokultūrinės kompetencijos dalykus, kurie geriausiai aiškėja iš siūlomo žodžių sąrašo (5 skyrius). Kitaip tariant, yra žodžių, kurių reikšmė, tiksliai išvertus į kitą kalbą, daugiau ar mažiau skiriasi nuo to, ką jie reiškia lietuvių kalboje. Pvz., lietuvių kalbos žodis *bilietas* bent kol kas neapima reikšmės *tam tikras ženklas, duodantis teisę važiuoti visai šeimai arba važinėti bet kuriuo visuomeniniu miesto transportu vieną dieną*. Tačiau mokiniai, atvykę iš kai kurių kitų šalių, taikydami savo turimą patirtį gali tikėtis, kad šis reikšmės niuansas taip pat telpa į lietuviškąją *bilieto* sąvoką. Net ir tokie žodžiai, kaip *bažnyčia*, *kariškis*, *miestelis* ir pan. nebūtinai visiškai atitiks šių žodžių reikšmes kitose kalbose. Iš „Pusiaukelės“ lygio mokinio negalima tikėtis, kad jis žinos visus skirtumus, bet jis turėtų suvokti tuos skirtumus, kurie yra svarbūs, kad komunikacija pirmajame skyriuje aptartuose kontekstuose vyktų sėkmingai.

9 skyrius

VERBALINIO BENDRAVIMO MODELIAI

Komunikacinės intencijos gali būti reiškiamos atskirais žodžiais ar sakiniais, pvz.: *Stok!* (kai norime paliepti) arba *Atsargiai!* (kai norime įspėti). Tačiau dažniausiai jos reiškiamos tam tikra žodžių ar sakinių seka. Atsiprašydami dažniausiai paaiškiname ir priežastį, dėl kurios atsiprašome: *Atsiprašau, kad pavėlavau, man reikėjo užsukti į parduotuvę*; susitikę pažįstamus pasisveikiname ir persimetame mandagumo frazėmis, pavyzdžiui, tipiška sveikinimosi ir atsakymo seka, kai du artimi pažįstami susitinka gatvėje, yra tokia:

- *Labas!*
- *Labas!*
- *Kaip sekasi?*
- *Ačiū, gerai. O tau?*

Toji žodžių ar replikų seka yra daugmaž reguliari, ją galima taikyti įvairiose situacijose, reikalui esant, praplėsti kitais žodžiais, pvz.:

- *Labas, Ramūnai!*
- *Labas, Laima!*
- *Kaip gyveni?*
- *Ačiū, labai gerai. O tu?*

Tokia žodžių ar sakinių seka, kuri gali būti taikoma įvairiose situacijose, vadinama verbalinio bendravimo modeliu.

Yra ir monologo modelių, pvz., kalbos pradžioje atkreipiamas dėmesys, gale – baigiamosios frazės: *Gerbiami konferencijos dalyviai! ... Tiek norėjau pasakyti. Ačiū už dėmesį.* Tačiau „Pusiaukelės“ lygiui svarbesnė dviejų ar daugiau asmenų tarpusavio sąveika. Kai pokalbio dalyviai pradeda, tęsia ir baigia pokalbį, jie vadovaujasi tam tikromis nerašytomis, jiems žinomomis taisyklėmis, t. y. taiko tam tikrus bendravimo modelius.

Vienose situacijose gali užtekti vieno modelio, kitose gali prisireikšti kelių derinio, o jų seka dažnai yra numatoma ir lemiamą situacijos. Kartais seka kinta, nes pokalbis gali plėtotis įvairiomis kryptimis. Tačiau nesudėtingus modelius, susidedančius iš keleto pasakymų, galima standartizuoti.

Dauguma verbalinio bendravimo modelių, svarbių „Pusiaukelės“ lygio mokiniams, turi ne vieną variantą. Pateikiame du ledų pirkimo modelio variantus.

1.	Pardavėjas:	<i>Prašom?</i>	klausia, ko norėtų (pradžia)
	Pirkėjas:	<i>Vieną ledų.</i>	pasako norą
	Pardavėjas:	<i>1 litas 20 centų.</i>	prašo sumokėti
	Pirkėjas:	<i>(duoda pinigus)</i>	<i>(moka pinigus)</i>
	Pardavėjas:	<i>Ačiū.</i>	dėkoja (pabaiga)
2.	Pardavėjas:	<i>Prašom?</i>	klausia, ko norėtų (pradžia)
	Pirkėjas:	<i>Man ledų.</i>	pasako norą
	Pardavėjas:	<i>Kiek?</i>	klausia kiekio
	Pirkėjas:	<i>Vieną</i>	pasako kiekį
	Pardavėjas:	<i>Pieniškų ar vaisinių?</i>	klausia, ką rinksis
	Pirkėjas:	<i>Vaisinių.</i>	pasako, ką renkasi
	Pardavėjas:	<i>Litas dvidešimt.</i>	prašo sumokėti
	Pirkėjas:	<i>(duoda pinigus)</i>	<i>(moka pinigus – pabaiga)</i>

Pirkimo dialogo variantų gali būti ir daugiau, jų visų neįmanoma pateikti, tačiau galima išskirti to modelio sudedamąsias dalis (pasakymas ko nori, kiekio nusakymas ir t. t.). Ir jeigu asmuo bendraudamas gali taikyti tokius modelius, vadinasi, jo komunikaciniai gebėjimai yra „Pusiaukelės“ lygio.

Šiame skyriuje pateikiami modeliai apimtų daugelį dialogų ar polilogų tipų, vykstančių daugiau ar mažiau numatomose situacijose, kai:

- perkama:
  - a) parduotuvėje,
  - b) bilietų kasoje ir t. t.;
- užsisakoma maisto ar gėrimų restorane, valgykloje, kavinėje ir t. t.;
- teirujamasi:
  - a) informacijos ne apie asmenį (kur eiti, kur pavalgyti, kada atidaromos įvairios įstaigos, apie aptarnavimą, buto patogumus ir kt.),
  - b) asmeninio pobūdžio dalykų (vardo, pavardės, adreso, kilmės ir t. t.);
- susitinkama:
  - a) su nepažįstamais žmonėmis,
  - b) su draugais, pažįstamais žmonėmis;
- klausiami kelio ir parodomas kelias;
- klausiami laiko ir pasakomas laikas;
- kviečiama ir atsakoma į kvietimą;
- apsigyvenama;
- siūloma ką daryti ir atsakoma į tokį siūlymą;
- dalyvaujama diskusijoje:
  - a) sutinkama, nesutinkama,
  - b) keičiamasi nuomonėmis ir pan.

Išvardytose situacijose galima numatyti bendravimo modelius, tačiau kiekvienas modelis gali turėti ir nenumatomų variantų. Kai standartizuoto pokalbio seka suardoma arba apskritai nukrypstama kita linkme, tai toks pokalbis jau nebeatitinka šiame skyriuje pateiktųjų modelių. Tais atvejais mokiniai turėtų bent atpažinti dažnai pasikartojančius modelio elementus ir stengtis juos vartoti.

Trečiajame skyriuje pateikiama, kaip reiškiamos komunikacinės intencijos. Verbalinio bendravimo metu tie raiškos atvejai įvairiai komponuojami. Tad nebandome pateikti visų verbalinio bendravimo modelių, be to, net ir įprasčiausiose gyvenimo situacijose neįmanoma numatyti galimų modelio variantų.

Kaip jau minėta, net ir įprasčiausia transakcija (t. y. tarpusavio sąveika, kai svarbiausia – pokalbio turinys) nėra visiškai numatoma. Kad komunikacija įvyktų, reikia įvykdyti daug sąlygų. Paprastais atvejais gali būti bendraujama tylint arba pasakant tik keletą žodžių. Sudėtingas bendravimas gali turėti daugybę etapų, susidedančių iš atskirų dialogų. Pvz., perkant bilietą miesto autobuse, bendravimo modelio variantas yra visai nesudėtingas – reikia pasakyti, kiek bilietų perkama. Tačiau perkant išankstinį bilietą į tarpmiestinį autobusą, bendravimo modelis gali būti sudėtingesnis. Reikia pasakyti, kada išvykstama, kiek perkama bilietų, ar suaugusiems, ar vaikams, ar į vieną pusę, ar į abi ir t. t.

Tiek sudėtingi, tiek ir paprastesni bendravimo modeliai gali būti taikomas ir kitose situacijose, pvz., perkant parduotuvėje, valgant restorane, naudojantis kitomis paslaugomis ir pan. Kiekvienu atveju reikia nurodyti prekę ar paslaugą, ją gauti ir sumokėti. Vienais atvejais mes kalbame su patarnaujančiu žmogumi, kitais – skaitome nurodymus prie automatų (skambinant magnetine kortele, pasiimant pinigus iš banko ir pan.). Tačiau gali kilti nesu-

sipratimų, kuriuos reikia spręsti, gali išryškėti teigiamų ir neigiamų dalykų, kuriuos reikia aptarti, gali būti pasiūlyta daug prekių ir paslaugų, iš kurių reikia išsirinkti. Bendravimo sunkumų bei nesusipratimų gali kilti bet kada, tada prireikia taikyti papildomas bendravimo strategijas. Dažniausiai mes, kaip visuomenės nariai, mokame elgtis vienoje ar kitoje situacijoje ir turime tam tikrą bendravimo modelį, bet ne visada visi jo elementai realizuojami kalbinėmis priemonėmis, pvz., galima sveikintis ir be žodžių, tik paspaudžiant ranką.

Bet kuriuo atveju:

- dauguma europiečių taiko panašius verbalinio bendravimo modelius; kai transakcija ir interakcija vyksta pagal skirtingas taisykles, kai bendrauja skirtingos kultūrinės aplinkos, skirtingo išsilavinimo ir išsiauklėjimo žmonės, komunikacijos sėkmė priklausys nuo pašnekovų abipusio supratimo (pvz., reikia žinoti, kam ir kada tinka dovanos, deramasi ar ne perkant, duodami arbatpinigiai už paslaugas ar ne ir t. t.);
- bendravimo etapų seka nėra fiksuota;
- verbalinio ar neverbalinio bendravimo būdų pasirinkimas priklauso nuo situacijos bei kultūros tradicijų;
- būdai, kuriais įvardijami daiktai, reiškiamas sutikimas, nepasitenkinimas ir pan., nėra skirti kuriai nors vienai situacijai, bet gali būti vartojami daugeliu atvejų.

Dėl šių priežasčių netikslinga išvardyti daug modelių, pagal kuriuos mokinys turėtų bendrauti numatomose situacijose, nes toks ribojimas trukdytų kūrybiškai vartoti kalbą. Pvz., visiškai užtenka verbalinio bendravimo modelio, kai reikia paklausti laiko, tačiau diskutuojant neužtenka vartoti tik modelius, nes dažnai negalima numatyti diskusijos eigos.

Toliau pateikiami pirkimo ir naudojimosi paslaugomis modeliai gali būti taikomi ir kitose situacijose.

Bendroji pirkimo ir naudojimosi paslaugomis schema

1. Atvykimas:
  - 1.1 surandamas kelias į parduotuvę, restoraną, stotį, viešbutį ...
  - 1.2 surandamas skyrius, prekystalis, bilietų kasa, išvykimo stotelė ...
2. Pokalbis su aptarnaujančiais darbuotojais:
  - 2.1 pasisveikinama su pardavėju ar patarnautoju:
    - 2.1.1 pardavėjas ar patarnautojas sveikinasi,
    - 2.1.2 pirkėjas sveikinasi.
3. Prekių ar paslaugų rinkimasis:
  - 3.1 įvardijama norima prekė ar paslauga:
    - 3.1.1 klausiama informacijos,
    - 3.1.2 teikiama informacija;
  - 3.2 įvardijamos kitos tos pačios rūšies prekės ar paslaugos;
  - 3.3 aptariamos teigiamos ir neigiamos įvardytų prekių ar paslaugų ypatybės, pvz., kokybė, kaina, spalva, dydis, skonis:
    - 3.3.1 klausiama informacijos,
    - 3.3.2 teikiama informacija,
    - 3.3.3 klausiama patarimo,

- 3.3.4 patariama,
- 3.3.5 klausiama pasirinkimo,
- 3.3.6 sakomas pasirinkimas.
- 3.4 įvardijamos išsirinktos prekės ar paslaugos;
- 3.5 apžiūrimos išsirinktos prekės ar paslaugos;
- 3.6 sutinkama pirkti išsirinktas prekes.
- 4. Atsiskaitymas:
  - 4.1 pasakoma kiekvienos išsirinktos prekės ar paslaugos kaina;
  - 4.2 pasakoma visų išsirinktų prekių ar paslaugų kaina;
  - 4.3 sumokama už išsirinktas prekes ar paslaugas;
  - 4.4 atiduodamos prekės ir čekis;
  - 4.5 padėkojama:
    - 4.5.1 pardavėjas ar patarnautojas dėkoja,
    - 4.5.2 pirkėjas dėkoja.
- 5. Atsisveikinimas:
  - 5.1 reiškiamas abipusis pasitenkinimas:
    - 5.1.1 pardavėjas ar patarnautojas išreiškia pasitenkinimą,
    - 5.1.2 pirkėjas išreiškia pasitenkinimą;
  - 5.2 komentuojamas oras, vietos gandai ir kt.;
  - 5.3 atsisveikinama:
    - 5.3.1 pardavėjas ar patarnautojas atsisveikina,
    - 5.3.2 pirkėjas atsisveikina.

Pateikiamų modelių seka nėra griežtai fiksuota. Viešbučiuose ir restoranuose 4.4 (*atiduodamos prekės ir čekis*) gali įsiterpti tarp 3.4 (*įvardijamos išsirinktos prekės ar paslaugos*) ir 3.5 (*apžiūrimos išsirinktos prekės ar paslaugos*). Kaimo parduotuvėje, kur pardavėjas ir pirkėjas – geri pažįstami, 5.2 (*komentuojamas oras, vietos gandai*) gali įsiterpti bet kurioje pokalbio vietoje. Didelėse parduotuvėse 2 (*pokalbis su aptarnaujančiais darbuotojais*) ir 5 (*atsisveikinimas*) visai nebus, o 3.1–3.5 (*įvardijama norima prekė ar paslauga; įvardijamos kitos tos pačios rūšies prekės ar paslaugos, aptariamoms teigiamoms ir neigiamoms įvardytų prekių ar paslaugų ypatybėms; įvardijamos išsirinktos prekės ar paslaugos; apžiūrimos išsirinktos prekės ar paslaugos*) ir 4.4, 4.5 (*atiduodamos prekės ir čekis; padėkojama*) įvyks be verbalinio bendravimo. Tik minimalaus bendravimo prireiks 4 (*atsiskaitymas*), nors šis etapas yra svarbiausias.

Ne visose bendravimo situacijose užtenka tik paprasčiausių bendravimo modelių (kaip pavyzdyje apie ledų pirkimą). Tokių modelių visiškai užtenka situacijose, kur prekių ir paslaugų pasirinkimas yra ribotas ir kainos nurodytos. Kai kada (pvz., užsisakant iškilmingus pietus prabangiame restorane, renkant paslaugas grožio salonuose) gali prireikti įvairesnės intencijų raiškos ir kalbinių išteklių.

10 skyrius

KOMPENSAVIMO STRATEGIJOS

„Pusiaukelėje“ stengiamasi kaip galima tiksliau ir išsamiau numatyti komunikacines mokinių reikmes, apibrėžti situacijas, kuriose jiems labiausiai gali prireikti svetimios kalbos, pateikti reikalingiausius kalbinės raiškos būdus, kad mokiniai būtinais kasdienio gyvenimo atvejais galėtų sėkmingai bendrauti. Nepaisant to, visada gali iškilti dalykų, kurių neįmanoma numatyti. Net jeigu tam tikra komunikacinė situacija nereikalauja nieko daugiau, negu mokinys yra pasirengęs atlikti, negu jis žino ir moka, gali iškilti sunkumų paprasčiausiai dėl nesugebėjimo eksromptu prisiminti ir panaudoti įgytas žinias ar gebėjimus.

Taigi nors „Pusiaukelė“ apsiriboja kasdienėmis situacijomis, kurias daugmaž įmanoma numatyti, tačiau šio lygio mokiniai turėtų būti pasirengę susidoroti ir su nežinomais dalykais, ir su situacijomis, kai jie nesugeba greitai pritaikyti to, ką jie yra išmokę.

Kai kurie žmonės iš prigimties lengvai ir natūraliai kompensuoja savo kalbos mokėjimo spragas, išsisuka iš situacijos, kai jiems pritrūksta tinkamų kalbinės komunikacijos formų. Tačiau daugumai būtų naudinga įgyti tokių gebėjimų mokantis kalbos. Tai neturėtų būti mokymas ar mokymasis tiesiogine prasme, bet greičiau parodymas, kaip patiems tobulinti savo gebėjimus. Nors dauguma vadinamųjų kompensavimo strategijų ir būdų yra naudingi ir priimtini visiems, tačiau turėtų būti skatinamos ir individualios strategijos, atsižvelgiant į asmenybių skirtumus.

Taigi iš „Pusiaukelės“ lygio mokinių tikimasi tam tikrų gebėjimų, kurie leistų jiems patenkinti poreikius tokioje komunikacinėje situacijoje, kuriai jie nėra visiškai pasirengę. O tai reikštų, kad:

- *kaip skaitytojai ar klausytojai*, mokiniai neturėtų sutrikti, tekste susidūrę su tokiais kalbos dalykais, kurių nesimokė;
- *kaip kalbėtojai ar tekstų rašytojai*, mokiniai turėtų būti pasirengę ieškoti būdų išspręsti problemas, kilusias dėl lingvistinės kompetencijos ir gebėjimų stokos;
- *kaip veiksams visuomenėje, bendruomenėje*, mokiniams neturėtų trukdyti bendrauti kokių nors elgesio normų nežinojimas.

Kaip jau buvo minėta, kiekvienas mokinys gali ir turi taikyti savitas strategijas ir komunikacinių sunkumų sprendimo būdus, tačiau kai kurios iš šių strategijų apibūdintinos kaip bendros ir tinkamos beveik visiems. Todėl jos galėtų būti išvardytos ir aprašytos „Pusiaukelėje“ kaip ir kiti komunikacinių gebėjimų aspektai. Kadangi kai kurie šio skyriaus dalykai apima ir tam tikras komunikacines intencijas bei jų raišką, taip pat abstrakčių sąvokų reiškimą, pateikiamas strategijų sąrašas iš dalies sutaps su kitų skyrių sąrašais. Ypač daug kalbamų dalykų sutampa su aptartaisiais 6 skyriuje *Skaitomų ir klausomų tekstų supratimas*.

1. Kaip skaitytojai, mokiniai, skaitydami tekstą, turėtų:
  - 1.1 bandyti suprasti reguliariosios darybos žodžius, sudarytus iš žinomų elementų (šaknies ir darybos formantų) pagal produktyvios darybos dėsningumus;
  - 1.2 bandyti suprasti nežinomus elementus (žodžius ir žodžių junginius) iš konteksto, kurio elementų dauguma yra žinoma;
  - 1.3 teisingai interpretuoti tarptautinių žodžių, žinomų iš gimtosios kalbos ir atpažįstamų pagal formaliuosius požymius, reikšmę, atsargiai elgtis su etimologiškai giminiais žodžiais, atkreipdami dėmesį į tai, kad kai kurių tarptautinių žodžių reikšmės įvairiose kalbose skiriasi;

- 1.4 mokėti rasti nežinomų žodžių ar posakių, idiomų reikšmę dvikalbiame ar aiškina-
majame žodyne, jei jų reikšmė nusakoma žinomais žodžiais;
- 1.5 suprasti reikalingą teksto su nežinomais žodžiais informaciją, jei tam nereikia dau-
giau gebėjimų, negu buvo išvardyta, ir jeigu tekstas nėra pernelyg sunkus.
2. Kaip klausytojai, mokiniai turėtų:
  - 2.1 bandyti suprasti reguliariosios darybos žodžius, sudarytus iš žinomų elementų (ša-
knies ir darybos formantų) pagal produktyvios darybos dėsningumus, kai darinio
tarimas nelabai nutolsta nuo sudedamųjų dalių tarimo, balsių ar priebalsių kaita
reguliari, o kirčio vieta ar priegaidė nepakitusi;
  - 2.2 bandyti suprasti nežinomus elementus (žodžius, žodžių junginius) iš konteksto, ku-
rio elementų dauguma yra žinoma, kai teksto struktūra aiški ir mintys dėstomos
nuosekliai;
  - 2.3 bandyti suprasti tarptautinius žodžius, žinomus iš gimtosios kalbos, jei svetimosis
ir gimtosios kalbos žodžių formų tarimo skirtumai atitinka bendruosius tų dviejų
kalbų tarties skirtumus;
  - 2.4 rasti reikalingą informaciją tekste, turinčiame nežinomų žodžių ar gramatinių for-
mų, jeigu tam nereikia daugiau gebėjimų, negu buvo išvardyta;
  - 2.5 tiesiogiai bendraudami, paprašyti pašnekovo pagalbos, vartodami tas kalbos prie-
mones, kurios išdėstytos skyriaus *Komunikacinės intencijos ir jų raiška* 6 poskyryje
(*Papildomos bendravimo strategijos*).
3. Kaip kalbėtojai, mokiniai turėtų:
  - 3.1 mokėti pasakyti mintį kitais žodžiais, pvz.: *Gerai, (pasakysiu kitaip) ...*
  - 3.2 apibūdinti daiktus, reiškinius, kurių pavadinoti nemoka, vartodami bendresnes są-
vokas ir nusakydami daikto ar reiškinio:
    - bendrąsias savybes: spalvą, dydį, formą, išvaizdą, pvz., *žalias rūgštus vai-
sius*;
    - ypatingus požymius, pvz.: *naminis gyvulys su ragais*;
    - paskirtį, pvz., *daiktas mėšai pjauti*;
  - 3.3 apibūdinti kitais žodžiais, nurodydami konkrečius požymius:
    - fizines savybes, pvz., *jis yra didelis ir su ilgais plaukais apie kaklą*;
    - ypatingus požymius, pvz., *jis turi ilgas kojas ir raudoną snapą*;
    - paskirtį, pvz., *juo galima pilti sriubą*;
  - 3.4 identifikuoti parodant daiktą, pvz.: *Norėčiau to. Man reikia šito daikto.*
  - 3.5 prašyti padėti, pvz.: *Kaip tai pavadinti lietuviškai? Aš nežinau lietuviško žodžio. Angliš-
kai yra ...*
4. Kaip tekstų rašytojai, mokiniai rašydami turėtų gebėti:
  - 4.1 parodyti, kad nemoka išreikšti minties, pvz.: *Nežinau, kaip parašyti ... Nežinau to žo-
džio. Nežinau, ar taip sako lietuviškai.*
  - 4.2 apibūdinti daiktus, reiškinius, kurių pavadinoti nemoka, kitais žodžiais, kaip tai da-
rytų kalbėdami (žr. 3.2 ir 3.3);
  - 4.3 naudotis dvikalbiais ir vienkaliais aiškinamaisiais žodynais.

5. Kaip veikėjai visuomenėje, bendruomenėje, mokiniai turėtų gebėti:
- 5.1 atsiprašyti, jei nėra įsitikinę, ar elgiasi kaip priimta, pvz.: *Atsiprašau, nežinojau, kad...*
- 5.2 supažindinti su savo krašte priimtomis elgesio normomis, pvz.: *Pas mus Ispanijoje ...*
- 5.3 paprašyti, kad paaiškintų, pvz.: *Kaip tai daro pas jus, Lietuvoje? Kaip man elgtis? Kiek galima vėluoti?*

Kiekvienas „Pusiaukelės“ lygio mokinys turėtų gebėti čia minėtas strategijas taikyti reikšdamas komunikacines intencijas, išdėstytas 3 skyriaus 6 poskyryje. Be to, kiekvienas mokinys gali turėti savų būdų, kaip užpildyti kalbos mokėjimo spragas, pvz., ieškoti reikalingos informacijos gramatikos žinynuose, vadovėliuose ar pan., vartoti sinonimus vietoj nežinomų žodžių, sudarinėti žodžius pagal jam žinomus darybos modelius, bandyti gimtosios kalbos formoms suteikti svietimosios kalbos vaizdą arba pavartoti ne visai tikslią ar taisyklingą lingvistinę formą.

11 skyrius

MOKYMASIS MOKYTIS

Šiame skyriuje kalbama apie mokymąsi. Mokymas visada buvo tyrimų objektas, bet mažiau dėmesio buvo skiriama mokymosi procesui. Mokymosi rezultatus lemia pasirinkta mokymosi kryptis, mokymosi būdas (grupinis ar individualus), mokytojo ir mokinio santykiai, mokomosios medžiagos apimtis bei pateikimo tvarka ir daugybė kitų veiksnių. Todėl svarbu, kad pats mokinys sąmoningai rinktųsi – stengtųsi kelti tikslus, turėtų aiškius motyvus, suvoktų, kokia mokymosi kryptis labiausiai tinka jo mąstymo būdui, žodžiu, mokėtų mokytis.

„Pusiaukelėje“ pateikiamas kalbos turinio daugiasluoksnis aprašas yra bendras mokymosi tikslas, tačiau kiekvienas mokinys galėtų ir turėtų tą tikslą sukonkretinti atsižvelgdamas į savo poreikius. Pvz., vienam daugiau reikia reikšti savo mintis žodžiu ar raštu, kitam – suprasti, kas skaitoma ar girdima. Taigi labai svarbu rasti veiksmingiausią mokymosi būdą, kitaip tariant, išmokti mokytis, nes atviros visuomenės nariui tai aktualu ir kitose gyvenimo sferose, ne tik mokantis kalbų.

Komunikacinis mokymas(is) (o „Pusiaukelė“ būtent į jį orientuojama) turėtų būti mokiniui malonus, teikti pasitenkinimą, stiprinti mokymosi motyvus, didinti pasitikėjimą savimi, žadinti susidomėjimą Lietuvos kultūra, papročiais ir tradicijomis. Tačiau kartais gali atsitikti, kad mokiniui toks mokymas(is) pasirodytų nelabai tinkamas, nepakankamai atitinkantis jo poreikius, taigi neduotų numatomos naudos (pvz., jei žmogus yra įpratęs mokytis kalbų tradiciniais metodais). Tiek teigiamas, tiek neigiamas poveikis visai nepriklauso nuo mokomosios medžiagos apimtys, pateikiamos „Pusiaukelėje“. Tai, kaip medžiaga pateikiama, kaip organizuojamas mokymo procesas ir kaip pats mokinys moka mokytis, gali jam sudaryti išpūdį, kad tos medžiagos per daug arba per mažai. Visada geriau ir greičiau išmoks tas, kuris supranta patį mokymosi procesą.

Mokymosi proceso pažinimas nėra atskiras komunikacinio mokymosi tikslas, bet tik sudėtinė jo dalis. O jis svarbus todėl, kad:

- mokiniai pasiekia geresnių rezultatų, jei aiškiai suvokia, ko, kaip ir kam reikia mokytis;
- įgytus gebėjimus mokytis jie gali pritaikyti ir toliau mokydami kalbų.

Taigi mokinys turėtų gebėti:

- išsikelti mokymosi tikslą,
- pasirinkti ir suplanuoti tinkamą mokymosi medžiagą,
- pasirinkti tinkamą mokymosi būdą (individualiai, su mokytoju, grupėje, poromis),
- vertinti mokymosi rezultatus,
- vertinti mokymosi procesą.

Komunikacinė mokymo(si) kryptis paprastai taikoma dirbant su mokinių grupėmis, kurių nariai gali turėti įvairių individualių poreikių. O „Pusiaukelėje“ tik bendrais bruožais aprašoma, ko galėtų prireikti bet kuriam grupės nariui bet kurioje mokymosi pakopoje. Taigi, kad galėtų sėkmingai bendrauti lietuvių kalba su tais, kuriems ta kalba gimtoji, ir su tais, kuriems ji išmokta, mokinys turėtų gebėti atsirinkti iš „Pusiaukelės“ tai, kas atitinka jo poreikius, pasinaudoti čia pateikta medžiaga. Geriau sekasi tam, kuris supranta savo mokymosi procesą ir gali jį kritiškai vertinti. Ir apskritai mokantis mokytis labai svarbu asmeninė mokymosi patirtis ir gebėjimas ją taikyti.

Komunikacinio mokymosi kryptis žadina ir palaiko pačių mokinių iniciatyvą mokytis. Tačiau ne visada mokinys gali pats išmokti mokytis. Jam būtų naudingi mokytojo patarimai, jo parama. Mokinys turėtų suprasti, iš ko susideda kalbos mokymasis, gebėti analizuoti savo mokymosi procesą, pasirinkti tai, kas padeda mokytis ir pan. Tad mokinys turėtų gebėti atsakyti į tokius paprastus klausimus:

- ko norėjo išmokti,
- ar išmoko,
- iš ko sprendžia, kad išmoko,
- ar gali paaiškinti, kuo grindžia savo sprendimą apie mokėjimą,
- kokia mokymosi patirtis tiks tolesniam mokymuisi.

Atsakyti į šiuos klausimus nėra paprasta, nes mokiniui reikia nuolat vertinti savo mokymąsi, vadinas, jis turėtų mokėti išskaidyti mokymosi užduotį į atskirus etapus ir gebėti vertinti ne tik galutinį, bet ir tarpinį rezultatą. Tai ugdo mąstymą, supratimą ir saviraišką, o svarbiausia – įpareigoja būti atsakingą už savo mokymąsi. Taigi jis turėtų mokytis ne tik kalbos, bet ir kaip jos mokytis. Tačiau nereikėtų per daug laiko skirti mokymuisi mokytis. Geriau visokeriopa skatinti mokinius vartoti lietuvių kalbą visose galimose situacijose, mokytis iš laimėjimų ir klaidų.

Svarbi komunikacinio mokymosi krypties nuostata – kad mokiniai norėtų ir bandytų bendrauti tokiose situacijose, kurioms jie yra pasirengę, turi reikiamą kompetenciją. Taigi reikia pratinti juos nebijoti klysti, drąsiai taikyti įvairias kompensavimo strategijas, kai pritrūksta kalbinės raiškos priemonių, naudotis pašnekovų pagalba, nuolat mokytis iš savo patirties. Svarbu, kad ir patys mokiniai stengtųsi kiekviena proga bendrauti lietuvių kalba, be to, klausytųsi radijo, žiūrėtų televiziją, skaitytų spaudą.

Taigi mokymasis mokytis taip pat yra sudėtinė „Pusiaukelės“ dalis, nors tai ir ne tiesioginis mokymo(si) turinio komponentas, bet svarbi sąlyga įgyti „Pusiaukelėje“ aprašomą komunikacinę kompetenciją. Pateikiamos mokymosi mokytis nuostatos yra labai bendros. Atsižvelgdamas į jas, kiekvienas mokinys galėtų susiformuoti individualų mokymosi stilių.

MOKYMASI MOKYTIS NUOSTATOS

I. Poreikiai ir uždaviniai

Mokiniai turėtų:

- suvokti savo komunikacinius poreikius;
- aiškiai suprasti mokymosi tikslą;
- suprasti, ar mokymosi tikslas atitinka komunikacinius poreikius;
- atsižvelgdami į savo tautybę, darbo interesus, pomėgius ir kt. pasirinkti konkrečias sąvokas ir išmokti jas vartoti;
- patys apibrėžti savo komunikacinius poreikius, net jeigu jiems svarbios situacijos neaptariamoms „Pusiaukelėje“;
- iš esmės apibūdinti savo papildomų poreikių ir tikslų derinį, pvz.: *Norėčiau išmokti skaityti politinius straipsnius; Man reikėtų išmokti lietuviškai rašyti įvairius oficialius raštus.*

II. Mokymosi procesas

Mokiniai turėtų:

- mokėti išskaidyti užduotį į smulkesnes dalis, kurių kiekviena turėtų savo tikslą;

- suprasti skirtumą tarp produktyviosios ir receptyviosios veiklos ir žinoti, kokių gebėjimų kuriai iš jų reikėtų;
- suprasti, kokie nukrypimai nuo gramatikos, žodyno ir fonetikos normų netrukdytų komunikacijai;
- vertinti mokomąją medžiagą (ar ji teikia žinių, ar supažindina su mokymosi procesu, ar formuoja kokį nors gebėjimą) ir kiek tai tinka mokinio nusistatytam tikslui;
- žinoti, kaip rasti reikalingą informaciją (žodynuose, žinyuose, gramatikos aprašuose ir kt.);
- išbandyti įvairius žodžių įsiminimo būdus ir pasirinkti jam tinkamiausius;
- suprasti, kaip kalbinė aplinka veikia mokymąsi ir žinoti, kaip įvairios kompensavimo strategijos galėtų padėti suprasti klausomus ir skaitomus tekstus, kuriuose yra nežinomų formos ir turinio elementų.

III. Tiesioginė kalbos mokymosi patirtis

Mokiniai turėtų:

- bendrauti interakcinėse situacijose, naudodamiesi „Pusiaukelėje“ pateikta medžiaga, taikydami aprašytas strategijas, ir mokytis iš savo patirties;
- vertinti labiau patyrusio pašnekovo kalbą ir jo taikomas strategijas, ir taip mokytis suprasti ir kalbėti;
- klausydami arba skaitydami iš konteksto suprasti nežinomus žodžius ir žodžių junginius, juos užsirašyti ir atsiminti;
- kalbėdami gebėti pakartoti pokalbyje išgirstus naujus žodžius ir žodžių junginius, juos galėti vartoti, jeigu reikia, užsirašyti ir taip mokytis;
- bandyti taikyti jiems žinomus žodžių ir žodžių formų darybos būdus ir nustatyti, ar pašnekovai juos suprato;
- gebėti taikyti kompensavimo (12 skyrius) ir papildomas bendravimo strategijas (3 skyrius, 6 poskyris), įsidėmėdami, išmokdami ir vartodami naujus kalbos elementus, išgirstus iš pašnekovo.

IV. Vertinimas

Mokiniai turėtų:

- gebėti mokymosi procesą planuoti, koreguoti, pakreipti norima linkme, siekti galutinio tikslo, siedami savo komunikacinius gebėjimus su tarpiniais mokymosi proceso uždaviniais,
- suprasti, kad nuolatinis žinių ir gebėjimų vertinimas parodo jų mokymosi laimėjimus ir padeda planuoti tolesnį darbą.

Šiame skyriuje aptartos mokymosi mokytis nuostatos formuojamos neatsiejamai nuo paties kalbos mokymosi proceso, neskiriant daug laiko, nuo pat kalbos mokymosi pradžios. Daugeliui mokinių būtų pravartu savarankiškai dirbti su vienokio ar kitokio pobūdžio žodynais, žinytais, gramatikomis ar kt., taip pat naudinga pasitarti su mokytojais, ar toks darbas pateisintų jų lūkesčius.

„Pusiaukelės“ apraše pateikiama formuluotė „Mokiniai turėtų gebėti“ neteigia, kad visi mokiniai turėtų įgyti visiškai vienodus gebėjimus. Tiesiog pasakoma, kad jie turėtų būti pasirengę atlikti vieną ar kitą veiksmą, tačiau kaip jie tą padarys, kokius būdus pasirinks – tai kiekvieno individualus dalykas. O „Pusiaukelėje“ pateikiama medžiaga sudaro galimybių formuoti gebėjimus pagal savo norus ir poreikius.

12 skyrius

GEBĖJIMŲ KOKYBĖ

„Pusiaukelės“ aprašas gana detalai pateikia rekomenduojamą kalbos mokymosi turinį, pataria, kaip mokytis, apibūdina reikalingiausias strategijas ir pan. Tačiau aprašas nenurodo, kokie nukrypimai nuo kalbos normų leistini reiškiant komunikacines intencijas, kokias abstrakčias ir konkrečias sąvokas vartoti, kiek ir kokių strategijų taikyti ir t. t. Pvz., komunikacinę intenciją *Kaip išreikšti norą* mokinys gali reikšti labai skirtingai. Jis gali, tarkim, užsisakyti cepelinų ir be žodinio bendravimo, atpažindamas ir parodydamas tą žodį valgiaraštyje. Pasiekęs aukštesnį kalbos mokėjimo lygį, mokinys gali užsisakyti cepelinų paprašydamas: *Aš noriu cepelinų*. O mokinys, kuris supranta gramatikos, leksikos, tarimo normų laikymosi svarbą, žino sociokultūrinį kontekstą, tą pačią intenciją gali išreikšti sakydamas: *Aš norėčiau cepelinų, jeigu jie karšti*.

Kalbos mokėjimo lygiui nustatyti paprastai naudojamosi daugybe kriterijų, kurie apibūdina tam tikrą kalbos mokėjimo lygį pasiekusio mokinio bendravimą. Tai – kalbos taisyklingumas, tikslumas, laisvumas, rišlumas ir kt.

„Pusiaukelės“ aprašo tikslas nėra nustatyti ir aprašyti kalbos mokėjimo lygio kriterijus, nes komunikacinių intencijų ir sąvokų raiškos pavyzdžiai – tik rekomenduojami, strategijų aprašas – nebaigtinis, mokinių poreikiai – įvairūs, o jų pasiekiami rezultatai – skirtingi.

Todėl galima pateikti tik pačius bendriausius pamąstymus apie „Pusiaukelės“ lygio mokinio veiksmingą komunikaciją. O veiksminga būtų tokia komunikacija, kai mokinys geba išreikšti savo komunikacines intencijas ir teisingai interpretuoja pašnekovo išreikštąsias. Tad pagrindinis vertinimo kriterijus būtų **praktinis atitikimas**, t. y., jeigu mokinys atsiprašo arba reiškia abejonę ir pašnekovas tai supranta, jis bendrauja veiksmingai. Arba jei mokinys, išklauses oro prognozę, suprato, kad bus šalta ir reikia apsivilkti palta, tokia komunikacija taip pat veiksminga.

Tačiau vadovaudamiesi tik vienu kriterijumi, negalime teigti, kad mokinys jau pasiekė „Pusiaukelės“ lygį ir geba veiksmingai bendrauti. Jeigu pašnekovas kantrus ir yra pratęs bendrauti su kitakalbiais, atsiprašymą ar abejonę galės suprasti ir esant dideliems nukrypimams nuo gramatikos, žodyno, tarimo normų. Kita vertus, jeigu abiejų pašnekovų lietuvių kalba ne gimtoji, bet išmokta, nukrypimai nuo normų gali būti nesusipratimo arba ir visiško vienas kito nesupratimo priežastimi. Pvz., jei neskiriamos žodžių poros (*reikia – rėkia*) ar gramatinės formos (moteriškoji giminė – vyriškoji giminė), kalba gali būti nesuprantama. Vadinasi, gramatikos, žodyno ar tarimo klaidos, kurios trukdo komunikacijai, yra neleistinos.

Negalima apibrėžti leistinų nukrypimų nuo normos, nes kas priimtina vienoje situacijoje, gali būti visiškai netoleruojama kitoje, arba kas priimtina drąsiam, ryžtingam mokiniui, gali būti visiškai svetima droviam.

Kiekvienas mokinys turėtų sau kelti aukštesnį tikslą negu praktinis atitikimas, nes jei kalbančiojo šneka pilna klaidų, daromos ilgos pauzės, ieškant tinkamo žodžio ar bandant prisiminti reikiamą gramatinę formą, toks bendravimas pašnekovui gali būti per sunkus arba ir visiškai nutrūkti. Bendravimas gali nutrūkti ir tada, kai klausantysis nuolat prašo perfrazuoti, pakartoti arba kalbėti lėčiau.

Nesigilinant į konkrečius kiekvieno mokinio poreikius, labai bendrais bruožais „Pusiaukelės“ lygio mokinio komunikacinius gebėjimus galima apibūdinti taip:

- kaip pašnekovai, mokiniai turėtų būti lengvai suprantami ir tų, kuriems lietuvių kalba yra gimtoji, ir tų, kurie išmokę lietuvių kalbą beveik kaip gimtąją, ir tų, kurie pasiekę tik „Pusiaukelės“ lygį, jeigu bendravimo sąlygos palankios;

- kaip klausytojai, mokiniai turėtų suprasti ir tuos pašnekovus, kuriems lietuvių kalba yra gimtoji, ir tuos, kurie ją išmokę beveik kaip gimtąją, ir tuos, kurie pasiekę tik „Pusiaukelės“ lygį, jeigu bendravimo sąlygos palankios.

Rašymo taisyklingumo reikalavimai galėtų būti šiek tiek didesni, ypač pildant oficialias anketas, nes rašydamas mokinys gali naudotis įvairiais žodynais, žinynais ir kita informacija, pvz., naudojasi laišku rašydamas atsakymą į jį, prekių katalogu užsakydamas prekes ir t. t.

Būtina sėkmingo bendravimo sąlyga yra pašnekovo (klausytojo) tolerancija ir geranoriškumas. „Pusiaukelės“ lygio pasiekimas nėra galutinis mokymosi tikslas. Tolesnis mokymasis galimas ne tik naudojantis aukštesnio lygio mokymo(si) medžiaga, bet ir nuolat bendraujant lietuvių kalba įvairiose srityse ir situacijose.

A priedas

TARTIS IR INTONACIJA

Komunikacija vyksta, kai pašnekovai vienas kitą supranta. Taigi kalbėdamas mokinys turėtų stengtis kuo aiškiau ir suprantamiau ištarti, pasitaisyti, jeigu mato, kad jo nesupranta, o klausydamas turėtų stengtis kuo tiksliau suprasti, kas sakoma. Susikalbėti geriausiai sekasi tada, kai pašnekovai vartoja tą pačią kalbos atmainą. „Pusiaukelės“ lygiui tai būtų bendrinė lietuvių kalba ir neutralusis stilius.

Lietuvoje oficialiose viešose situacijose yra vartojama bendrinė kalba – švietimo sistemoje, moksle, kultūriniame gyvenime, visuomenės informavimo srityje. Etnografiniuose regionuose net ir oficialiose įstaigose gali būti kalbama tarmiškai, taip pat ir įvairios socialinės grupės turi savo žargoną. Tačiau visada galima tikėtis, kad viešųjų įstaigų darbuotojai ar paslaugų teikėjai, kalbėdami su asmeniu, kuris silpniau moka lietuvių kalbą, stengsis tarti kuo aiškiau, gal net sulėtins savo kalbėjimo tempą. Taigi „Pusiaukelės“ lygio mokiniams reikėtų mokytis bendrinės kalbos ir jos tarties normų.

„Pusiaukelės“ lygio mokinys turėtų:

- iš klausos atpažinti žodžius bei žodžių junginius, vartojamus asmenų, kuriems lietuvių kalba gimtoji, ir asmenų, kuriems ji – svetimoji, bet jei šie ją moka gerai;
- kalbėti bendrine lietuvių kalba taip, kad būtų suprantama asmenims, kuriems ši kalba gimtoji, ir tiems, kurie ją yra išmoke.

Taigi mokiniai turėtų gebėti:

- sieti garsus su raidėmis – mokėti užrašyti garsus raidėmis;
- atpažinti ir stengtis ištarti ilguosius ir trumpuosius balsius, dvibalsius, mišriuosius dvigarsius ir priebalsius;
- nustatyti žodžio kirčio vietą ir mokėti panašiai ištarti;
- atpažinti tvirtapradiškai ir tvirtagališkai tariamus dvibalsius bei mišriuosius dvigarsius (kai tai būtina žodžių ir žodžių junginių supratimui) ir mokėti ištarti;
- nustatyti sakinio loginio kirčio vietą, ypač jei sakinytariamas ne konstatuojamąja intonacija;
- atskirti tiesioginių, klausiamųjų, skatinamųjų sakinių intonaciją, ypač jei tų sakinių gramatinė struktūra vienoda (pvz.: *Tu išeini. Tu išeini? Tu išeini!*), mokėti tai ištarti.

Garsynas

1. Bendrinės lietuvių kalbos balsiai:

- trumpieji balsiai /i e u a/ (tarptautiniuose žodžiuose dar /e o/),
- ilgieji balsiai /i: e: ɛ: a: o: u:/.

Balsiai yra priešakinės ar užpakalinės eilės:

- /i: e e: ɛ:/ priešakinės eilės (ir /ɛ/ tarptautiniuose žodžiuose),
- /a u a: o: u:/ – užpakalinės eilės (ir /o/ tarptautiniuose žodžiuose).

2. Dvibalsiai ir mišrieji dvigarsiai:

- sutaptiniai dvibalsiai /ie uo/ (pvz.: *pienas, puodas*),
- sudėtiniai dvibalsiai /ai au ei ui/ (pvz.: *laiskas, laukti, reikia, muilas*),
- mišrieji dvigarsiai /a e i u/ + /l m n r/ (pvz.: *alga, amžius, antras, kartas, velkasi, lempa, lenkti, verkti, pilnas, limpa, linksmas, pirkti, pulti, kumštis, sunkus, turtas*).

3. Visi priebalsiai būna minkšti ir kieti (išskyrus /j/). Minkštieji priebalsiai būna:
  - prieš priešakinės eilės balsius (pvz.: *liepti, nešti*),
  - prieš kitus minkštus priebalsius (pvz.: *keltis, nešti*),
  - prieš supriešakėjusius užpakalinės eilės balsius (šiuo atveju rašte minkštumas žymimas raide *i*, pvz.: *guliu, šaukia*).
  - priebalsis /j/ visada minkštas.
4. Minkštieji priebalsiai /t/, /d/ prieš užpakalinės eilės balsius virsta afrikatomis, rašte žymimomis raidėmis *č, dž*, pvz.: *medis – medžio, savaitė – savaitių*.

Kirtis ir intonacija

1. Lietuvių kalbos kirtis yra laisvas. Kirčiuoti trumpieji balsiai išlieka trumpi (išskyrus kai kurias išimtis), ilgieji balsiai ir nekirčiuotoje pozicijoje nesutrumpėja. Skiemėnys, kurių pagrindą sudaro sudėtiniai dvibalsiai ar mišrieji dvigarsiai, gali turėti tvirtagalę ar tvirtapradę priegaidę (t. y. gali būti labiau pabrėžiama skiemens pradžia ar galas, pvz.: *aušta – aušta, šauk – šauk*). „Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų nustatyti kirčio vietą žodyje ir mokėti kirčiuoti reikiamą skiemenį.
2. Įvairiausi prasminiai niuansai lietuvių kalboje gali būti reiškiami inversine žodžių tvarka, dalelytėmis ir pan. Toks gramatinių ir leksinių raiškos priemonių gausumas tarsi sumenkina intonacijos vaidmenį, tačiau vis dėlto tai yra vienas iš svarbiausių sakinio požymių. „Pusiaukelės“ lygio mokiniams reikėtų atpažinti ir mokėti ištarti sakinius su konstatuojamąja, klausiamąja ir skatinamąja intonacijomis. Svarbiausios intonacijos ypatybės yra:
  - balso pakėlimas ar nuleidimas tarp dviejų pauzių,
  - loginis kirtis (kurio nors žodžio išryškinimas),
  - skirtingo ilgumo pauzės tarp sintagmų ir sakinio gale.
3. Lietuvių kalboje intonacija svarbi:
  - skiriant sakinių komunikacinius tipus: konstatuojamuosius, klausiamuosius ir skatinamuosius. Jie gali būti vienodos gramatinės sandaros, bet skirtingai intonuojami, pvz.: *Spektaklis prasidėjo. Spektaklis prasidėjo? Spektaklis prasidėjo!* Kadangi lietuvių kalboje klausiamieji įvardžiai irrieveiksmiai (*koks, kas, kada, kiek, kaip* ir pan.) gali eiti ir klausiamaisiais žodžiais, ir atlikti dalelyčių funkciją, tokios pat sandaros sakiniai skiriasi tik intonacija, pvz.: *Kada jis ateis? Kada jis ateis!* (ateis per vėlai arba gali neateiti).
  - išskiriant sakinyje prasminiu požūriu svarbiausią dalyką, pvz., klausiamajame sakinyje – žodį, į kurį laukiama atsakymo, konstatuojamajame sakinyje – ką norima pabrėžti: *Namuose turi kompiuterį? Namuose turi kompiuterį? Namuose turi kompiuterį? Jonas atvyko vakar. Jonas atvyko vakar. Jonas atvyko vakar.* Intonacijos kreivė visada priklauso nuo loginio kirčio vietos, paprastai iki pabrėžiamojo žodžio tonas kyla, o po jo lėčiau ar staigiau krinta. Skatinamųjų sakinių beveik visas turinys pasakomas pakeltu tonu.
4. „Pusiaukelės“ lygio mokiniai turėtų skirti ryškiausias intonacijos kreives. Kylančioji ir krintančioji intonacija. Tariant sakinį su tokia intonacija, balsas kyla iki loginio kirčio, paskui tolygiai krinta. Jei pabrėžiamas pirmasis žodis, tai tokio sakinio intonacija krintanti. Tai – konstatuojamųjų arba klausiamųjų sakinių su klausiamuoju žodžiu (*kas, kaip, kodėl* ir t. t.) intonacija:

Aš nusipirkau **naują** laikrodį. **Kuris** berniukas yra jo sūnus? **Čia** yra mano knyga.

- klausiamųjų sakinių (ypač be klausiamojo žodžio) kylančiąją intonaciją: balsas kyla iki to žodžio, į kurį laukiama atsakymo, o paskui truputį krinta, bet tas kritimas nėra ryškus:

Gal kas **skambino**? Jie **dirba** universitete?

- nedaug kylančią – krintančią skatinamųjų sakinių intonaciją:

Gal **uždarytumėt** langą. Prašyčiau paduoti tą **knygą**.

- staigiai kylančią – krintančią liepimo intonaciją:

Prašom **išeiti**! Nueik pas **direktorių**!

B priedas

GRAMATIKOS APRAŠAS

Lietuvių kalbos gramatinė struktūra tokia: yra 11 kalbos dalių, vienos jų (daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis, veiksmažodis, iš dalies irrieveiksmis) yra kaitomos, o kitos (iš daliesrieveiksmis, prielinksnis, jungtukas, dalelytė, jaustukas, išiktukas) – nekaitomos. Daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis turi giminės, skaičiaus ir linksnio kategorijas, veiksmažodis – veiklo, rūšies, nuosakos, laiko, asmens ir skaičiaus kategorijas, dalis būdvardžių (kokybiniai) ir iš jų padarytirieveiksmiai – laipsniuojami. Yra 2 giminės (vyriškoji ir moteriškoji) ir negiminė (dalies būdvardžių, įvardžių, skaitvardžių, kai kurių neasmenuojamų veiksmažodžio formų – dalyvių) forma (bevardė giminė), 2 skaičiai (vienaskaita ir daugiskaita), 7 linksniai (vardininkas, kilmininkas, naudininkas, galininkas, įnagininkas, vietininkas, šauksmininkas), 2 veikslai (eigos ir įvykio), 3 nuosakos (tiesioginė, tariamoji, liepiamoji), 4 vientisiniai ir dažniausiai vartojami laikai (esamasis, būtasis kartinis, būtasis dažninis, būsimasis), 2 rūšys (veikiamoji ir neveikiamoji), 3 asmenys. Žodžių tarpusavio ryšiai dažniausiai reiškiami žodžių formomis, prielinksniais ir kartais – kitais tarnybiniais žodžiais (jungtukais, dalelytėmis). Žodžių tvarka negriežta, bet yra tam tikrų dėsningumų, būdingų bendrinės lietuvių kalbos neutraliam stiliui, taigi – reikalingų mokėti aptariamojo lygio mokiniui.

Šiame gramatikos apraše pateikiami dalykai, kuriuos reikėtų mokėti „Pusiaukelės“ lygi pasiekusiam kalbos vartotojui. Taigi aprašoma:

- *daiktavardžių*: rūšys (tikriniai ir bendriniai), giminė, skaičius (skaičiuojami ir neskaičiuojami, turintys tik vienaskaitos formas ir tik daugiskaitos), linksniavimas, pačios svarbiausios linksnių reikšmės, dažniausi darybos modeliai;
- *įvardžių*: reikšminės grupės (asmeniniai pagrindiniai, asmeninis sangražinis, asmeniniai savybiniai, parodomieji, klausiamieji santykiniai, neapibrėžiamieji, nežymimieji, neapibrėžiamieji atskiriamieji, neapibrėžiamieji apibendrinamieji teigiamieji ir neigiamieji, pabrėžiamieji), linksnių formos;
- *būdvardžių*: giminė, skaičius, linksnis, laipsnis, dažniausi darybos modeliai;
- *skaitvardžių*: rūšys (kiekiniai ir kelintiniai, prie kiekinių – dar dauginiai), gramatinės formos;
- *veiksmažodžių*: reikšminės grupės, kai kurių veiksmažodžių pagrindinių formų sąrašas nurodant valdymą, laikų ir nuosakų daryba bei vartojimas, neasmenuojamosios formos – jų predikatinė, atributinė ir aplinkybinė vartosena (supratimui, bet ne aktyviam vartojimui), dažniausi darybos modeliai;
- *prieveiksmių*: reikšminiai skyriai (veiksno vietos, krypties, laiko, dažnio ir kartojimosi, paros dalių, kokybės, intensyvumo, kiekybės, priežasties ir tikslo),rieveiksmių su formantu *-(i)ai* daryba, laipsniavimas;
- *prielinksnių*: reikšmės ir funkcijos;
- *dalelyčių*: reikšminiai skyriai (klausiamosios bei abejojamosios, neigiamosios, tvirtinamosios, pabrėžiamosios, tikslinamosios, išskiriamosios, parodomosios, lyginamosios ir skatinamosios);
- *jungtukai*, jų funkcijos: sujungiamieji ir prijungiamieji.

„Sakinių“ poskyryje apibūdinama: pagrindinės sintaksinių santykių reikimo priemonės, sakinio dalys, sakinių modeliai (asmeninių: veiksnys – tarinys, veiksnys – tarinys – papildinys, veiksnys – tarinys – papildinys – papildinys, veiksnys – tarinys – (papildinys) –

aplinkybė; veiksny – tarinys – (papildinys) – tarininis pažyminy; beasmenių: tarinys, tarinys – papildinys, tarinys – papildinys – papildinys, tarinys – (papildinys) – aplinkybė), sakiniai, sudaryti iš kelių predikatinių dėmenų, tų dėmenų prijungimas ir sujungimas.

Sudarant šią gramatikos santrauką daugiausia buvo remtasi „Dabartinės lietuvių kalbos gramatika“ (red. V. Ambrazas), E. Jakaitienės, A. Laigonaitės ir A. Paulauskienės „Lietuvių kalbos morfologija“, A. Paulauskienės „Lietuvių kalbos morfologija. Paskaitos lituanistams“, V. Sirtauto, Č. Grendos „Lietuvių kalbos sintakse“. Kadangi šiuose veikaluose kai kas pateikiama nevienodai, šiek tiek įvairuoja ir terminų vartojimas, tad buvo stengiamasi rinktis paprastesnį variantą, kuo labiau tinkantį praktiniams tikslams.

KALBOS DALYS

1 DAIKTAVARDŽIAI

1.1 Daiktavardžių rūšys.

- Tikriniai daiktavardžiai (rašomi didžiąja raide):
  - asmenų vardai,
  - gyvūnų vardai,
  - vietovių (kaimų, miestų, šalių ir t. t.), vandens telkinių pavadinimai,
  - švenčių pavadinimai,
  - knygų, periodinių leidinių pavadinimai,
  - draugijų, organizacijų, firmų pavadinimai,
  - gaminių markių pavadinimai.
 (Nekonkretnama, kokius tikrinius daiktavardžius mokiniai turėtų mokėti, jų svarba priklauso nuo asmeninės patirties.)
- Bendriniai daiktavardžiai, pavadinantys neskaičiuojamus daiktus:
  - valgių, gėrimų, medžiagų pavadinimai,
  - kuopiniai daiktavardžiai,
  - abstrakcijų pavadinimai,
  - ligų pavadinimai,
  - pasaulio šalių pavadinimai.
- Bendriniai daiktavardžiai, pavadinantys skaičiuojamus daiktus, pvz.:
  - šeimos narių pavadinimai,
  - profesijų pavadinimai,
  - gyvūnų pavadinimai,
  - augalų pavadinimai,
  - drabužių pavadinimai,
  - indų, įrankių pavadinimai,
  - baldų pavadinimai,
  - transporto priemonių pavadinimai,
  - ilgio, svorio matų pavadinimai,
  - Lietuvoje populiariausių sporto šakų pavadinimai ir t. t.

*Jonas, Žukaitė
Brisius, Murkė
Vilnius, Vokietija, Europa
Tauragnas, Nemunas, Baltija
Kalėdos, Joninės, Užgavėnės
„Metai“, „Dienovidis“
„Žalgiris“, „Lelija“
„Snaigė“, „Šilelis“*

*mėsa, pienas, auksas
visuomenė
šaltis, greitis
gripas, angina
šiaurė, rytai*

*tėvas, motina, duktė
mokytojas, pardavėja
katė, šuo
gėlė, medis
švarkas, sijonas
lėkštė, šaukštas
stalas, kėdė
traukinys, lėktuvas
kilometras, kilogramas
krepšinis, plaukimas*

1.2 Daiktavardžių giminė: vyriškoji ir moteriškoji.

- Vyriškosios giminės daiktavardžių vienaskaitos vardininko galūnės:

Išimtytys

- Moteriškosios giminės daiktavardžių vienaskaitos vardininko galūnės:

Išimtis

- Vyriškosios giminės yra vyriškos lyties asmenų pavadinimai.
- Moteriškąją giminę turi moteriškos lyties asmenų pavadinimai.
- Negyvi daiktai gali būti vyriškosios arba moteriškosios giminės.
- Kalbant apie kelis asmenis ar daiktus vartojama:
  - vyr. g., kai kalbama apie kelis vyriškosios lyties asmenis ar daiktus, pavadinamus vyriškąją giminę;
  - mot. g., kai kalbama apie kelis moteriškosios lyties asmenis ar daiktus, pavadinamus moteriškąją giminę;
  - apibendrintai vartojama vyr. g., kai kalbama apie kelis vyriškosios ir moteriškos lyčių asmenis arba kelis daiktus, pavadinamus ne ta pačia giminę.

-as: *namas*
 -ias: *kelias [keles]*
 -is: *brolis, žvėris*
 -ys: *traukinys*
 -us: *žmogus*
 -ius: *vaisius*
 -uo: *šuo, vanduo*
 -ė: *dėdė, tėtė*
 -a: *diena*
 -ia: *vyšnia [vi:šne]*
 -ė: *gėlė, duktė*
 -is: *akis*
 -uo: *sesuo*
 -i: *marti*
vyras, tėvas; darbininkas, mokinys

moteris, motina; darbininkė, mokinė

didelis stalas, didelė spinta

Tėvas ir sūnus buvo linksmi.
Obuolys ir apelsinas labai skanūs.

Mama ir duktė buvo linksmos.
Slyvos ir vyšnios labai skanios.

Prie stalo sėdėjo vyras ir moteris.
Jie gėrė kavą.

1.3 Skaičius. Skiriamos dvi daiktavardžių grupės: skaičiais kaitomi ir skaičiais nekaitomi.

- Skaičiais kaitomi daiktavardžiai turi vienaskaitos ir daugiskaitos formas (žr. 1 lentelę).
- Skaičiais nekaitomi daiktavardžiai gali turėti tik vienaskaitos arba tik daugiskaitos formas – būti vienaskaitiniai arba daugiskaitiniai.
- Vienaskaitiniai daiktavardžiai:
  - dauguma medžiagų pavadinimų,
  - kuopiniai daiktavardžiai,
  - ligų pavadinimai,
  - abstraktūs veiksnių pavadinimai,
  - vienas pasaulio dalies pavadinimas,
  - dalis tikrinių daiktavardžių.

auksas, cukrus, pienas, vanduo
visuomenė
angina, gripas
aukštis, bėgimas, meilė
šiaurė
Europa, Lietuva, Vilnius

- Daugiskaitiniai daiktavardžiai:
  - konkrečių daiktų pavadinimai,
  - daiktavardžiai, reiškiantys tam tikrų daiktų sandaugą,
  - ne vieno veikėjo atliekami veiksmai, sudėtiniai procesai,
  - švenčių, tam tikro laiko tarpo pavadinimai,
  - pasaulio šalių pavadinimai,
  - dalis tikrinių daiktavardžių.

akiniai, durys, kelnės

pinigai, pajamos, santaupos

rinkimai, vedybos

Kalėdos, Velykos, Užgavėnės

atostogos, metai, pietūs

rytai, vakarai, pietūs

Šiauliai, Atėnai

1.4 Kaitymas linksniais: yra 7 linksnių formos, 5 linksniuotės (žr. 1 lentelę).

- Kamieno galo minkšti priebalsiai išlaiko minkštumą. Minkšti priebalsiai *d, t*, atsidūrę prieš užpakalinės eilės galūnės balsius */a/, /o/, /u/* (ilguosius ir trumpuosius), virsta *dž, č*. Rašte minkštumas žymimas raide *i*.
- Daugiausia vyriškosios giminės daiktavardžių priklauso pirmajai linksniuotei, o moteriškosios giminės – antrajai.
- Trečioji, ketvirtoji ir penktoji linksniuotės yra negausios, „Pusiaukelės“ lygio mokiniui būtų pravartu mokėti šiuos pagal tas linksniuotes kaitomus daiktavardžius:

- trečiosios linksniuotės moteriškosios giminės (vns. V ir K, dgs. K):

akis, akies, akių

apskritis, apskrities, apskričių

ausis, ausies, ausų

dalis, dalies, dalių

durys, durų (dgs.)

grindys, grindų (dgs.)

išimtis, išimties, išimčių

kryptis, krypties, kryptių

lytis, lyties, lyčių

mintis, minties, minčių

mirtis, mirties, mirčių

moteris, moters, moterų

naktis, nakties, naktų

nosis, nosies, nosių

patirtis, patirties (vns.)

pažintis, pažinties, pažinčių

praeitis, praeities (vns.)

priežastis, priežasties, priežasčių

stotis, stoties, stočių

sultys, sulčių (dgs.)

kėd-ė – kėdž-i-ų

med-is – medž-i-o, medž-i-ui

šird-is – širdž-i-ai

krypt-is – kryptč-i-ai

užduot-is – užduoč-i-ai,

- sutartis, sutarties, sutarčių*
šaknis, šaknies, šaknų
širdis, širdies, širdžių
ugnis, ugnies (vns.)
užduotis, užduoties, užduočių
žuvis, žuvies, žuvų
- trečiosios linksniuotės vyriškosios giminės (vns. V ir K, dgs. K):
dantis, danties, dantų
debesis, debesies, debesų
vagis, vagies, vagių
žvėris, žvėries, žvėrių
  - ketvirtosios linksniuotės (vns. V ir K, dgs. V):
administratorius, administratoriaus, administratoriai (ir visi kiti su formantu **-orius** priklauso 4 linksniuotei)
aliejus, aliejaus (vns.)
alus, alaus (vns.)
amžius, amžiaus, amžiai
cukrus, cukraus (vns.)
dangus, dangaus (vns.)
kontrolierius, kontrolieriaus, kontrolieriai (ir visi kiti su formantu **-ierius** priklauso 4 linksniuotei)
lietus, lietaus (vns.)
muziejus, muziejaus, muziejai
pavojus, pavojaus, pavojai
pietūs (dgs.)
skaičius, skaičiaus, skaičiai
skyrius, skyriaus, skyriai
sūnus, sūnaus, sūnūs
turgus, turgaus, turgūs
vaisius, vaisiaus, vaisiai
žmogus, žmogaus, žmonės, žmonių
  - penktosios linksniuotės vyriškosios giminės (vns. V ir K, dgs. V):
akmuo, akmens, akmenys
asmuo, asmens, asmenys
mėnuo, mėnesio, mėnesiai
ruduo, rudens, rudenys
šuo, šuns, šunys
vanduo, vandens
  - penktosios linksniuotės moteriškosios giminės (vns. V ir K, dgs. V):
duktė, dukters, dukterys
sesuo, sesers, seserys.

1.5 Svarbiausios linksnų reikšmės.

1.5.1 Vardininkas:

- veikėjas,
- būvis.

*Studentas mokosi. Saulė šviečia.
Tu esi mokytojas.*

1.5.2 Kilmininkas:

- objektas:
  - veiksmazodžių valdomas,
  - nuneigiamas (su tranzityviniais Vs),
  - neapibrėžto kiekio (su tranzityviniais Vs),
  - kiekybės turinys (su kiekį reiškiančiais žodžiais);
- atributas (su daiktavardžiais);
- subjektas:
  - neapibrėžto kiekio,
  - nuneigiamas (su Vs *būti*);
- tikslas (su slinkties Vs);
- su būdvardžiu *pilnas, pilna*.

*laukiu draugės, bijo egzamino
neturiu sesers, nematė filmo
pirkau duonos, išpyliau pieno
dešimt moterų, daug obuolių*

*sesers butas, darbo kambarys, lietuvių
kalba*

*atėjo svečių, atsirado darbų
mamos nėra namie
važiuoju atostogų, kviečia pietų
stiklinė pilna vandens*

1.5.3 Naudininkas:

- objektas:
  - veiksmazodžių valdomas,
  - adresatas;
- subjektas:
  - su beasmeniais veiksmazodžiais,
  - su negiminine būdvardžių ir dalyvių forma (bevarde gimine);
- paskirtis ir tikslas.

*dėkoti motinai, padėti draugui
parašiau broliui laišką*

*jam patinka dainuoti
mergaitėi liūdna, man skanu*

*dėžutė papuošalams, radijo laida
šeimininkėms*

1.5.4 Galininkas:

- tiesioginis objektas (su tranzityviniais Vs);
- laikas.

*padavė knygą, rašo laišką
antradienį eisiu į koncertą, dieną dirbi*

1.5.5 Įnagininkas:

- veiksmazodžių valdomas objektas:
  - su sangražiniais Vs,
  - su konkrečius veiksmus žyminčiais Vs;
- kelias (su slinkties Vs);
- laikas;
- nenuolatinis būvis, kitimas;
- kokybė (su pažyminiu).

*rūpinasi vaiku, džiaugiasi darbais
valgo šaukštu, važiuoja traukiniu
einu gatve, važiuoja keliu
vakarais žiūriu televizorių,
laisvalaikiu skaitau knygas
metus dirbau mokytoju
mergaitė mėlynomis akimis, vyras
juodu paltu*

1.5.6 Vietininkas:

- vieta;
- laikas.

*gyvenu mieste, sėdi kavinėje
senovėje čia buvo miškai*

1.5.6 Šauksmininkas:

- kreipinys.

Jonai, paduok knygą.

1.6 Dažniausi daiktavardžių darybos tipai:

Darybos pamatas	Priesaga	Reikšmė	Pavyzdžiai
Dv kamienas	<i>-ininkas, -ininkė</i>	asmenų pavadinimas pagal profesiją, dirbamą darbą	<i>darbininkas, darbininkė, kalbininkas, kalbininkė,</i>
Dv kamienas (vietovardžiai ir bendriniai vietų pavadinimai)	<i>-ietis, -ietė</i>	asmenų pavadinimai pagal kilimo ar gyvenamąją vietą	<i>europietis, europietė, miestietis, miestietė</i>
Dv kamienas	<i>-ynas</i>	vietų, kur daug vienos rūšies daiktų, pavadinimai	<i>knygynas, žodynas</i>
gyvulių ir paukščių pavadinimai	<i>-iena</i>	mėsos pavadinimai	<i>kiauliena, vištiena</i>
Dv kamienas (dviskiemenis)	<i>-elis, -elė</i>	mažumas, malonumas	<i>sūnelis, dukrelė</i>
Dv kamienas (daugiaskiemenis)	<i>-ėlis, -ėlė</i>	mažumas, malonumas	<i>gabalėlis, grandinėle</i>
Dv kamienas	<i>-(i)ukas</i>	mažumas, malonumas	<i>gabaliukas, namukas</i>
Dv kamienas	<i>-utė</i>	mažumas, malonumas	<i>lemputė, lėkštutė</i>
Dv kamienas	<i>pa-</i>	vietų šalia arba apačioje pavadinimai	<i>pajūris, palangė</i>
vyrų pavardės	<i>-ienė, -uviene</i>	moterų pavardės pagal vyrą	<i>Didžiokienė, Bartkuviene</i>
vyrų pavardės	<i>-aitė, -ytė, -utė, -iūtė</i>	moterų pavardės pagal tėvą	<i>Didžiokaitė, Kairytė, Bartkutė, Marcinkevičiūtė</i>
Vs būt. kartinio l. kamienas	<i>-imas</i>	veiksmų ar būsenų pavadinimai	<i>tikrinimas, važiavimas</i>
<i>-yti</i> bendraties Vs, kurių es. l. galūnė yra <i>-o</i> , bendraties kamienas	<i>-ymas</i>	veiksmų ar būsenų pavadinimai	<i>prašymas, rašymas</i>
priesaginių Vs bendraties kamienas	<i>-tojas, -toja</i>	veikėjų pavadinimai	<i>gydytojas, gydytoja, vairuotojas, vairuotoja</i>
pirminių Vs būt. kartinio l. kamienas	<i>-ėjas, -ėja</i>	veikėjų pavadinimai	<i>pardavėjas, pardavėja</i>

Vs. būt. kartinio l. kamienas	<i>-ykla</i>	vietų, kur atliekamas koks veiksmas, pavadinimai	<i>skaitykla, valykla</i>
kokybiniai būdvardžiai	<i>-uma</i>	vietų, kurioms būdinga tam tikra ypatybė, pavadinimai	<i>lyguma, žemuma</i>
kokybiniai būdvardžiai	<i>-umas</i>	ypatybių pavadinimai	<i>gerumas, juodumas</i>
Dv kamienas	<i>už-</i>	vietų už daikto pavadinimai	<i>užsienis, užupis</i>

2 BŪDWARDŽIAI

2.1 Kokybiniai ir santykiniai

- Kokybiniai būdvardžiai reiškia kintamą ypatybę. Jų galūnės: *-(i)as, -(i)a, -us, -i*. Iš kokybinių būdvardžių daromos:
  - laipsnių formos,
  - rieveiksmiai su priesaga *-(i)ai*,
  - bevardės giminės formos,
  - ypatybių pavadinimai su priesaga *-umas*,
  - įvardžiuotinės formos.
- Santykiniai būdvardžiai reiškia su kitais daiktais ar reiškiniiais susijusią ypatybę. Jie padaromi iš tuos daiktus ar reiškinius reiškiančių žodžių. Santykiniai būdvardžiai yra išvestiniai su galūnėmis *-is, -ė*. Iš šių būdvardžių nedaromos prie kokybinių būdvardžių išvardytos formos.

geras, gera, žalias, žalia, švarus, švari

geresnis, geriausias, švaresnis, švariausias

gerai, žaliai, švariai

gera, žalia, švaru

gerumas, švarumas

*gerasis, geroji, švarusis, švarioji
medinis, medinė*

2.2 Giminė, skaičius ir linksnis

- Gimine, skaičiumi ir linksniumi būdvardžiai derinami su daiktavardžiais bei įvardžiais. (Linksnių galūnės pateikiamos **2 lentelėje**.)
- Be vyriškosios ir moteriškosios, būdvardžiai turi vadinamosios bevardės giminės (negimininės) formas. Jos daromos iš kokybinių būdvardžių su formantais *-(i)a, -u*.
- Bevardės giminės (negimininės) formos nesiejamos su daiktavardžiu ir apibendrintai reiškia ypatybę, sakinyje jos vartojamos predikatiškai (eina tariniu).

geras darbas, linksma mama, švarūs kambariai

gražus namas, graži diena

auksinis žiedas, auksinė grandinė

žalia, gera, gražu

Tai yra gražu. Šiandien šalta.

2.3 Laipsniai:

- nelyginamasis laipsnis;
- aukštesnysis laipsnis padaromas iš visų kokybinių būdvardžių su formantais *-esnis, -esnė* (**išimty:** *didesnis, didesnė* – iš *didelis, vyresnis, vyresnė* – iš *vyras*);
- aukščiausiasis laipsnis padaromas iš visų kokybinių būdvardžių su formantais *-iausias, -iausia* (prieš formantus einantys *d, t* virsta *dž, č*).

brangus, brangi, geras, gera

brangesnis, brangesnė, geresnis, geresnė

brangiausias, brangiausia, geriausias, geriausia, juodžiausias, juodžiausia, šilčiausias, šilčiausia

2.4 Įvardžiuotinės formos

- Įvardžiuotinės būdvardžių formos žymi daikto ypatybę ir kartu nurodo, kad daiktas yra žinomas (paprastosios formos tik žymi ypatybę). Šio lygio mokiniams svarbu įvardžiuotinės pavadinimų formos.

Žalioji tiltas, Naujoji Vilnia

2.5 Dažniausi darybos tipai

Darybos pamatas	Darybos formantas	Reikšmė	Pavyzdžiai
Dv	<i>-ingas, -inga</i>	gausumas	<i>laimingas, turtingas</i>
Dv	<i>-inis, -inė</i>	a) medžiaga, iš ko padarytas, b) priklausomybė, c) panašumas, d) kam tinkamas ar skiriamas, c) esantis ar vykstantis, pamatiniu žodžiu nusakytu laiku	<i>auksinis, medinis, valstybinė įstaiga, vyšninė suknelė, darbiniai drabužiai, mėnesinė alga, rytinė kava</i>
vyr. g. Dv	<i>-(i)uotas, -(i)uota</i>	išorinė ypatybė	<i>kalnuotas kraštas</i>
mot. g. Dv	<i>-otas, -ota</i>	išorinė ypatybė	<i>kalvotas laukas</i>
mot. g. Dv	<i>-ėtas, -ėta</i>	išorinė ypatybė	<i>dėmėtos kelnės</i>
Dv	<i>-iškas, -iška</i>	panašus į ką, susijęs su kuo, būdingas kam	<i>vaikiškas darbas, lietuviški valgiai</i>

3 SKAITVARDŽIAI

3.1 Kiekiniai: pagrindiniai ir dauginiai.

- Kiekiniai pagrindiniai vartojami su skaičiuojamais daiktavardžiais, turinčiais ir vienaskaitos, ir daugiskaitos formas.
- Dauginiai vartojami tik su daugiskaitiniais daiktavardžiais. Jie padaromi su priesagomis *-eji, -ejos, -eri, -erios* iš kiekinių pagrindinių neišvestinių nuo *vieno* iki *devynių*. Kiekinis dauginis 1 turi dvi formas: *vieni/vieneri, vienos/vienerios*.

vienas, viena, du, dvi, trys, keturi, keturios, penki, penkios, šeši, šešios, septyni, septynios, aštuoni, aštuonios, devyni, devynios, dešimt, vienuolika, dvylika, trylika, keturiolika, penkiolika, šešiolika, septyniolika, aštuoniolika, devyniolika, dvidešimt... šimtas, tūkstantis
keturi ratai, penkios knygos
dešimt litų
vieneri, vienerios (vieni, vienos), dveji, dvejios, treji, trejos, ketveri, ketverios, penkeri, penkerios, šešeri, šešerios, septyneri, septynerios, aštuoneri, aštuonerios, devyneri, devynerios
trejos durys
ketveri metai

3.2 Kelintiniai

- Padaromi iš kiekinių pagrindinių su formantu *-tas, -ta*. **Išimty:**
  - *pirmas, -a, antras, -a* turi skirtingą kamieną,
  - *trečias, -a, ketvirtas, -a* – kitokia šaknies forma,
  - *septintas, -a, aštuntas, -a, devintas, -a* – sutrumpėja šaknies balsiai.
- Kelintiniai skaitvardžiai kaitomi gimine, skaičiumi ir linksniu kaip būdvardžiai.

penktas, šešta, dešimtas, vienuolikta

penkiolikto namo, trečiai mergaitei

3.3 Skaitvardžių gramatinės ypatybės

- Pagrindiniai skaitvardžiai *vienas ... devyni*, dauginiai *vieneri (vieni) ...devyneri* linksniu ir gimine derinami su tuo žodžiu, su kuriuo sudaro junginį.
- *Dešimt, dvidešimt ...* nekaitomi; *vienuolika ... devyniolika* turi mot. g. formą; *šimtas, tūkstantis* – vyr. g. Visi šie skaitvardžiai reikalauja K.
- Kelintiniai skaičiumi, linksniu ir gimine derinami kaip būdvardžiai.
- Skaitvardžių linksniavimo pavyzdžiai pateikiami 3, 4, 5 lentelėse.

keturi obuoliai, dvi mergaitės, penkiuose puslapiuose, trejos durys

dešimt knygų, dvylika mėnesių, šimtas litų, tūkstantis metų

pirma valanda, antram vaikui, trečią kartą

4 ĮVARDŽIAI

4.1 Reikšminės grupės

- asmeniniai:
  - pagrindiniai,
  - sangražinis,
  - savybiniai;
- parodomieji (apibrėžiamieji);
- klausiamieji ir santykiniai;
- neapibrėžiamieji:
  - nežymimieji,
  - atskiriamieji,
  - apibendrinamieji teigiamieji,
  - apibendrinamieji neigiamieji,
  - pabrėžiamieji.

aš, tu, jis, ji, mes, jūs, jie, jos

savęs

mano, tavo

tas, ta, tai, šis, ši, šitas, šita, toks, tokia, šitoks, tas

pats, ta pati

kas, koks, kokia, kuris, kuri, keli, kelios, kelintas,

kelinta, keletas

kas, koks, kokia, kuris, kuri, keli, kelios, kelintas,

kelinta, keletas, kažkas, kažkoks, kažkokia, kažkuris,

kažkuri, kas nors, koks nors, kokia nors, bet kas, bet

koks, bet kokia, bet kuris, bet kuri, kai kas, vienas,

viena, kitas, kita, toks, tokia

vienas, viena, viena, kitas, kita, kitoks, kitokia

abu, abi, kiekvienas, kiekviena, visas, visa, visi,

visos, viskas, visoks, visokia

joks, jokia, nė vienas, nė viena, niekas

pats, pati

4.2 Įvardžių giminė

- Dalis įvardžių vartojami kaip būdvardžiai ir nurodo ypatybes. Jie gali būti vyriškosios ar moteriškosios giminės, priklausomai nuo to, su kurios giminės daiktavardžiu eina.
- Kiti įvardžiai vartojami kaip daiktavardžiai ir nurodo daiktus ar dalykus. Sakinyje jie eina veiksmu arba papildiniu.
- Asmeninis įvardis *jis* (*dgs. jie*) nurodo vyriškos lyties asmenį ar vyriškosios giminės daiktavardžiu pavadinamą daiktą.
- Asmeninis įvardis *ji* (*dgs. jos*) nurodo moteriškos lyties asmenį ar moteriškosios giminės daiktavardžiu pavadinamą daiktą.
- Įvardis *tai* yra negimininė forma (bevardė giminė) ir sakiniuose dažniausia atlieka veiksmio funkciją.
- Kai kurie įvardžiai neturi skirtingų giminės formų.
- Dalis įvardžių gali būti vartojami ir būdvardiškai, ir daiktavardiškai. (Įvardžių linksniavimo paradigmos pateikiamos 6, 7 lentelėse.)

Atėjo kažkoks vyras.

Nemačiau jokios moters.

Mes pakvietėme jį į svečius.

Jie yra geri mokiniai.

Prie kelio stovi namas. Jis matyti iš toli.

Jos yra geros mokinės.

Prašau paduoti man knygą. Ji guli ant stalo.

Tai yra gerai.

Tai yra gražu.

aš, mes, tu, jūs, kas, kažkas, bet kas

Tu esi patenkintas. Tu esi linksmas.

Kiekvienas žmogus turi tėvus.

Kiekvienas gali parodyti kelią į autobusų stotį.

4.3 „Pusiaukelės“ lygio kalbos vartotojui reikėtų mokėti:

- vartoti asmeninius pagrindinius įvardžius *jis, ji* kalbant apie vyriškosios ar moteriškosios giminės asmenis ar daiktus, taip pat vartoti reikiamas linksnių formas;
- vartoti parodomuosius įvardžius *šis, ši, šitas, šita* kalbant apie arčiausiai laiko ar erdvės požiūriu esančius daiktus, *tas, ta* – apie toliau esančius. Taip pat vartoti įvardį *tas, ta* nurodant jau minėtus asmenis ar daiktus;
- vartoti neapibrėžiamuosius nežymimuosius įvardžius:
  - *kažkas, kažkoks...* – kalbant apie neaišku kokius (nežinomus) asmenis, daiktus ar ypatybes,
  - *kas nors, koks nors...* – kalbant apie nesvarbu kokius (iš jau žinomų) asmenis, daiktus ar ypatybes,
  - *bet kas, bet koks...* – kai nesirenkama.

Jonas pavėlavo į paskaitą. Ar tu jam pasakei, kad ji prasideda devintą valandą?

Paduok man tą knygą, ne šitą, kur ant stalo, o tą, kur lentynoje.

Nusipirkau naujus batus. Tie batai rudi.

Kažkas stovi už durų.

Ar kas nors iš jūsų gali man padėti?

Bet kas gali tau padėti.

5 VEIKSMAŽODŽIAI

5.1 Tranzityviniai veiksmažodžiai:

- aktyvaus veiksmo, nukreipto į objektą, paprastai valdantys G,
  - su neiginiu valdo K,
  - reiškiant neapibrėžtą kiekį arba dalį vartojamas K;
- veikėjo patiriamos būsenos, susijusios su objektu;
- priešastiniai.

rašyti laišką, statyti namą

*nerašyti laiško, nestatyti namo
pirkti/nepirkti pieno, duoti/neduoti
saldainių*

*turėti namus, mylėti mamą, matyti
filmą, girdėti dainą
auginti gėlę, didinti atlyginimą*

5.2 Intransityviniai:

- savaiminio veiksmo,
- slinkties,
- gamtos reiškinių apibūdinimo,
- erdvinės būklės.

busti

eiti, bėgti

lyti, snigti, šalti

gulėti, sėdėti

5.3 Sangražiniai:

- turi sangražos afiksą *-si (-s)*. Jei veiksmažodis vartojamas su priešdėliu ar neiginiu, sangražos afiksas nušoka tarp priešdėlio ar neiginio ir šaknies.
- Sangražiniais veiksmažodžiais reiškiami:
  - veiksmas, nukreiptas į subjektą,
  - kad subjektas veikia objektą savo naudai,

sektis, sekasi

atsikelti, nusiprausti, pasibučiuoti

*gultis, keltis, praustis
naudotis, tvarkytis*

- tarpusavio veiksmas,
- savaiminės būsenos kaita (vartojami tik sangražinės formos),
- savaiminės būsenos kaita (tą pačią reikšmę turi ir sangražinė, ir nesangražinė formos).

bartis, bučiuotis
domėtis, elgtis, juoktis
gulti – gultis, sėsti – sėstis

5.4 Eigos ir įvykio veikslų veiksmažodžiai

- Eiga (procesas) dažniausiai reiškiami veiksmažodžiais be priešdėlių, tik keletas eigos veiksmo veiksmažodžių yra su priešdėliais.
- Įvykio veikslas (rezultatas) dažniausiai reiškiamas priešdėliais.
- **Įvykio veiksmo raiška priešdėliais:**

eiti, skaityti, valgyti
pasakoti, prieštarauti
nueiti, perskaityti, pavalgyti,
suvagyti

Priešdėlis	Pamatinis Vs	Darybinė reikšmė	Pavyzdžiai
<i>ap-</i>	slinkties	kryptis aplink ką, rezultatas	<i>apeiti, apvažiuoti</i>
<i>at(i)-</i>	slinkties	kryptis į ką, rezultatas	<i>atbėgti, atvažiuoti</i>
	tranzityviniai aktyvaus veiksmo	rezultatas	<i>atlaužti, atidaryti</i>
<i>i-</i>	slinkties	kryptis į vidų, rezultatas	<i>įeiti, įbėgti</i>
		kryptis į viršų, rezultatas	<i>įlipti</i>
<i>iš-</i>	slinkties	kryptis iš vidaus	<i>išeiti, išvažiuoti</i>
	aktyvaus veiksmo	rezultatas	<i>iškepti, išdažyti</i>
<i>nu-</i>	slinkties	kryptis tolyn, rezultatas	<i>nueiti, nuvažiuoti</i>
		kryptis žemyn, rezultatas	<i>nulipti</i>
	savaiminio veiksmo ir aktyvaus veiksmo (ir sangražiniai)	rezultatas	<i>nusiprausti, nutilti, nuvalyti</i>
<i>pa-</i>	slinkties	kryptis po kuo, tolyn, rezultatas	<i>palįsti, pabėgti</i>
	aktyvaus veiksmo	rezultatas	<i>pavalgyti, pasakyti</i>
<i>par-</i>	slinkties	kryptis į namus, rezultatas	<i>pareiti, parvažiuoti</i>
<i>per-</i>	slinkties	kryptis per ką, rezultatas	<i>pereiti, perlipti</i>
	tranzityviniai aktyvaus veiksmo	grįžtamasis veiksmas, rezultatas	<i>perrašyti, perdirbti, perskaityti</i>
<i>pra-</i>	slinkties	kryptis pro šalį, rezultatas	<i>praeiti, pravažiuoti</i>
<i>pri-</i>	slinkties	kryptis artyn (prie ko), rezultatas	<i>prieiti, pribėgti</i>
	tranzityviniai aktyvaus veiksmo	kryptis į vidų, rezultatas	<i>pripilti, pririnkti</i>

<i>su-</i>	slinkties	kryptis vienas į kitą, į vieną vietą	<i>susirinkti, suvažiuoti</i>
	savaiminio veiksmo ir aktyvaus veiksmo	rezultatas	<i>sudegti, suvalgyti</i>
<i>už-</i>	slinkties	kryptis ant ko	<i>užlipti</i>
	slinkties	kryptis į ką	<i>užėiti (į parduotuvę)</i>
	slinkties	kryptis už ko nors	<i>užėiti (už namo)</i>
	savaiminio veiksmo ir aktyvaus veiksmo	rezultatas	<i>užaugti, uždaryti, užgesti, užrašyti</i>

▪ **Eigos veikslo raiška priesagomis:**

Priesaga	Pamatinis žodis	Pavyzdžiai
<i>-inėti, -inėja, -inėjo</i>	aktyvaus veiksmo Vs	<i>klausinėti, slidinėti</i>
<i>-styti, -sto, -stė</i>	aktyvaus veiksmo Vs	<i>pjaustyti</i>
<i>-auti, -auja, -avo</i>	a) D (vietų, užsiėmimų pavadinimai) b) D (konkrečių daiktų pavadinimai)	<i>atostogauti, lenktyniauti</i> <i>grybauti, uogauti</i>

5.5 Pagrindinės Vs formos

- Pagrindinės formos yra bendraties, esamojo laiko 3 asmens ir būtojo kartinio laiko 3 asmens kamienai. Iš jų padaromos visos kitos formos.
- Iš bendraties kamieno padaroma:
  - tiesioginės nuosakos būt. dažninis l.,
  - tiesioginės nuosakos būs. l.,
  - tariamoji nuosaka,
  - liepiamoji nuosaka,
  - neveikiamosios rūšies būt. l. dalyviai.
- Iš esamojo laiko 3 asmens kamieno padaroma:
  - neveikiamosios rūšies es. l. dalyviai.
- Rekomenduojamų mokėti veiksmažodžių pagrindinės formos:

eiti, eina, ėjo
skaityti, skaito, skaitė

skaity-*ti*
skaitydavo
skaitys
skaitytų
skaityk
skaitytas, skaityta
skait-*o*
skaitomas, skaitoma

abejoti, abejoja, abejojo (kas, kuo, dėl ko, + PD)
aiškinti, aiškina, aiškino (kas, ką, kam, apie ką, + PD)
aplankyti, aplanko, aplankė (kas, ką)
apmokėti, apmoka, apmokėjo (kas, ką)
apsigyventi, apsigyvena, apsigyveno (kas)
apsistoti, apsistoja, apsistojo (kas, kur, pas ką)
aptarnauti, aptarnauja, aptarnavo (kas, ką)
apžiūrėti, apžiūri, apžiūrėjo (kas, ką, + PD)
atidaryti, atidaro, atidarė (kas, ką)
atimti, atima atėmė (kas, ką, iš ko)
atleisti, atleidžia, atleido (1. kas, kam, už ką, + PD. 2. kas, ką, iš kur)
atostogauti, atostogauja, atostogavo (kas)

atrodyti, atrodo, atrodė (1. kas; 2. + PD)
atsakyti, atsako, atsakė (kas, į ką, + PD)
atsibusti, atsibunda, atsibudo (kas)
atsiliepti, atsiliepia, atsiliepė (kas, į ką)
atsiminti, atsimena, atsiminė (kas, ką, + PD)
atsiprašyti, atsiprašo, atsiprašė (kas, ko, už ką/dėl ko, + PD)
atsiskaityti, atsiskaito, atsiskaitė (kas, už ką, su kuo)
auginti, augina, augino (kas, ką)
augti, auga, augo (kas)
auklėti, auklėja, auklėjo (kas, ką)
autis, aunasi, avėsi (kas, ką/kuo)
baigti, baigia, baigė (kas, ką)
baigtis, baigiasi, baigėsi (kas)
balsuoti, balsuoja, balsavo (kas, už ką)
bandyti, bando, bandė (kas, ką daryti)
barti, bara, barė (kas, ką, už ką)
bartis, barasi, barėsi (1. kas, su kuo; 2. kas, ant ko)
bausti, baudžia, baudė (kas, ką, už ką)
bėgioti, bėgioja, bėgiojo (kas, kur)
bėgti, bėga, bėgo (kas, kur)
bendrauti, bendrauja, bendravo (kas, su kuo)
bijoti, bijo, bijojo (kas, ko, dėl ko)
brangti, brangsta, brango (kas)
bučiuoti, bučiuoja, bučiavo (kas, ką)
bučiuotis, bučiuojasi, bučiavosi (kas, su kuo)
būti, yra/būna, buvo (kas)
čiuožti, čiuožia, čiuožė (kas)
dainuoti, dainuoja, dainavo (kas, ką)
dalyti, dalija, dalijo (kas, ką)
dalyvauti, dalyvauja, dalyvavo (kas, kur)
daryti, daro, darė (kas, ką)
dažyti, dažo, dažė (kas, ką)
degti, dega, degė (kas)
dėkoti, dėkoja, dėkojo (kas, kam, už ką)
dėstyti, dėsto, dėstė (kas, ką, kam)
dėti, deda, dėjo (kas, ką, ant ko)
didėti, didėja, didėjo (kas)
didinti, didina, didino (kas, ką)
dirbti, dirba, dirbo (kas, ką)
diskutuoti, diskutuoja, diskutavo (kas, su kuo, apie ką)
domėtis, domisi, domėjosi (kas, kuo)
dovanoti, dovanoja, dovanojo (kas, ką)
draugauti, draugauja, draugavo (kas, su kuo)
drausti, draudžia, draudė (kas, ką, kam, + bendr.)
draustis, draudžiasi, draudėsi (kas)
duoti, duoda, davė (kas, ką, kam)
džiaugtis, džiaugiasi, džiaugėsi (kas, kuo)
džiūti, džiūsta, džiūvo (kas)

eiti, eina, ėjo (kas, kur)
elgtis, elgiasi, elgėsi (kas)
ėsti, ėda, ėdė (kas, ką)
filmuoti, filmuoja, filmavo (kas, ką)
fotografuoti, fotografuoja, fotografavo (kas, ką)
gadinti, gadina, gadino (kas, ką)
gailėtis, gailisi, gailėjosi (kas, dėl ko)
galėti, gali, galėjo (kas, + bendr.)
galioti, galioja, galiojo (kas)
galvoti, galvoja, galvojo (kas, + PD)
gaminti, gamina, gamino (kas, ką)
garantuoti, garantuoja, garantavo (kas, + PD)
gauti, gauna, gavo (kas, ką, + bendr.)
gelbėti, gelbėja, gelbėjo (kas, ką)
gerbti, gerbia, gerbė (kas, ką, už ką)
gerinti, gerina, gerino (kas, ką)
gerti, geria, gėrė (kas, ką)
gesinti, gesina, gesino (kas, ką)
gesti, gėsta, gėso (kas)
gesti, genda, gedo (kas)
gydyti, gydo, gydė (kas, ką, kuo)
gimti, gimsta, gimė (kas)
ginčytis, ginčijasi, ginčijosi (kas, su kuo, dėl ko)
ginti, gina, gynė (kas, ką, nuo ko)
gintis, ginasi, gynėsi (kas, nuo ko)
girdėti, girdi, girdėjo (kas, ką, apie ką)
girti, giria, gyrė (kas, ką, už ką)
gyventi, gyvena, gyveno (kas, kur)
grįžti, grįžta, grįžo (kas)
gulėti, guli, gulėjo (kas)
gultis, gulasi, gulėsi (kas)
ieškoti, ieško, ieškojo (kas, ko)
įjungti, įjungia, įjungė (kas, ką, į ką)
ilsėtis, ilsisi, ilsėjosi (kas, kur)
imti, ima, ėmė (kas, ką)
įsidėmėti, įsidėmi, įsidėmėjo (kas, ką)
įsimylėti, įsimyli, įsimylėjo (kas, ką)
įstoti, įstoja, įstojo (kas, į ką)
išgirsti, išgirsta, išgirdo (kas, ką)
išjungti, išjungia, išjungė (kas, ką)
iškvėpti, iškvėpia, iškvėpė (kas)
išlaikyti, išlaiko, išlaikė (kas, ką)
išmokti, išmoksta, išmoko (kas, ką)
išsiskirti, išsiskiria, išsiskyrė (kas, su kuo)
ištekėti, išteka, ištekėjo (kas, už ko)
jaustis, jaučiasi, jautėsi (kas)
juokauti, juokauja, juokavo (kas)
kabėti, kabo, kabėjo (kas)

kabinti, kabina, kabino (kas, ką, ant ko)
kainuoti, kainuoja, kainavo (kas, kiek ko)
kalbėti, kalba, kalbėjo (kas, ką, apie ką)
kariauti, kariauja, kariavo (kas, su kuo)
kartoti, kartoja, kartojo (kas, ką)
kasti, kasa, kasė (kas, ką)
kąsti, kanda, kando (kas, ką)
keisti, keičia, keitė (kas, ką)
keistis, keičiasi, keitėsi (kas)
keliauti, keliauja, keliavo (kas, po ką, į kur)
kelti, kelia, kėlė (kas, ką, kada)
keltis, keliasi, kėlėsi (kas, kada)
kepti, kepa, kepė (kas, ką)
kilti, kyla, kilo (kas, kuo)
kirpti, kerpa, kirpo (kas, ką)
klausinėti, klausinėja, klausinėjo (kas, ko, apie ką)
klausyti, klauso, klausė (kas, ko)
klausytis, klausosi, klausėsi (kas, ko)
klausti, klausia, klausė (kas, ką, apie ką, + PD)
klysti, klysta, klydo (kas)
kolekcionuoti, kolekcionuoja, kolekcionavo (kas, ką)
koncertuoti, koncertuoja, koncertavo (kas, kur)
konsultuoti, konsultuoja, konsultavo (kas, ką)
kopijuoti, kopijuoja, kopijavo (kas, ką)
kosėti, kosi, kosėjo (kas)
kovoti, kovoja, kovojo (kas, su kuo, prieš ką, dėl ko)
kreiptis, kreipiasi, kreipėsi (kas, į ką)
kristi, krinta, krito (kas, nuo ko)
kurti, kuria, kūrė (kas, ką)
kvėpuoti, kvėpuoja, kvėpavo (kas)
kvieisti, kviečia, kvietė (kas, ką)
laikyti, laiko, laikė (kas, ką, kuo)
laikytis, laikosi, laikėsi (kas, už ko)
laimėti, laimi, laimėjo (kas, ką, prieš ką)
lankyti, lanko, lankė (kas, ką)
laukti, laukia, laukė (kas, ko)
leisti, leidžia, leido (kas, kam, + bendr.)
liepti, liepia, liepė (kas, ką, kam, + bendr.)
lyginti, lygina, lygino (1. kas, ką, kuo; 2. kas, ką, su kuo)
likti, lieka, liko (kas)
linkėti, linki, linkėjo (kas, ko)
lipti, lipa, lipo (kas, į ką)
lyti, lyja, lijo (lietus)
liudyti, liudija, liudijo (kas, ką, apie ką)
lūžti, lūžta, lūžo (kas)
maišyti, maišo, maišė (kas, ką)
manyti, mano, manė (kas, apie ką, + PD)
mąstyti, mąsto, mąstė (kas, apie ką)

matyti, mato, matė (kas, ką, + PD)
matuoti, matuoja, matavo (kas, ką, kuo)
matuotis, matuojasi, matavosi (kas, ką)
maudytis, maudosi, maudėsi (kas, kur)
mautis, maunasi, movėsi (kas, ką/kuo)
mažinti, mažina, mažino (kas, ką)
mėgti, mėgsta, mėgo (kas, ką, + bendr.)
meluoti, meluoja, melavo (kas)
mesti, meta, metė (kas, ką)
miegoti, miega, miegojo (kas)
mylėti, myli, mylėjo (kas, ką)
mirti, miršta, mirė (kas, kuo)
mokėti, moka, mokėjo (kas, kuo, už ką, kiek ko)
mokėti, moka, mokėjo (sugebėti ką daryti) (kas, ką)
mokyti, moko, mokė (kas, ką, ko)
mokytis, mokosi, mokėsi (kas, ką, ko)
mušti, muša, mušė (kas, ką, kuo)
naudoti, naudoja, naudojo (kas, ką)
naudotis, naudojasi, naudojosi (kas, kuo)
nervintis, nervinasi, nervinosi (kas, dėl ko)
nešioti, nešioja, nešiojo (kas, ką)
nešti, neša, nešė (kas, ką)
norėti, nori, norėjo (kas, ko)
nuomoti, nuomoja, nuomojo (kas, ką, kam)
nustebti, nustemba, nustebė (kas)
operuoti, operuoja, operavo (kas, kam, ką)
organizuoti, organizuoja, organizavo (kas, ką)
pabusti, pabunda, pabudo (kas, kada)
padėti, padeda, padėjo (kas, + bendr.)
pailsėti, pailsi, pailsėjo (kas)
pakeisti, pakeičia, pakeitė (kas, ką, kam)
paklysti, paklysta, paklydo (kas, kur)
pamesti, pameta, pametė (kas, ką, kur)
pamiršti, pamiršta, pamiršo (kas, ką, kur)
parduoti, parduoda, pardavė (kas, kam, ką)
pasakoti, pasakoja, pasakojo (kas, kam, ką, apie ką)
pasitikėti, pasitiki, pasitikėjo (kas, kuo)
pasirašyti, pasirašo, pasirašė (kas, ką)
pasitikti, pasitinka, pasitiko (kas, ką)
pasivaikščioti, pasivaikščioja, pasivaikščiojo (kas)
patarti, pataria, patarė (kas, kam, ką)
patikti, patinka, patiko (kas, kam, kuo)
pavadinti, pavadina, pavadino (kas, ką, kuo)
pavargti, pavargsta, pavargo (kas)
pažinti, pažįsta, pažino (kas, ką)
peršalti, peršąla, peršalo (kas)
piešti, piešia, piešė (kas, ką)
pietauti, pietauja, pietavo (kas)

pykti, pyksta, pyko (kas, ant ko)
 pildyti, pildo, pildė (kas, ką)
 pilti, pila, pylė (kas, ką, į ką)
 pirkti, perka, pirko (kas, ką, kur)
 pjauti, pjauna, pjovė (kas, ką, kuo)
 planuoti, planuoja, planavo (kas, ką)
 plaukti, plaukia, plaukė (kas)
 plauti, plauna, plovė (kas, ką, kuo)
 poilsiauti, poilsiauja, poilsiaavo (kas)
 pradėti, pradeda, pradėjo (kas, ką, + bendr.)
 pralaimėti, pralaimi, pralaimėjo (kas, ką, kam)
 prašyti, prašo, prašė (kas, ką, ko, + bendr.)
 praustis, prausiasi, prausėsi (kas, ką)
 prekiauti, prekiauja, prekiaavo (kas, kuo, su kuo)
 prisiminti, prisimena, prisiminė (kas, ką, + PD)
 prisistatyti, prisistato, prisistatė (kas, kam)
 pristatyti, pristato, pristatė (kas, kam, ką)
 privalėti, privalo, privalėjo (kas, + bendr.)
 prižiūrėti, prižiūri, prižiūrėjo (kas, ką)
 puoštis, puošiasi, puošėsi (kas, kuo)
 pusryčiauti, pusryčiauja, pusryčiaavo (kas, kada)
 ragauti, ragauja, ragavo (kas, ką)
 rakinti, rakina, rakino (kas, ką)
 rasti, randa, rado (kas, ką)
 rašyti, rašo, rašė (kas, ką, kam)
 registruoti, registruoja, registravo (kas, ką)
 reikėti, reikia, reikėjo (kam, ko, + bendr.)
 reikšti, reiškia, reiškė (kas, ką, kam)
 rėkti, rėkia, rėkė (kas)
 remontuoti, remontuoja, remontavo (kas, ką)
 rengtis, rengiasi, rengėsi (kas, ką/kuo)
 rezervuoti, rezervuoja, rezervavo (kas, ką, kam)
 rinkti, renka, rinko (kas, ką)
 rinktis, renkasi, rinkosi (kas, kur, dėl ko)
 rizikuoti, rizikuoja, rizikavo (kas, kuo)
 rodyti, rodo, rodė (kas, ką, kam)
 rūkyti, rūko, rūkė (kas, ką)
 ruošti, ruošia, ruošė (kas, ką)
 rūpintis, rūpinasi, rūpinosi (kas, kuo)
 sakyti, sako, sakė (kas, ką, kam)
 sapnuoti, sapnuoja, sapnavo (kas, ką)
 sėdėti, sėdi, sėdėjo (kas, ant ko)
 sektis, sekasi, sekėsi (kam, kas)
 senti, sensta, seno (kas)
 sėsti, sėda, sėdo (kas, ant ko)
 sėstis, sėdasi, sėdosi (kas, ant ko)
 siekti, siekia, siekė (kas, ko)
 sirgti, serga, sirgo (kas, kuo)

siūlyti, siūlo, siūlė (kas, ką, kam)
siųsti, siunčia, siuntė (kas, ką, kam)
siūti, siuva, siuvo (kas, ką, kam)
skaityti, skaito, skaitė (kas, ką)
skalbti, skalbia, skalbė (kas, ką, kuo)
skambinti, skambina, skambino (kas, kam, kuo)
skaudėti, skauda, skaudėjo (kam, kas/ką)
skelbti, skelbia, skelbė (kas, ką, per ką, kam)
skirtis, skiriasi, skyrėsi (kas, su kuo, iš ko)
skolinti, skolina, skolino (kas, ką, kam)
skolintis, skolinasi, skolinosi (kas, ką, iš ko)
skristi, skrenda, skrido (kas, kuo)
skustis, skutasi, skutosi (kas, kuo)
skųstis, skundžiasi, skundėsi (kas, kuo)
slidinėti, slidinėja, slidinėjo (kas)
snigti, sninga, snigo (sniegas)
sodinti, sodina, sodino (kas, ką)
spausdinti, spausdina, spausdino (kas, ką)
sportuoti, sportuoja, sportavo (kas)
stabdyti, stabdo, stabdė (kas, ką)
statyti, stato, statė (kas, ką)
stoti, stoja, stojo (kas)
stovėti, stovi, stovėjo (kas)
studijuoti, studijuoja, studijavo (kas, ką, kur)
sudėti, sudeda, sudėjo (kas, ką, su kuo)
supažindinti, supažindina, supažindino (kas, ką, su kuo)
suprasti, supranta, suprato (kas, ką)
susipažinti, susipažįsta, susipažino (kas, su kuo)
susirašinėti, susirašinėja, susirašinėjo (kas, su kuo)
susirinkti, susirenka, susirinko (kas, kur)
susitarti, susitaria, susitarė (kas, su kuo, dėl ko)
susitikti, susitinka, susitiko (kas, su kuo)
susižeisti, susižeidžia, susižeidė (kas, ką, kuo)
sušalti, sušąla, sušalo (kas)
sutikti, sutinka, sutiko (1. kas, su kuo; 2. kas, ką)
svajoti, svajoja, svajojo (kas, apie ką)
sveikinti, sveikina, sveikino (kas, ką)
sveikintis, sveikinasi, sveikinosi (kas, su kuo)
sveikti, sveiksta, sveiko (kas)
sverti, sveria, svėrė (kas, kiek ko)
šalti, šąla, šalo (kas)
šaukti, šaukia, šaukė (kas, ką)
šilti, šyla, šilo (kas)
šypsotis, šypsosi, šypsojosi (kas)
šluostyti, šluosto, šluostė (kas, ką, kam)
šokti, šoka, šoko (kas, ką)
šukuotis, šukuojasi, šukavosi (kas, ką)
švesti, švenčia, šventė (kas, ką)

šviesti, šviečia, švietė (kas, ką, kuo)
 taisyti, taiso, taisė (kas, ką, kam)
 tapti, tampa, tapo (kas, kuo)
 tartis, tariasi, tarėsi (kas, su kuo, dėl ko)
 taupyti, taupo, taupė (kas, ką – pinigūs)
 tekėti, teka, tekėjo (mergina) (kas, už ko)
 tekėti, teka, tekėjo (skystis) (kas, iš kur)
 tepti, tepa, tepė (kas, kam, ką, kuo)
 tęstis, tęsiasi, tęsėsi (kas, kiek ilgai)
 tikėti, tiki, tikėjo (kas, kuo, ką – Dievą, + PD)
 tikėtis, tikisi, tikėjosi (kas, ko, + PD)
 tikrinti, tikrina, tikrino (kas, ką)
 tikti, tinka, tiko (kam, kas)
 tylėti, tyli, tylėjo (kas)
 tingėti, tingi, tingėjo (kas)
 transliuoti, transliuoja, transliavo (kas, ką)
 trukdyti, trukdo, trukdė (kas, kam, + bendr.)
 trukti, trunka, truko (tęstis) (kas)
 trūkti, trūksta, trūko (kam, ko)
 tuoktis, tuokiasi, tuokėsi (kas, su kuo)
 turėti, turi, turėjo (kas, ką)
 turėti, turi, turėjo (privalėti) (kas, + bendr.)
 tvarkyti, tvarko, tvarkė (kas, ką)
 uždaryti, uždaro, uždarė (kas, ką)
 uždegti, uždega, uždegė (kas, ką)
 uždirbti, uždirba, uždirbo (kas, kiek ko)
 užgesinti, užgesina, užgesino (kas, ką)
 užjausti, užjaučia, užjautė (kas, ką, dėl ko)
 užmigti, užmiega, užmigo (kas)
 užsakyti, užsako, užsakė (kas, kam, ką/ko)
 užsisakyti, užsisakė, užsisako (kas, ką/ko)
 vadovauti, vadovauja, vadovavo (kas, kam)
 vaidinti, vaidina, vaidino (kas, ką)
 vairuoti, vairuoja, vairavo (kas, ką)
 vaišinti, vaišina, vaišino (kas, ką, kuo)
 vakarieniauti, vakarieniauja, vakarieniavo (kas, kur, su kuo)
 valgyti, valgo, valgė (kas, ką)
 valyti, valo, valė (kas, kam, nuo ko, ką)
 valytis, valosi, valėsi (kas, ką)
 vartoti, vartoja, vartojo (kas, ką)
 važinėti, važinėja, važinėjo (kas, kuo)
 važiuoti, važiuoja, važiavo (kas, kur)
 veikti, veikia, veikė (kas)
 vėluoti, vėluoja, vėlavo (kas, į ką)
 verkti, verkia, verkė (kas, dėl ko)
 verstis, verčia, vertė (1. kas, ką, kuo; 2. kas, iš ko, į ką)
 vesti, veda, vedė (kas, ką)
 vežti, veža, vežė (kas, ką, kuo)

vykti, vyksta, vyko (kas, į kur)
 vykti, vyksta, vyko (kas, kur)
 vilktis, velkasi, vilkosi (kas, ką/kuo)
 virti, verda, virė (kas, ką)
 vogti, vagia, vogė (kas, ką)
 žadėti, žada, žadėjo (kas, ką, kam)
 žaibuoti, žaibuoja, žaibavo (žaiibas)
 žaisti, žaidžia, žaidė (kas, ką, kuo, su kuo)
 žydėti, žydi, žydėjo (kas)
 žymėti, žymi, žymėjo (kas, ką, kuo)
 žinoti, žino, žinojo (kas, ką, apie ką)
 žiūrėti, žiūri, žiūrėjo (kas, į ką)

5.6 Veiksmazodžiai turi 3 nuosakas: tiesioginę, tariamąją ir liepiamąją Tiesioginė nuosaka turi 4 laikus: esamąjį, būtajį kartinį, būtajį dažninį ir būsimąjį (visos asmenuojamosios formos pateikiamos 8 lentelėje).

5.6.1 Esamojo laiko formos

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>ein-u</i> , <i>žaidž-iu</i> , <i>gal-iu</i> , <i>dar-au</i> tu <i>ein-i</i> , <i>žaid-i</i> , <i>gal-i</i> , <i>dar-ai</i> jis, ji <i>ein-a</i> , <i>žaidž-ia</i> , <i>gal-i</i> , <i>dar-o</i>	mes <i>ein-ame</i> , <i>žaidž-iame</i> , <i>gal-ime</i> , <i>dar-ome</i> jūs <i>ein-ate</i> , <i>žaidž-iate</i> , <i>gal-ite</i> , <i>dar-ote</i> jie, jos <i>ein-a</i> , <i>žaidž-ia</i> , <i>gal-i</i> , <i>dar-o</i>

Sangražinių veiksmazodžių formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>renk-uosi</i> , <i>kel-iuosi</i> , <i>tik-iuosi</i> , <i>mok-ausi</i> tu <i>renk-iesi</i> , <i>kel-iesi</i> , <i>tik-iesi</i> , <i>mok-aisi</i> jis, ji <i>renk-asi</i> , <i>kel-iasi</i> , <i>tik-isi</i> , <i>mok-osi</i>	mes <i>renk-amės</i> , <i>kel-iamės</i> , <i>tik-imės</i> , <i>mok-omės</i> jūs <i>renk-atės</i> , <i>kel-iatės</i> , <i>tik-itės</i> , <i>mok-otės</i> jie, jos <i>renk-asi</i> , <i>kel-iasi</i> , <i>tik-isi</i> , <i>mok-osi</i>

- Jeigu 3 asmens galūnės priebalsis yra minkštas (eina prieš galūnę *-i* arba *-ia*), toks minkštumas išlieka ir prieš pirmojo asmens galūnę *-u*. Rašte tai rodo minkštumo ženklas *i*.
- Jeigu prieš galūnės balsius *a*, *u* eina minkšti priebalsiai *d*, *t*, tai jie virsta *dž*, *č*.

guli – *gul-i-u*
lauk-i-a – *lauk-i-u*

sėd-i – *sėdž-i-u*,
žaid-i – *žaidž-i-u*, *žaidž-i-a*

- Veiksmazodžio *būti* esamojo laiko formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>esu</i> , <i>būnu</i> tu <i>esi</i> , <i>būni</i> jis, ji <i>yra</i> , <i>būna</i>	mes <i>esame</i> , <i>būname</i> jūs <i>esate</i> , <i>būnate</i> jie, jos <i>yra</i> , <i>būna</i>

- Esamasis laikas reiškia veiksmą, aktualų kalbamuoju momentu:
  - konkretus esamasis laikas reiškia kalbamuoju momentu vykstantį, nors trukme su tuo momentu ne visada sutampantį veiksmą;
  - apibendrinamasis esamasis laikas reiškia neribotos trukmės, nuolat vykstantį ar pasikartojantį veiksmą;
  - daugiskaitos pirmuoju asmeniu reiškiamas kvietimas, raginimas veikti kartu.

*Moteris sėdi prie lango ir skaito knygą.
Jis pasakoja apie keliones.*

Parduotuvė nedirba sekmadieniais.

*Einame pietauti, gerai?
Pietaujame šioje kavinėje, gerai?*

5.6.2 Būtojo laiko formos

vienaskaita	daugiskaita
aš skaič- iau , ėj- au	mes skait- ėme , ėj- ome
tu skait- ei , ėj- ai	jūs skait- ėte , ėj- ote
jis, ji skait- ė , ėj- o	jie, jos skait- ė , ėj- o

Sangražinių veiksmažodžių būtojo laiko formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš kėl- iausi , tikėj- ausi	mes kėl- ėmės , tikėj- omės
tu kėl- eisi , tikėj- aisi	jūs kėl- ėtės , tikėj- otės
jis, ji kėl- ėsi , tikėj- osi	jie, jos kėl- ėsi , tikėj- osi

- Būtais kartinis laikas reiškia veiksmą, ankstesnį už kalbamąjį momentą:
  - būtuojų laiku reiškiamas vienkartinis praeities veiksmas;
  - eigos veiksmo Vs gali reikšti pasikartojantį praeities veiksmą (kartojimasi rodo kontekstas).

Berniukas nusipirko ledų.

Kas vakarą žiūrėjau televizorių.

5.6.3 Būtojo dažninio laiko formos

vienaskaita	daugiskaita
aš skaity- dav-au	mes skaity- dav-ome
tu skaity- dav-ai	jūs skaity- dav-ote
jis, ji skaity- dav-o	jie, jos skaity- dav-o

Sangražinių veiksmažodžių būtojo dažninio laiko formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš kel- dav-ausi	mes kel- dav-omės
tu kel- dav-aisi	jūs kel- dav-otės
jis, ji kel- dav-osi	jie, jos kel- dav-osi

- Būtojo dažninio laiko formos reiškia įprastinį ir pasikartojantį praeities veiksmą.

*Jonas paprastai atostogaudavo Palangoje.
Anksčiau mes dažnai eidavome į kiną*

5.6.4 Būsimojo laiko formos

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>gy-s-iu</i> , <i>skaity-s-iu</i> tu <i>gy-s-i</i> , <i>skaity-s-i</i> jis, ji <i>gi-s</i> , <i>skaity-s</i>	mes <i>gy-s-ime</i> , <i>skaity-s-ime</i> jūs <i>gy-s-ite</i> , <i>skaity-s-ite</i> jie, jos <i>gi-s</i> , <i>skaity-s</i>

Sangražinių veiksmažodžių būsimojo laiko formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>kel-siuosi</i> tu <i>kel-siesi</i> jis, ji <i>kel-sis</i>	mes <i>kel-simės</i> jūs <i>kel-sitės</i> jie, jos <i>kel-sis</i>

- Konkretusis būsimasis laikas reiškia ateityje vyksiantį ar įvyksiantį veiksmą.
- Formų ypatumai:
  - jeigu dviskiemenė bendratis baigiasi *-yti*, *-(i)ūti*, tai trečiajame asmenyje šie balsiai tariami trumpai ir rašoma *-is*, *-(i)us*; visų kitų veiksmažodžių balsių ilgumas nekinta;
  - bendratis kamieno galo priebalsiai *s*, *z* virsta *s*, *o* *š*, *ž* virsta *š*.

*Namo grįšiu vėlai vakare.
Nusipirksiu laikraštį*

*gy-ti – gis
būti – bus
klysti – klys
skaityti – skaitys*

*vesti – vesiu, megzti – megsiu
nešti – nešiu, vežti – vešiu*

5.6.4 Sudurtinės laikų formos

- Sudurtinių atliktinių laikų formos sudaromos iš veiksmažodžio *būti* asmenuojamųjų formų ir neveikiamosios rūšies dalyvių.
- Šio lygio kalbos vartotojai turėtų suprasti sudurtines laikų formas su neveikiamosios rūšies dalyviais:
  - sudurtiniai laikai su esamojo laiko dalyviais:
  - sudurtiniai laikai su būtojo laiko dalyviais:
- Sudurtinės laikų formos vartojamos reiškiant neveikiamąją rūšį.

Namas buvo pastatytas prieš 20 metų.

*esu, buvau, būsiu laukiamas/laukiama
esi, buvai, būsi laukiamas/laukiama
yra, buvo, bus laukiamas/laukiama
esame, buvome, būsime laukiami/laukiamos
esate, buvote, būsite laukiami/laukiamos
yra, buvo, bus laukiami/laukiamos
esu, buvau, būsiu lauktas/laukta
esi, buvai, būsi lauktas/laukta
yra, buvo, bus lauktas/laukta
esame, buvome, būsime laukti/lauktos
esate, buvote, būsite laukti/lauktos
yra, buvo, bus laukti/lauktos
Miestas buvo įkurtas prieš 800 metų.*

5.7 Tariamoji ir liepiamoji nuosakos.

- **Tariamąsios nuosakos formos:**

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>ei-čiau</i> , <i>skaity-čiau</i>	mes <i>ei-tume/-tumėm(e)</i> ,
tu <i>ei-tum</i> , <i>skaity-tum</i>	<i>skaity-tume/-tumėm(e)</i>
jis, ji <i>ei-tų</i> , <i>skaity-tų</i>	jūs <i>ei-tute/-tumėt(e)</i> ,
	<i>skaity-tute/-tumėt(e)</i>
	jie, jos <i>ei-tų</i> , <i>skaity-tų</i>

Sangražinės tariamosios nuosakos formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš <i>tikė-čiausi</i>	mes <i>tikė-tumėsi/-mėmės</i>
tu <i>tikė-tumeisi</i>	jūs <i>tikė-tutėsi/-tumėtės</i>
jis, ji <i>tikė-tųsi</i>	jie, jos <i>tikė-tųsi</i>

- Šiomis tariamosios nuosakos formomis reiškiami veiksmai, kurie galėtų vykti ar įvykti arba kurie yra pageidaujami (reali sąlyga). Jomis nusakoma:

- galimybė,
- sąlyga,
- pageidavimas, mandagus prašymas (vartojami veiksmažodžiai *norėti*, *pageidauti*, *patarti*, *prašyti*, *siūlyti*).

*Tą knygą perskaityčiau per vakarą.
Jei paskubėtume, suspėtume į kiną.
Norėčiau puodelio kavos.
Ko pageidautumėte?
Patarčiau šiltai apsirengti. Prašyčiau kilogramo obuolių.
Siūlyčiau dar vieną gabaliuką torto.*

- **Liepiamosios nuosakos formos:**

vienaskaita	daugiskaita
aš ---	mes <i>skaity-kime</i>
tu <i>skaity-k</i>	jūs <i>skaity-kite</i>
jis, ji <i>tegu skait-o</i>	jie, jos <i>tegu skait-o</i>

Liepiamosios nuosakos sangražinės formos:

vienaskaita	daugiskaita
aš ---	mes <i>tikė-kimės</i>
tu <i>tikė-kis</i>	jūs <i>tikė-kitės</i>
jis, ji <i>tegu tik-isi</i>	jie, jos <i>tegu tik-isi</i>

- Liepiamosios nuosakos 3 asmens forma sutampa su tiesioginės nuosakos esamojo laiko 3 asmens forma (pridedama dalelytė *tegu*).
- Liepiamąją nuosaką reiškia kalbančiojo asmens valia: įsakymas, liepimas, raginimas, skatinimas ir t. t.

Tegu jis perskaito šią knygą.

*Atnešk man obuolį.
Padarykite tą darbą iki rytojaus.*

5.8 Neasmenuojamosios veiksmažodžių formos.

- Šio lygio kalbos vartotojai turėtų suprasti ir mokėti vartoti neveikiamosios rūšies dalyvius (linksnių galūnės pateikiama **9, 10 lentelėse**).
- Esamojo ir būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyviai (daryba pateikiama **5.5**):
  - vyriškosios giminės,
  - moteriškosios giminės,
  - negimininė forma (bevardė giminė).
- Neveikiamosios rūšies dalyvių vartoseną:
  - atributinė (eina pažyminiu),
  - predikatinė (eina tariniu).
- Negimininė forma vartojama tik predikatiškai, t. y. eina tariniu.

*skaitomas, įkurtas
skaitoma, įkurta
Čia nerūkoma.*

*skaitoma knyga, virtas kiaušinis
Šis miestas įkurtas prieš šimtą metų.
Su vairuotoju kalbėti draudžiama.*

5.9 Neveikiamoji rūšis.

- Neveikiamoji rūšis reiškia sudurtinių laikų su neveikiamosios rūšies dalyviais formomis.
- Neveikiamoji rūšis vartojama:
  - kai veiksmo atlikėjas ar būsenos turėtojas nereiškiamas sakinio veiksniu, bet atsiduria papildinio pozicijoje;
  - kai tariniu eina negimininė dalyvio forma (bevardė giminė).

Mama nupirko knygą. – Mamos nupirkta knyga.

Čia draudžiama rūkyti.

6 PRIEVEIKSMIAI**6.1 Prieveiksmių reikšmės:**

- veiksmo vietos
- krypties
- laiko
  - dabarties laiko momento
  - praeities momento
  - ateities momento
- dažnio, kartojimosi
- paros dalių
- kokybės
- intensyvumo
- kiekybės
- priežasties ir tikslo

aplink, arti, aukštai, čia, dešinėje, kairėje, kitur, kur, kur nors, namie, niekur, ten, toli, viršų, visur, žemai atgal, aukštyn, dešinėn, kairėn, pirmyn, šalin, tiesiai, viršun, žemyn

bet kada, jau, kada, kada nors, kažkada, laiku, tada dabar, šiandien, šiandien, šiomet

ką tik, pernai, užpernai, seniai, vakar, užvakar

greitai, netrukus, poryt, rytoj, tuojau, tuoj

visada, dažnai, kartais, retai, niekada

popiet, priešpiet

aiškiai, blogai, gerai, kaip, tinkamai, taip

ypač, gana, labai

daug, kiek, mažai, menkai, šiek tiek, šitiek, tiek, truputį, dvigubai

kodėl, todėl; tyčia, netyčia

6.2 Prieveiksmių daryba.

- Dalisrieveiksmių reguliariai padaroma iš kintamos ypatybės būdvardžių: *ger-as + -ai*, *žal-ias+ -iai*, *graž-us + -iai*.
- Prieš formantą *-iai* einantys *d*, *t* virsta *dž*, *č*.

gerai, linksmi, mielai
žaliai, šlapiai
gražiai, aiškiai, saldžiai
saldus – saldžiai, kartus – karčiai

6.3 Prieveiksmių laipsniavimas.

- Aukštesnysis laipsnis padaromas su formantu *-iau*, po *j* – *-au*:
  - išrieveiksmių su formantu *-(i)ai*,
  - iš kai kurių kitųrieveiksmių.
- Aukščiausias laipsnis padaromas su formantu *-iausiai* iš nelyginamojo ir aukštesniojo laipsnio formų.
- Keli aukščiausiojo laipsniorieveiksmiai (kurie yra padaryti ne iš būdvardžių, o iš kitų kalbos dalių) turi formantą *-iausia*.
- Nelyginamojo ir aukštesniojo laipsnių formų kamieno galo *d*, *t* virsta į *dž*, *č*.

geriau, linksmiau, naujau
anksti – anksčiau, arti – arčiau,
daug – daugiau, toli – toliau
geriausiai, linksmiausiai

daugiausia, pirmiausia

anksčiau, anksčiausiai (anksti)
arčiau, arčiausiai (arti)

7 PRIELINKSNIAI

Jų reikšmė ir funkcijos pateikiama lentelėse.

7.1 Vartojami su kilmininku:

Prielinksnis	Bendroji reikšmė	Konkrečiosios reikšmės	Pavyzdžiai
<i>ant</i>	vieta paviršiuje	a) vieta daikto viršuje, paviršiuje, b) galinis judėjimo taškas, c) asmuo ar daiktas, kam skiriamas veiksmas	<i>guli ant palangės,</i> <i>užlipo ant stalo,</i> <i>pykti ant kaimyno</i>
<i>be</i>	stoka, trūkumas	a) nebuvimas, trūkumas, b) laikas	<i>vaikšto be kepurės,</i> <i>be penkiolikos minučių,</i> <i>keturios valandos</i>
<i>dėl</i>	priežastingumas	a) priežastis, b) tikslas	<i>dėl ligos neatvyko,</i> <i>dirbti dėl pinigų</i>
<i>iki</i>	riba	a) vietos riba, b) laiko, c) kiekio	<i>nuėjo iki namų,</i> <i>dirbo iki vakaro,</i> <i>moku skaičiuoti iki šimto</i>
<i>iš</i>	kryptis, kilmė, laikas, priežastis	a) veiksmo kryptis, b) medžiaga, iš kurios padarytas daiktas, c) informacijos šaltinis, d) kilmė, e) išskyrimas, f) neigiamų emocijų objektas, g) priežastis	<i>išėjau iš namų,</i> <i>žiedas iš aukso,</i> <i>sužinojo iš laikraščiu,</i> <i>jis yra iš Žemaitijos,</i> <i>kuris nors iš vaikų,</i> <i>juoktis iš žmogaus,</i> <i>verkia iš skausmo</i>

<i>netoli</i>	vieta	buvimo vieta nedideliu atstumu	<i>gyvena netoli centro</i>
<i>nuo</i>	atstumas	a) atstumas, b) laiko pradžios momentas, c) priežastis, d) paskirtis	<i>toli nuo miesto, dirba nuo aštuntos valandos, nuo dūmų skauda galvą, vaistai nuo slogos</i>
<i>po</i>	eilė, seka	a) laiko atkarpa, b) veiksmo nenutrūkstamumas	<i>po mėnesio bus vasara, eina metai po metų</i>
<i>prie</i>	artumo santykiai	a) daiktas arba vieta, arti kurios kas vyksta, b) daiktas ar vieta, į kurią krypsta veiksmas	<i>prie namų yra parduotuvė, mašina privažiavo prie namo</i>
<i>šalia</i>	vieta	buvimo vieta arti	<i>stovi šalia kelio</i>
<i>tarp</i>	vieta, laikas	daiktai, ribojantys vietą	<i>stovi tarp dviejų medžių</i>
<i>už</i>	vieta, laikas	a) vieta kitoje daikto pusėje, b) kryptis į kitą pusę, c) atstumas	<i>medis auga už namo, užlindo už durų, už kilometro pasukti</i>
<i>vidury</i>	vieta, laikas	a) buvimo vieta daikto viduryje, b) apibrėžto laiko tarpo vidurys	<i>stovi vidury kambario, lijo vidury žiemos</i>
<i>virš</i>	vieta	vieta erdvėje aukščiau už kokį paviršių	<i>lempa yra virš stalo</i>

7.2 Vartojami su galininku:

Prielinksnis	Bendroji reikšmė	Konkrečiosios reikšmės	Pavyzdžiai
<i>apie</i>	vieta, objektas	a) kalbėjimo ar minties objektas, b) apytikrė vieta, c) apytikris laikas, d) apytikris kiekis	<i>galvojo apie ateitį, apie Vilnių lyja lietus, ateisiu apie devintą valandą, susirinko apie šimtą žmonių</i>
<i>aplink</i>	vieta	buvimo vieta iš visų pusių	<i>aplink namus augo medžiai</i>
<i>į</i>	kryptingumas	a) kryptis į vidų, b) asmuo ar daiktas, kuriam skiriamas veiksmas, c) tikslas (su slinkties veiksmažodžiais)	<i>įėjo į kambarį, žiūri į mane, einu į darbą</i>
<i>pagal</i>	artumas	kriterijus, kuriuo remiantis kas vyksta	<i>dirba pagal tvarkaraštį</i>
<i>pas</i>	vieta	a) kryptis, susijusi su asmeniu ir tikslu, b) buvimo vieta, susijusi su asmeniu	<i>einu pas draugus, gyvenu pas motiną</i>

<i>per</i>	vieta, laikas	a) vieta, kuria vyksta judėjimas, c) laiko tarpas ar momentas	<i>ėjau per tiltą, per savaitę parašė straipsnį</i>
<i>po</i>	vieta, kiekis	a) vieta, kur vyksta veiksmas, b) kiekis	<i>keliavo po Lietuvą, gerti po tabletę</i>
<i>prieš</i>	vieta, laikas	a) daiktas ar vieta, ko priekyje kas vyksta, b) laiko riba, iki kurios kas vyksta	<i>stovėjo prieš namą, mokosi prieš pietus</i>
<i>pro</i>	kryptis, būdas	a) aplenkiamas daiktas ar vieta, b) daiktas, per kurį kiaurai kas vyksta	<i>pravažiavo pro šalį, žiūri pro langą</i>
<i>už</i>	lyginimas, priežastis	a) atlyginimas, b) veiksmo priežastis, c) lyginamas objektas	<i>atsilygino už darbą, nubaudė už greitį, baltesnis už sniegą</i>

7.3 Vartojami su įnagininku:

Prielinksnis	Bendroji reikšmė	Konkrečiosios reikšmės	Pavyzdžiai
<i>su</i>	draugės santykiai	a) priemonė, įnagis, b) draugės santykiai, c) požymis	<i>valgė su šakute, žaidžia su vaiku, žmogus su akiniais</i>
<i>po</i>	vieta	a) vieta apačioje, b) kryptis	<i>guli po stalu, palindo po stalu</i>

8 DALELYTĖS

Suteikia savarankiškiems žodžiams ar sakiniams tam tikrų semantinių atspalvių.

- Klausiamosios bei abejojamosios: *ar, gal*.
- Neigiamosios: *ne, nei*.
- Tvirtinamoji: *taip*.
- Pabrėžiamosios: *ypač, tik*.
- Tikslinamosios: *beveik, dar, jau, per, vėl*.
- Išskiriamosios: *ypač, tik*.
- Parodomoji: *štai*.
- Lyginamoji: *kaip*.
- Skatinamoji: *tegu(l)*.

*Ar skaitei šią knygą?
Gal tau padėti?
Ne, niekur aš neisiu.
Nemėgstu nei kriaušiu, nei obuolių.
Taip, aš girdėjau tą dainą.
Man ypač patinka važinėti dviračiu.
Atėjo tik vienas mokinys.
Žmonių prisirinko beveik pilna salė.
Parduotuvė dar nedirba.
Jau atėjo vasara.
Man čia per karšta.
Ir vėl lyja.
Nemėgstu saldumynų, o ypač tortų.
Iš Lietuvos miestų aplankiau tik Vilnių.
Štai jūsų draugai.
Gražu kaip pavasarį.
Tegu Naujieji metai tau būna geri!*

9 JUNGtukAI

- Sujungiamieji – jungia ir viena rūšies sakinio dalis, ir sakinius:
  - sudedamieji: *ir, ir ... ir;*
  - priešpriešiniai: *bet, o, tačiau;*
  - skiriamieji: *ar, arba;*
- Prijungiamieji – jungia šalutinius sakinius:
  - daugiareikšmiai: *kad, ar*
  - vienareikšmiai: *kai, nes, jei...*
- Vienareikšmiai jungtukai jungia šalutinius sakinius:
  - laiko: *kai, kada, kol;*
  - priežasties: *nes, kadangi;*
  - sąlygos: *jei, jeigu*
  - nuolaidos: *nors*
  - lyginamieji: *kaip, tarsi*

*Prašau paduoti ir peilį, ir šakutę.
Troleibusas atvažiuo ir mes sulipome į jį.
Saulė žiemą šviečia, bet nešildo.
Nori kavos ar arbatos?
Arba sakyk teisybę, arba nekalbėk.*

Pasakė, kad ateis rytoj.

*Ateisiu, kai baigsis paskaitos.
Nebuvau pamokoje, nes sirgau.
Jei nelis, tai eisiu pasivaikščioti.
Nors sirgau, bet atėjau į pamoką.
Jis viską išmoko, kaip ir tu.*

10 JAUSTUKAI

Aprašomojo lygio kalbos vartotojui svarbu suprasti ir vartoti šiuos jautukus:

*iki, labas, prašom, sveikas, sudie(v), valio,
ačiū, dėkui*

SAKINIAI

1 VIENTISINIAI SAKINIAI

1.1 Sintaksinių santykių reiškimo priemonės:

- žodžių formos (svarbiausia sintaksinių santykių reiškimo priemonė);
- tarnybiniai žodžiai:
  - prielinksniai,
  - jungtukai,
  - dalelytės;
- žodžių tvarka.
- Neutrali žodžių tvarka, neapibrėžta gramatiškai (galima inversija):
  - veiksnys – tarinys (kai veiksnys – tema, t. y. kas adresatui yra žinoma, nereikšminga, o tarinys – rema, t. y. kas adresatui nežinoma, nauja, aktualu);
  - tarinys – veiksnys (kai tema ir rema aiškiai neišskiriama, dažniausiai pasakojimo pradžioje);
  - veiksnys – tarinys – tiesioginis papildinys;
  - netiesioginis papildinys – tiesioginis papildinys;
  - aplinkybės, reikšme siejamos su visu sakiniu, sakinio pradžioje;
  - derinamasis pažyminy prieš pažymimąjį žodį;
  - nederinamasis pažyminy, išreikštas vardažodžių kilmininku, prieš pažymimąjį žodį;
  - įnagininku išreikštas nederinamasis pažyminy po pažymimojo žodžio;
  - būdorieveiksmiais reiškiamos aplinkybės prieš veiksmažodį, o jei yra daugiau kitokių aplinkybių, jos eina prieš būdo aplinkybę.
- Neutrali žodžių tvarka, gramatiškai apibrėžta (inversija negalima):
  - prielinksniai prieš daiktavardžių ar įvardžių linksnius;
  - neiginys prieš neigiamąjį žodį;
  - klausiamosios dalelytės sakinio pradžioje;
  - pažymimasis šalutinis dėmuo po pažymimojo žodžio.

*Knygą pasiėmė Jonas.
Sūnus prašė tėvą pinigų.*

*Išėjau į kiną.
Nusipirk duonos ir pieno.
Ar perskaitei tą knygą?*

*Vaikai dainavo.
Vasara buvo karšta.*

*Gyveno senelis ir senelė.
Prie kelio augo didelis medis.*

*Svečias nusivilkė paltą.
Jonas padavė broliui knygą.*

Vakare visi skubėjo į namus.

Ji buvo gera krepšininkė.

Laikraščiai rašo apie prezidento rinkimus.

Ar pažįsti tą moterį juodais plaukais?

*Jonas gražiai dainuoja.
Vaikai visada nepaprastai mėgsta ledus.*

Ėjome į mišką.

*Ne mes tai padarėme.
Ar gali ateiti septintą valandą?
Paduok tą knygą, kuri guli ant stalo.*

1.1 Sakinio dalys

1.2.1 Tarinys

- Vientisinis (grynasis) tarinys reiškiamas asmenuojamomis veiksmažodžio formomis.
- Sudėtinis veiksmažodinis (jungtis + bendratis)
  - jungtis – faziniai veiksmažodžiai *pradėti, baigti...*
  - jungtis – modaliniai veiksmažodžiai *reikėti, norėti, galėti...*
- Sudėtinis vardažodinis (jungtis + vardažodis) (dažniausia jungtis *būti*, dar jungtimi eina šie veiksmažodžiai: *tapti, pasidaryti, vadintis, atrodyti...*):
  - jungtis + Dv V,
  - jungtis + K;
  - jungtis + Įn;
  - jungtis + būdvardiškos kalbos dalys (B, Įv, Dal).
- Tiesioginės nuosakos esamojo laiko *būti* formos gali būti praleidžiamos, taigi tada jungties nebuvimas rodo esamąjį laiką.

*Studentai mokosi.
Tu miegi.
Vaikas pradėjo verkti.
Dabar visi galėsime pailsėti.
Pradėjo lyti.

Tau reikia nueiti į parduotuvę.*

*Tu jam esi dėdė.
Jis tapo mokytojas.
Krepšys yra mamos.
Vaikas nori būti rašytoju.
Diena buvo graži.
Tai buvo įdomu.
Po to įvyko jis pasidarė kitoks.
Ji yra ištekėjusi.
Diena graži. (Plg.: Diena buvo graži.)*

1.2.2 Veiksny

- Jis reiškiamas vardininku:
  - Dv V,
  - Įv V.
- Kartais veiksnys gali būti reiškiamas žodžių junginiu.

*Žmogus sėdi.
Jis yra linksmas.
Mes su tėvu ėjome namo.*

1.2.3 Papildinys

- Tiesioginis papildinys (tranzityvinių veiksmažodžių valdomas galininkas, dalies, neiginio kilmininkas).
- Netiesioginis papildinys (kilmininkas, naudininkas, įnagininkas, prielinksninės konstrukcijos):
  - Dv K,
  - Dv N,
  - Dv Įn,
  - prielinksninės konstrukcijos.

*Vakar gavau laišką.
Mama nupirko obuolių.
Neskaitai knygų?*

*Man reikia darbo.
Parašiau draugei laišką.
Sriubą valgome šaukštu.
Draugė pasakojo apie kelionę.*

1.2.4 Aplinkybės

- Vietos (Dv Vt, Įn, linksniai su prielinksniais,rieveiksmiai);
- laiko (laiką reiškiančių Dv G, Įn, Vt linksniai su prielinksniais,rieveiksmiai);
- būdo (rieveiksmiai, linksniai su prielinksniais);
- priežasties (linksniai su prielinksniais,rieveiksmiai);
- tikslo (bendratis, Dv K).

*Kambaryje šilta. Ėjau gatve.
Grįžau į namus. Visur žydi gėlės.
Vidudienį buvo šilta.
Vakarais žiūriu televizorių.
Vaikystėje mėgau ledus.
Po dviejų dienų atvažiuos draugas.
Vakar lijo.
Mano sūnus gražiai dainuoja.
Senelė skaito be akinių.
Dėl ligos nebuvau darbe.
Knygą numėčiau netyčia.
Jis išėjo pietauti.*

1.2.5 Tarininis pažyminy

- Eina su savarankiškos reikšmės veiksmažodžiu ir apibūdina veiksnį.
- Tarininis pažyminy derinamas su sakinio veiksniu.

Kodėl sėdi liūdna?

Iš kelionės draugė grįžo linksma.

1.2.6 Pažyminy

- Derinamasis (būdvardiškos kalbos dalys);
- nederinamasis (kilmininkas, įnagininkas su priklausomais žodžiais, prielinksninės konstrukcijos).

*Skaičiau idomią knygą.
Mūsų namas stovi prie upės.
Ar pažįsti tą moterį tamsiais plaukais?
Atėjo nepažįstamas vyras su akiniais.*

1.2.7 Priedėlis

- Priedėlis reiškiamas Dv. ir derinamas su pažymimuoju žodžiu linksniu.

Prašom susipažinti su profesoriumi Petraičiu.

1.3 Dažniausi sakinių modeliai:

1. veiksnys – tarinys
2. veiksnys – tarinys – papildinys
3. veiksnys – tarinys – papildinys – papildinys
4. veiksnys – tarinys – (papildinys) – aplinkybė
5. veiksnys – tarinys – tarininis pažyminy
6. tarinys
7. tarinys – papildinys
8. tarinys – papildinys – papildinys
9. tarinys – aplinkybė

*Brolis miega.
Namas buvo senas.
Tu skaitai knygą.
Mama padavė man laišką.
Darželyje žydi gėlės.
Jonas paliko knygą namuose.
Brolis grįžo linksmas.
Temsta. Buvo vidurnaktis.
Vaikui šalta.
Man gaila draugo.
Už sienos triukšmavo.*

1.4 Sakinių tipai pagal pagrindinių sakinio dalių būvimą:

- dvinariai (1, 2, 3, 4 ir 5 modeliai);
- vienanariai asmeniniai apibrėžtieji;
- beasmeniai (6, 7, 8 ir 9 modeliai):
  - tarinys – veiksmažodis,
  - tarinys – būdvardiškoji kalbos dalis;
- infinityviniai;
- nominatyviniai.

*Gėlės žydi.
Mašina sugedo.
Skaitau knygą.
Ateikite į svečius.*

*Temsta.
Jums neįdomu.
Netriukšmauti!
Vakaras.*

2 SUDĖTINIAI SAKINIAI

2.1 Sudėtiniai sujungiamieji sakiniai

- Sudedamojo sujungimo (jungiamo *ir, ir...ir*);
- priešnamojo bei gretinamojo sujungimo (*o, bet, tačiau*);
- skiriamąjo sujungimo (*ar, arba, ar...ar, arba...arba*);
- paremiamojo sujungimo (*todėl*).

*Medžiai auga, ir gėlės žydi.
Mes padarėme namų darbus, o jūs nepadarėte.
Ar eisi valgyti, ar žiūrėsi televizorių?
Šiandien šalta, todėl apsirengiau šiltai.*

2.1 Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai

- Veiksnių (jungiamo *kad, ar, santykiniais įvardžiais, prieveiksmiais*);
- tarinio (jungiamo *kad*);
- papildinio (jungiamo *kad, ar, santykiniais įvardžiais, prieveiksmiais*);
- pažyminio (jungiamo *kuris, kuri, koks, kokio*);
- laiko aplinkybės (jungiamo *kai, kada, kol, iki*);
- vietos aplinkybės (*kur*);
- priežasties aplinkybės (jungiamo *kadangi, nes, kad*);
- sąlygos aplinkybės (*jei, jeigu*);
- nuolaidos aplinkybės (*nors*);
- tikslo aplinkybės (*kad*).

Man aišku, kur jis išėjo.

*Diena buvo tokia graži, kad norėjau tik vaikščioti po parką.
Pasakyk, ką tu vakar pirkai.*

Miestas, kuriame aš gyvenu, yra senas.

*Kai grįžau namo, buvo jau tamsu.
Važiuok, kur tau reikia.
Apsirenk striukę, nes lauke šalta.*

*Jei bus geras oras, eisime pasivaikščioti.
Nors buvo šalta, bet atėjau į paskaitas.
Jis davė knygą, kad skaityčiau lietuviškai.*

1 lentelė
DAIKTAVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

VIENASKAITA

	1 linksniuotė	2 linksniuotė	3 linksniuotė	4 linksniuotė	5 linksniuotė
V. (Nom.) kas?	-(i)as, -is, -ys vyras, keltas, brolis, arklys	-(i)a, -ė daina, vyšnia, gėlė	-is akis, dantis	-(i)us sūnus, vaisius	-uo, -ė akmuo, duktė
K. (Gen.) ko?	-(i)o vyro, kelio, brolio, arklio	-(i)os, -ės dainos, vyšnios, gėlės	-ies akies, danties	-(i)aus sūnaus, vaisiaus	-en-s, -er-s akmens, dukters
N. (Dat.) kam?	-(i)ui vyru, keliui, broliui, arkliui	-(i)ai, -ei dainai, vyšniai, gėlei	-iai, -iui akiai, dantčui	-(i)ui sūnui, vaisiui	-en-iui, -er-iai akmeniui, dukteriai
G. (Acc.) ką?	-(i)ą, -į vyrą, kelią, brolį, arklį	-(i)ą, -ę dainą, vyšnią, gėlę	-į akį, dantį	-(i)ų sūnų, vaisių	-en-į, -er-į akmeni, dukterį
Įn. (Inst.) kuo?	-(i)u vyru, keliu, broliu, arkliu	-(i)a, -e daina, vyšnia, gėle	-imi akimi, dantimi	-(i)umi sūnumi, vaisiumi	-en-iu, -er-ia akmeniu, dukteria
Vt. (Loc.) kur? kame?	-e, -yje vyre, kelyje, brolyje, arklyje	-(i)oje, -ėje dainoje, vyšnioje, gėlėje	-yje akyje, dantyje	-(i)uje sūnuje, vaisiujė	-en-yje, -er-yje akmenyje, dukteryje
Š. (Voc.)	-e, -i, -y vyre, broli, arkly	-(i)a, -e daina, vyšnia, gėle	-ie akie, dantie	-(i)au sūnau, vaisiaui	-en-ie, -er-ie akmenie, dukterie

DAUGISKAITA

V. (Nom.) kas?	-(i)ai vyrai, keliai, broliai, arkliai	-(i)os, -ės dainos, vyšnios, gėlės	-ys akys, dantys	-ūs, -iai sūnūs, vaisiai	-en-ys, -er-ys akmenys, dukterys
K. (Gen.) ko?	-(i)ų vyrų, kelių, brolių, arklių	-(i)ų dainų, vyšnių, gėlių	-ių akių, dantų	-(i)ų sūnų, vaisių	-en-ų, -er-ų akmenų, dukterų
N. (Dat.) kam?	-(i)ams vyrams, keliams, broliams, arkliams	-(i)oms, -ėms dainoms, vyšnioms, gėlėms	-ims akims, dantims	-ums, -iams sūnums, vaisiams	-en-ims, -er-ims akmenims, dukterims
G. (Acc.) ką?	-(i)us vyrus, kelius, brolius, arklius	-(i)as, -es dainas, vyšnias, gėles	-is akis, dantis	-(i)us sūnus, vaisius	-en-is, -er-is akmenis, dukteris
Įn. (Inst.) kuo?	-(i)ais vyrais, keliais, broliais, arkliais	-(i)omis, -ėmis dainomis, vyšniomis, gėlėmis	-imis akimis, dantimis	-umis, -iais sūnumis, vaisiais	-en-imis, -er-imis akmenimis, dukterimis
Vt. (Loc.) kur? kame?	-(i)uose vyruose, keliuose, broliuose, arkliuose	-(i)ose, -ėse dainose, vyšniose, gėlėse	-yse akyse, dantyse	-(i)uose sūnuose, vaisiuose	-en-yse, -er-yse akmenyse, dukteryse
Š. (Voc.)	-(i)ai vyrai, keliai, broliai, arkliai	-(i)os, -ės dainos, vyšnios, gėlės	-ys akys, dantys	-ūs, -iai sūnūs, vaisiai	-en-ys, -er-ys akmenys, dukterys

2 lentelė
BŪDVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

VIENASKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ			MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
	I	II	III	I	II	III
V. (Nom.)	-(f)as, -is geras, šlapias, didelis	-us švelnus	-is naminis	-(f)a gera, šlapia	-i švelni	-ė naminė, didelė
K. (Gen.)	-(f)o gero, šlapio, didelio	-aus švelnaus	-io naminio	-(f)os geros, šlapios	-ios švelnios	-ės naminės, didelės
N. (Dat.)	-(f)am geram, šlapiam, dideliam	-iam švelniam	-iam naminiam	-(f)ai gerai, šlapijai	-iai švelniai	-ei naminei, didelei
G. (Acc.)	-(f)ą, -į gerą, šlapia, didelį	-ų švelnų	-į naminį	-(f)ą gerą, šlapia	-ią švelnią	-ę naminę, didelę
Įn. (Inst.)	-(f)u geru, šlapiu, dideliu	-iu švelniu	-iu naminiu	-(f)a gera, šlapia	-ia švelnia	-e namine, didelė
Vt. (Loc.)	-(f)ame gerame, šlapiame, dideliame	-iame švelniame	-iame naminiam	-(f)oje geroje, šlapioje	-ioje švelnioje	-ėje naminėje, didelėje

DAUGISKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ			MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
	I	II	III	I	II	III
V. (Nom.)	-i geri, šlapi, dideli	-ūs švelnūs	-iai naminiai	-(f)os geros, šlapios	-ios švelnios	-ės naminės, didelės
K. (Gen.)	-(f)ų gerų, šlapių, didelių	-ių švelnių	-ių naminų	-(f)ų gerų, šlapių	-ių švelnių	-ių naminų, didelių
N. (Dat.)	-iems geriems, šlapiems, dideliems	-iems švelniems	-iams naminiams	-(f)oms geroms, šlapioms	-ioms švelnioms	-ėms naminėms, didelėms
G. (Acc.)	-(f)us gerus, šlapius, didelius	-ius švelnius	-ius naminius	-(f)as geras, šlapias	-ias švelnias	-es namines, didelės
Įn. (Inst.)	-(f)ais gerais, šlapiais, dideliais	-iais švelniais	-iais naminiais	-(f)omis geromis, šlapiomis	-iomis švelniomis	-ėmis naminėmis, didelėmis
Vt. (Loc.)	-(f)uose geruose, šlapiuose, dideliuose	-iuose švelniuose	-iuose naminuose	-(f)ose gerose, šlapiose	-iose švelniose	-ėse naminėse, didelėse

3 lentelė
SKAITVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

KIEKINIAI PAGRINDINIAI SKAITVARDŽIAI

VYRIŠKOJI GIMINĖ

V. (Nom.)	vienas	du	trys	keturi	...	devyni
K. (Gen.)	vieno	dviejų	trijų	keturių	...	devynių
N. (Dat.)	vienam	dviem	trims	keturiems	...	devyniems
G. (Acc.)	vieną	du	tris	keturis	...	devynis
Įn. (Inst.)	vienu	dviem	trimis	keturiais	...	devyniais
Vt. (Loc.)	viename	dviejuose	trijuose	keturiuose	...	devyniuose

MOTERIŠKOJI GIMINĖ

V. (Nom.)	viena	dvi	trys	keturios	...	devynios
K. (Gen.)	vienos	dviejų	trijų	keturių	...	devynių
N. (Dat.)	vienai	dviem	trims	keturioms	...	devynioms
G. (Acc.)	vieną	dvi	tris	keturias	...	devynias
Įn. (Inst.)	viena	dviem	trimis	keturiomis	...	devyniomis
Vt. (Loc.)	vienoje	dviejose	trijose	keturiuose	...	devyniose

Pastabos:

1. *Vienuolika ... devyniolika* linksniuojama kaip *Dv daina*, tik *G. (Acc.)* rašoma be nosinės (ką? – *dainą*, bet *vienuolika*); *šimtas, tūkstantis* – kaip *Dv butas, medis*. Skaitvardžiai *dešimt, dvidešimt ... devyniasdešimt* – nekaitomi.
2. Skaitvardžiai *vienas ... devyni* yra derinami su pažymimuoju žodžiu (*vienas namas, du namai...*). Dešimčių pavadinimai (*dešimt, dvidešimt ...*), skaitvardžiai *vienuolika ... devyniolika, šimtas, tūkstantis* reikalauja kilmininko (*dešimt knygų, septyniolika metų, šimtas litų...*).

4 lentelė
DAUGINIAI SKAITVARDŽIAI

VYRIŠKOJI GIMINĖ

V. (Nom.)	vieneri	dveji	treji	ketveri	...	devyneri
K. (Gen.)	vienerių	dvejų	trejų	ketverių	...	devynerių
N. (Dat.)	vieneriems	dvejiems	trejiems	ketveriems	...	devyneriems
G. (Acc.)	vienerius	dvejus	trejus	ketverius	...	devynerius
Įn. (Inst.)	vieneriais	dvejais	trejais	ketveriais	...	devyneriais
Vt. (Loc.)	vieneriuose	dvejuose	trejuose	ketveriuose	...	devyneriuose

MOTERIŠKOJI GIMINĖ

V. (Nom.)	vienerios	dvejos	trejos	ketverios	...	devynerios
K. (Gen.)	vienerių	dvejų	trejų	ketverių	...	devynerių
N. (Dat.)	vienerioms	dvejoms	trejoms	ketverioms	...	devynerioms
G. (Acc.)	vienerias	dvejas	trejas	ketverias	...	devynerias
Įn. (Inst.)	vieneriomis	dvejomis	trejomis	ketveriomis	...	devyneriomis
Vt. (Loc.)	vieneriose	dveiose	trejose	ketveriose	...	devyneriose

Pastaba: vartojami su skaičiuojamais, turinčiais tik daugiskaitos formą daiktavardžiais, pvz.: *dveji marškiniai, ketverios durys*.

5 lentelė
KELINTINIAI SKAITVARDŽIAI

VIENASKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ			MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
V. (Nom.)	pirmas	trečias	penktas	pirma	trečia	penkta
K. (Gen.)	pirmo	trečio	penkto	pirmos	trečios	penktos
N. (Dat.)	pirmam	trečiam	penktam	pirmai	trečiai	penktai
G. (Acc.)	pirmą	trečią	penktą	pirmą	trečią	penktą
Įn. (Inst.)	pirmu	trečiu	penktu	pirma	trečia	penkta
Vt. (Loc.)	pirmame	trečiame	penktame	pirmoje	trečioje	penktoje

DAUGISKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ			MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
V. (Nom.)	pirmi	treji	penkti	pirmos	trečios	penktos
K. (Gen.)	pirmų	trečių	penktų	pirmų	trečių	penktų
N. (Dat.)	pirmiems	trejiems	penktiems	pirmoms	trečioms	penktoms
G. (Acc.)	pirmus	trečius	penktus	pirmas	trečias	penktas
Įn. (Inst.)	pirmais	trečiais	penktais	pirmomis	trečiomis	penktomis
Vt. (Loc.)	pirmuose	trečiuose	penktuose	pirmose	trečiose	penktose

Daryba

Kiekiniai skaitvardžiai	Kelintiniai skaitvardžiai
vienas	pirmas
du	antras
trys	trečias
keturi	ketvirtas
penki	penktas
šeši	šeštas
septyni	septintas
aštuoni	aštuntas

Kiekiniai skaitvardžiai	Kelintiniai skaitvardžiai
devyni	devintas
dešimt	dešimtas
dvidešimt	dvidešimtas
devyniasdešimt	devyniasdešimtas
vienuolika	vienuoliktas
dvylika	dvyliktas
šimtas	šimtas, šimtas
tūkstantis	tūkstantas

6 lentelė
ĮVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

VIENASKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ					MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
	<i>tas, šitas, anas, kas...</i>	<i>kitas, visas, tam tikras...</i>	<i>toks, joks, visoks, kitoks</i>	<i>jis, šis</i>	<i>pats</i>	<i>ta, šita, kita, visa...</i>	<i>tokia, visokia</i>	<i>ji, ši, pati...</i>
V. (Nom.)	tas	kitas	koks	kuris	pats	tas	kokia	kuri
K. (Gen.)	to	kito	kokio	kurio	paties	tos	kokios	kurios
N. (Dat.)	tam	kitam	kokiam	kuriam	pačiam	tai	kokiai	kuriai
G. (Acc.)	ją	kitą	kokį	kurį	patį	ją	kokią	kurią
Įn. (Inst.)	tuo	kitu	koku	kurio	pačiu	ta	kokia	kuria
Vt. (Loc.)	tame	kitame	kokiame	kuriame	pačiame	toje	kokioje	kurioje

DAUGISKAITA

	VYRIŠKOJI GIMINĖ					MOTERIŠKOJI GIMINĖ		
V. (Nom.)	tie	kiti	kokie	kurie	patys	tos	kokias	kurios
K. (Gen.)	tų	kitų	kokių	kurių	pačių	tų	kokių	kurių
N. (Dat.)	tiems	kitiems	kokiems	kuriems	patiems	toms	kokioms	kurioms
G. (Acc.)	tuos	kitus	kokius	kuriuos	pačius	tas	kokias	kurias
Įn. (Inst.)	tais	kitais	kokiais	kuriais	pačiais	tomis	kokiomis	kuriomis
Vt. (Loc.)	tuose	kituose	kokiuose	kuriuose	pačiuose	tose	kokiuose	kuriose

7 lentelė
ASMENINIŲ ĮVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

	VIENASKAITA				DAUGISKAITA			
V. (Nom.)	aš	tu	jis	ji	mes	jūs	jie	jos
K. (Gen.)	manęs	tavęs	jo	jos	mūsų	jūsų	jų	jų
N. (Dat.)	man	tau	jam	jai	mums	jums	jiems	joms
G. (Acc.)	mane	tave	jį	ją	mus	jus	juos	jas
Įn. (Inst.)	manimi	tavimi	juo	ja	mumis	jumis	jais	jomis
Vt. (Loc.)	manyje	tavyje	jame	joje	mumyse	jumyse	juose	jose

SANGRAŽINIO ĮVARDŽIO LINKSNIAVIMAS

V. (Nom.)	–
K. (Gen.)	savęs
N. (Dat.)	sau
G. (Acc.)	save
Įn. (Inst.)	savimi
Vt. (Loc.)	savyje

8 lentelė
VEIKSMAŽODŽIŲ ASMENAVIMAS

TIESIOGINĖ NUOSAKA

ESAMASIS LAIKAS

	VIENASKAITA			DAUGISKAITA			
	I	II	III		I	II	III
aš	-(i)u dirbu, žaidžiu	-iu myliu	-au skaitau	mes	-(i)ame dirbame, žaidžiame	-ime mylime	-ome skaitome
tu	-i dirbi, žaidi	-i myli	-ai skaitai	jūs	-(i)ate dirbate, žaidžiate	-ite mylite	-ote skaitote
jis, ji	-(i)a dirba, žaidžia	-i myli	-o skaito	jie, jos	-(i)a dirba, žaidžia	-i myli	-o skaito

BŪTASIS LAIKAS

	VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
	aš	-(i)au dirbau, žaidžiau, mylėjau, skaičiau		mes
tu	-ai, -ei dirbai, žaidei, mylėjai, skaitei		jūs	-ote, -ėte dirbote, žaidėte, mylėjote, skaitėte
jis, ji	-o, -ė dirbo, žaidė, mylėjo, skaitė		jie, jos	-o, -ė dirbo, žaidė, mylėjo, skaitė

BŪTASIS DAŽNINIS LAIKAS

(Padaroma iš bendraties kamieno + *-dav-* + asmenų galūnės:

dirb-ti, žais-ti, mylė-ti, skaity-ti)

	VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
	aš	-dav -au dirbdavau, žaisdavau, mylėdavau, skaitydavau		mes
tu	-dav -ai dirbdavai, žaisdavai, mylėdavai, skaitydavai		jūs	-dav -ote dirbdavote, žaisdavote, mylėdavote, skaitydavote
jis, ji	-dav -o dirbdavo, žaisdavo, mylėdavo, skaitydavo		jie, jos	-dav -o dirbdavo, žaisdavo, mylėdavo, skaitydavo

BŪSIMASIS LAIKAS

(Padaroma iš bendraties kamieno + *-s-* + asmenų galūnės:

dirb-ti – dirb-s-ime, mylė-ti – mylė-s-ime. Kai bendraties kamienas baigiasi -s-, -z-, jis virsta -s-: kas-ti – kasime, zyz-ti – zysime; -š-, -ž virsta -š-: neš-ti – nešime, lauž-ti – laušime.)

	VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
	aš	-s -iu dirbsiu, žaisiu, mylėsiu, skaitysiu		mes
tu	-s -i dirbsi, žaisi, mylėsi, skaitysi		jūs	-s -ite dirbsite, žaisite, mylėsite, skaitysite
jis, ji	-s dirbs, žais, mylės, skaitys		jie, jos	-s dirbs, žais, mylės, skaitys

LIEPIAMOJI NUOSAKA

(Padaroma iš bendraties kamieno + -k- / -ki- + asmenų galūnės:

dirb-ti, žais-ti, mylė-ti, skaity-ti. Kai bendraties kamienas baigiasi **-g**, jis virsta **-k**: *bėg-ti – bėk*)

VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
aš	_____	mes	-ki -me <i>dirbkime, žaiskime, mylėkime, skaitykime</i>
tu	-k <i>dirbk, žaisk, mylėk, skaityk</i>	jūs	-ki -te <i>dirbkite, žaiskite, mylėkite, skaitykite</i>
jis, ji	_____	jie, jos	_____

TARIAMOJI NUOSAKA

(Padaroma iš bendraties kamieno + -č- / -t- + asmenų galūnės: *dirb-ti, žais-ti, mylė-ti, skaityti*)

VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
aš	-č -iau <i>dirbčiau, žaisčiau, mylėčiau, skaityčiau</i>	mes	-t -ume <i>dirbtume, žaistume, mylėtume, skaitytume</i>
tu	-t -um <i>dirbtum, žaistum, mylėtum, skaitytum</i>	jūs	-t -u(mė)te <i>dirbtu(mė)te, žaistu(mė)te, mylėtu(mė)te, skaitytu(mė)te</i>
jis, ji	-t -ų <i>dirbtų, žaistų, mylėtų, skaitytų</i>	jie, jos	-t -ų <i>dirbtų, žaistų, mylėtų, skaitytų</i>

9 lentelė
NEASMENUOJAMOS VEIKSMAŽODŽIO FORMOS

NEVEIKIAMOSIOS RŪŠIES DALYVIAI

ESAMASIS LAIKAS

Padaroma iš esamojo laiko kamieno: *dirba* + **-mas, -ma:**
dirbamas, dirbama

žaidžia + **-mas, -ma:**
žaidžiamas, žaidžiama

myli + **-mas, -ma:**
mylimas, mylima

skaito + **-mas, -ma:**
skaitomas, skaitoma

	VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
	Vyriškoji giminė	Moteriškoji giminė	Vyriškoji giminė	Moteriškoji giminė
V. (Nom.)	<i>dirbamas žaidžiamas mylimas skaitomas</i>	<i>dirbama žaidžiama mylima skaitoma</i>	<i>dirbami žaidžiami mylimi skaitomi</i>	<i>dirbamos žaidžiamos mylimos skaitomos</i>
K. (Gen.)	<i>dirbamo žaidžiamo mylimo skaitomo</i>	<i>dirbamos žaidžiamos mylimos skaitomos</i>	<i>dirbamų žaidžiamų mylimų skaitomų</i>	<i>dirbamų žaidžiamų mylimų skaitomų</i>
N. (Dat.)	<i>dirbamam žaidžiamam mylimam skaitomam</i>	<i>dirbamai žaidžiamai mylimai skaitomai</i>	<i>dirbamiems žaidžiamiems mylimiems skaitomiems</i>	<i>dirbamoms žaidžiamoms mylimoms skaitomoms</i>
G. (Acc.)	<i>dirbamą žaidžiamą mylimą skaitomą</i>	<i>dirbamą žaidžiamą mylimą skaitomą</i>	<i>dirbamus žaidžiamus mylimus skaitomus</i>	<i>dirbamas žaidžiamas mylimas skaitomas</i>
Įn. (Inst.)	<i>dirbamu žaidžiamu mylimu skaitomu</i>	<i>dirbama žaidžiama mylima skaitoma</i>	<i>dirbamais žaidžiamais mylimais skaitomais</i>	<i>dirbamomis žaidžiamomis mylimomis skaitomomis</i>
Vt. (Loc.)	<i>dirbamame žaidžiamame mylimame skaitomame</i>	<i>dirbamoje žaidžiamoje mylimoje skaitomoje</i>	<i>dirbamuose žaidžiamuose mylimuose skaitomuose</i>	<i>dirbamoje žaidžiamoje mylimoje skaitomoje</i>

10 lentelė
BŪTASIS LAIKAS

Padaroma iš bendraties kamieno: *dirb(ti)*   + **-tas, -ta:**   *dirbtas, dirbta*
     žais(ti)   + **-tas, -ta:**   *žaistas, žaista*
     mylė(ti)   + **-tas, -ta:**   *mylėtas, mylėta*
     skaity(ti)   + **-tas, -ta:**   *skaitytas, skaityta*

	VIENASKAITA		DAUGISKAITA	
	Vyriškoji giminė	Moteriškoji giminė	Vyriškoji giminė	Moteriškoji giminė
V. (Nom.)	<i>dirbtas</i> <i>žaistas</i> <i>mylėtas</i> <i>skaitytas</i>	<i>dirbta</i> <i>žaista</i> <i>mylėta</i> <i>skaityta</i>	<i>dirbti</i> <i>žaisti</i> <i>mylėti</i> <i>skaityti</i>	<i>dirbtos</i> <i>žaistos</i> <i>mylėtos</i> <i>skaitytos</i>
K. (Gen.)	<i>dirbto</i> <i>žaisto</i> <i>mylėto</i> <i>skaityto</i>	<i>dirbtos</i> <i>žaistos</i> <i>mylėtos</i> <i>skaitytos</i>	<i>dirbtų</i> <i>žaistų</i> <i>mylėtų</i> <i>skaitytų</i>	<i>dirbtų</i> <i>žaistų</i> <i>mylėtų</i> <i>skaitytų</i>
N. (Dat.)	<i>dirbtam</i> <i>žaistam</i> <i>mylėtam</i> <i>skaitytam</i>	<i>dirbtai</i> <i>žaistai</i> <i>mylėtai</i> <i>skaitytai</i>	<i>dirbtiems</i> <i>žaistiems</i> <i>mylėtiems</i> <i>skaitytiems</i>	<i>dirbtoms</i> <i>žaistoms</i> <i>mylėtoms</i> <i>skaitytoms</i>
G. (Acc.)	<i>dirbtą</i> <i>žaistą</i> <i>mylėtą</i> <i>skaitytą</i>	<i>dirbtą</i> <i>žaistą</i> <i>mylėtą</i> <i>skaitytą</i>	<i>dirbtus</i> <i>žaistus</i> <i>mylėtus</i> <i>skaitytus</i>	<i>dirbtas</i> <i>žaistas</i> <i>mylėtas</i> <i>skaitytas</i>
Įn. (Inst.)	<i>dirbtu</i> <i>žaistu</i> <i>mylėtu</i> <i>skaitytu</i>	<i>dirbta</i> <i>žaista</i> <i>mylėta</i> <i>skaityta</i>	<i>dirbtais</i> <i>žaistais</i> <i>mylėtais</i> <i>skaitytais</i>	<i>dirbtomis</i> <i>žaistomis</i> <i>mylėtomis</i> <i>skaitytomis</i>
Vt. (Loc.)	<i>dirbtame</i> <i>žaistame</i> <i>mylėtame</i> <i>skaitytame</i>	<i>dirbtoje</i> <i>žaistoje</i> <i>mylėtoje</i> <i>skaitytoje</i>	<i>dirbtuose</i> <i>žaistuose</i> <i>mylėtuose</i> <i>skaitytuose</i>	<i>dirbtose</i> <i>žaistose</i> <i>mylėtose</i> <i>skaitytose</i>

C priedas

ŽODŽIŲ RODYKLĖ

A			
abejoti	3.2.9.3, 4.6.1	atsiminti	4.6.1, 5.9.4
abi	4.4.2, 4.8.2	atsiprašyti	3.2.30, 3.3.6, 3.4.1, 3.5.3, 3.6.1, 3.6.2, 3.6.3, 4.6.2
abu	4.4.2, 4.8.2	atvykimas	5.6.1
ačiū	3.2.28, 3.2.29, 3.3.5, 3.3.6, 3.4.4.1	atvirukas	5.7.3
adata	5.10.3	augalas	5.3.4
adresas	5.1.2	auklė	5.9.1
advokatas	5.7.5	auklėtojas	5.9.1
aikštė	5.3.2, 5.5.7	auksas	4.5.1.14
aikštelė	5.5.7	aukso/sidabro/bronzos medalis	5.5.7
aiškiai	5.9.4	aukštas	4.2.7.1, 4.2.7.4, 5.1.15, 5.8.4
aiškinti	5.9.2	aukštas	5.2.1
akiniai	5.1.15, 5.8.5	autis	5.4.1
alėja	5.6.3	automatas	5.7.6
alga	5.4.4	automobilis	5.6.1
alio	3.5.7	automobilių dalys	5.12.8
alkanas	5.8.2	autorius	5.5.5
alkoholikas	5.7.5	autoservisas	5.12.8
alkoholis	5.7.5		
ambasada	5.12.5	B	
ambasadorius	5.12.5	bagażas	5.6.1, 5.6.6
ampulė	5.8.5	baigiamasis egzaminas	5.9.3
amžius	4.3.1	baigti	4.3.17, 5.9.1, 5.4.2
anksčiau	4.3.10	baigtis	4.3.17, 5.9.1
anksti	4.3.4	balдай	5.2.3
ant	4.2.1	balkonas	5.2.2
antklodė	5.2.3	balsuoti	5.7.4
antra	3.5.4, 4.3.8	baltas	4.5.1.9
apie	4.2.1, 4.4.1	bankas	5.12.3
aplink	4.2.1	bankomatas	5.12.3
apvalus	4.5.1.1	baras	5.11.2
apžiūrėti	5.8.5	barzda	5.1.15
ar ... ar	4.7.9.1	baseinas	5.5.7
ar	3.2.16, 3.2.25, 3.2.5.2, 3.3.7, 3.3.10, 3.3.11, 3.6.4, 3.6.5, 3.6.7, 4.7.9.1	bauda	5.6.3
arba ... arba	4.7.9.1	bažnyčia	5.1.12
arba	4.7.9.1	be	4.7.4, 4.7.9.2
arbatinis	5.10.4	be abejo	3.2.1.1
armija	5.7.6	bedarbis	5.7.7
aš	3.1.1, 3.2.1.1, 3.2.2, 4.8.1.1, 4.8.1.2	bėgioti	5.5.7
atestatas	5.9.3	bėgti	4.2.4, 5.5.7, 5.6.3, 5.8.8
atidarytas	4.5.1.12, 5.8.9	bendrabutis	5.2.1
atidarytuvas	5.10.4	bendradarbis	5.7.1
atleisti	3.2.30, 3.4.1, 4.6.2	bendras dušas	5.6.5
atlyginimas	5.4.4	benzinas	5.12.9
atostogauti	5.5.1, 5.6.4	berniukas	5.1.6
atostogos	5.4.2, 5.5.1, 5.6.4	bet	3.3.6, 4.7.9.1
atrodyti	4.5.1.4	bet kada	4.8.2
atrodo	3.2.9.2	bet kas	4.8.2
atsakymas	4.6.2	bet kur	4.8.2
atsakyti	4.6.2	biblioteka	5.5.5
atsargiai	3.3.9, 5.6.3	bijoti	4.6.1
		bilietas	5.5.4, 5.6.1
		bjaurus	4.5.1.7, 5.1.15
		blogai	3.2.24, 5.9.4

blogas	4.5.1.6, 4.5.1.7, 4.5.2.2, 5.3.5	dyzelinis kuras	5.12.9
brangus	3.5.10, 4.5.2.1	dovana	5.7.2
brolis	5.1.11	drabužis	5.10.3
bučiuoti	3.5.11	draudimas	5.8.6
butas	5.2.1	draudimo pažymėjimas	5.8.6
butelis	4.4.2, 5.10.4, 5.10.8	draudžiama	3.2.12, 5.6.7
būti	3.2.20, 3.2.21, 4.1.1, 4.3.18, 5.1.9, 5.4.1, 5.7.2, 4.6.1	draugas	5.7.1
būtinai	3.2.11	drausti	5.8.6
C		draustis	5.8.6
centas	5.10.6	druska	5.11.1
centimetras	4.2.7.2, 5.10.7	dubuo	5.10.4
cukrus	5.11.1	dujos	5.2.4, 5.12.9
Č		dukart	4.3.14
čekis	5.6.5	duktė	5.1.11
čia	3.1.1, 3.4.7, 4.1.1, 4.1.2, 4.8.1.2, 4.8.2	duoti	5.8.9, 5.10.1
D		durys	5.2.2
dabar	3.2.25, 4.3.2, 4.3.9, 4.8.1.2	dušas	5.2.4
daiktas	4.8.2	džiovinti	4.5.1.3
daina	5.5.3	džiūti	4.5.1.3
dainuoti	5.5.4, 5.5.6	E	
daktaras	3.4.6	eilė	5.5.4
dalykas	4.8.2	eiti	4.2.4, 5.4.1, 5.6.3, 5.7.2, 5.8.8
dalyvauti	5.5.7	ekranas	5.5.4
dangus	5.3.5	ekskursija	5.6.4
dantų šepetėlis	5.8.3	ekskursijos vadovas	5.6.4
dar	4.3.14, 4.3.4, 4.4.1, 4.7.7.1	elektra	5.2.4
darbas	5.1.10	elektroninis paštas	5.7.3, 5.12.1
darbo diena	5.4.2	epidemija	5.8.4
darbo laikas	5.4.2	epocha	4.3.1
darbo valandos	5.4.2	ežeras	5.3.1
daug	4.4.2, 4.8.2	F	
daug kas	4.8.2	fabrikas	5.3.3
dažnai	4.3.3	faksas	5.7.3, 5.12.1
debesis	5.3.5	flomasteris	5.10.5
degalai	5.12.9	fotopaparatas	5.5.2
degalinė	5.12.9	fotografija	5.5.8
degtukai	5.10.4	fotografuoti	5.5.6
deklaracija	5.6.7	G	
deklaruoti	5.6.7	gabalas	5.11.1
dėkoti	3.2.28, 4.6.2	gabalėlis	5.11.1
dėkui	3.2.28, 3.3.5, 3.3.6	gaila	3.2.27, 3.2.33
dėl	4.7.5	gal	3.2.16, 3.2.9.2, 3.3.4, 3.6.7, 3.3.10, 3.3.11
dėmesio	3.3.9	galbūt	3.2.9.2
dėžė	5.10.8	galėti	3.2.7, 3.2.12, 3.2.15, 3.3.10, 3.6.2, 3.6.5, 3.6.7, 4.5.2.8
dėžutė	4.4.2, 5.10.8	galima	3.2.15
didelis	4.2.7.1, 4.2.7.4	galų gale	3.5.4
dydis	4.2.7.1, 5.10.3	galvoti	4.6.1
diena	4.3.1	gamykla	5.3.3
Dievas	5.1.12	gana	4.4.3
diplomas	5.9.3	garantija	5.10.1
dirbti	5.1.10	garažas	5.2.2, 5.2.4
dirbtuvė	5.12.7	garsas	4.5.1.5
direktorius	5.1.10	garsus	4.5.1.5
diržas	5.10.3	gatvė	5.1.2, 5.6.3

gauti	5.7.3, 5.10.1, 5.12.1	išjungti	5.2.4
gėlė	5.3.4	išmokti	5.5.6, 5.9.1
geležinkelis	5.6.1	išsiskyres	5.1.7
geležis	4.5.1.14	išskyrus	4.7.9.3
geltonas	4.5.1.9	ištekęjusi	5.1.7
gerai	3.2.23, 3.2.25, 3.2.31, 3.2.32, 3.3.2, 3.4.4.1, 5.9.4	išvežti	5.6.7
geras	3.2.20, 3.2.21, 4.5.1.6, 4.5.1.7, 4.5.2.2	išvykimas	5.6.1
gerbiamas	3.5.1, 3.5.10	įvežti	5.6.7
gerbiamasis	3.5.1	J	
gerti	5.8.5, 5.11.1	jau	4.3.4
gesti	4.5.1.11	jaunas	4.5.1.10
gidas	5.6.4	jaunuolis	4.5.1.10
gydytojas	5.8.5	jausti	5.8.7
gilus	4.2.7.1	jaustis	5.8.2
gimimo data	5.1.4	jei	4.7.9.4
gimimo vieta	5.1.4	jeigu	4.7.9.4
gimtadienis	5.1.4	ji	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
gimti	5.1.4	jie	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
gimtoji kalba	3.6.6	jis	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
ginklas	5.7.5	jokia	4.8.2
girdėti	4.5.1.5, 5.8.7	joks	4.8.2
gyvas	4.5.1.11, 5.8.4	jos	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
gyvenimas	5.8.4	jungti	5.8.9
gyventi	3.4.3, 3.4.4.1, 5.1.2	juodas	4.5.1.9
gyvūnas	5.3.4	jūra	5.3.1
gramas	4.2.7.5, 5.10.7	jūs	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
gramatika	5.9.4	K	
graža	5.10.1	ką tik	4.3.2
gražus	5.1.15, 5.3.5	kabinetas	5.4.3, 5.8.5
greitai	4.3.2, 4.3.20	kad	3.1.5.2, 3.2.6, 3.2.26, 3.2.27, 3.2.28, 3.2.33, 4.7.5, 4.7.6
greitoji (pagalba)	5.8.5	kada	3.1.4.2, 3.2.6, 4.3.2
grindys	5.2.2	kada nors	4.8.2
grįžti	5.4.1	kadangi	3.1.5.2
groti	5.5.4, 5.5.6	kai	4.3.2
grotuvas	5.5.3	kai kas	4.8.2
grubus	4.5.1.8	kai kur	4.8.2
grupė	5.6.4, 5.9.1	kai kuri	4.8.2
gulėti	5.8.8	kai kuris	4.8.2
gultis	5.8.8	kaimas	5.1.2
H		kaimynas	5.7.1
hektaras	4.2.7.3	kaina	4.5.2.1, 5.10.1
I, I, Y		kainuoti	4.5.2.1, 5.10.1, 5.10.6
į	3.3.4, 4.2.4, 4.7.7.1, 4.8.1.2	kaip	3.1.4.2, 3.2.6, 3.2.20, 3.2.27, 3.4.3, 3.6.6, 4.7.7.1, 4.8.1.1, 4.8.2
į sveikatą	3.4.10	kalba	5.9.4
įjungti	5.2.4	kalbėti	3.5.8, 3.6.7, 4.6.2, 5.7.2, 5.9.2, 5.9.4
iki	3.4.11, 4.2.2, 4.3.17, 4.3.2	Kalėdos	4.3.1
ilgai	4.3.2	kalėjimas	5.7.5
ilgas	4.2.7.2, 5.1.15	kalnas	5.3.1
imti	5.8.9	kambarys	5.2.2, 5.6.5
indai	5.10.4	kampas	5.6.3
indelis	5.10.8	kamščiatraukis	5.10.4
informacija	5.6.1	kandidatas	5.7.4
instrukcija	5.10.1	karas	5.7.6
ir	4.7.9.1		
įstatymas	5.7.5		
iš	4.2.4, 4.2.5, 4.5.1.14, 4.8.1.2		

kareivis	5.7.6	klaidingai	4.5.2.3
kariauti	5.7.6	klaidingas	4.5.2.3
karininkas	5.7.6	klasė	5.9.1
karšta	4.2.7.7, 5.3.5	klausimas	4.6.2, 5.9.4
karštas	5.2.4	klausyti	3.5.7, 4.5.1.5, 5.5.3, 5.5.4, 5.8.7, 5.9.4
karštis	4.2.7.7		
kartais	4.3.3, 4.3.13, 4.8.2	klausti	4.6.2, 5.9.4
kartoti	5.9.4	klinika	5.8.5
kartu	4.3.6	klubas	5.5.7
kas	3.1.4.3, 3.2.6, 4.3.3, 4.8.1.1, 4.8.1.2, 4.8.2	knyga	5.5.5
kas nors	4.7.7.1, 4.8.2	knygynas	5.5.5
kasa	5.6.1, 5.10.1	kodėl	3.1.4.2, 3.2.6, 4.8.1.1
kasdien	4.3.3	kokia	3.1.4.3, 4.8.1.2, 4.8.2
kasetė	5.5.3	kokybė	4.5.2.2
kavinė	5.11.2	koks	3.1.4.3, 4.8.1.2, 4.8.2
kažkada	4.8.2	kolega	5.7.1
kažkas	4.8.2	kompiuteris	5.4.3
kažkiek	4.8.2	koncertų salė	5.5.4
kažkokia	4.8.2	konfliktas	5.7.6
kažkoks	4.8.2	kontrolė	5.6.1
kažkuri	4.8.2	kontrolierius	5.6.1
kažkuris	4.8.2	kortelė	5.8.5
keistas	4.5.2.10	kosėti	5.8.4
keisti	5.6.1, 5.12.3	kraujas	5.8.4
keistis	4.3.19	kraujo spaudimas	5.8.4
keletas	4.8.2	krepšys	5.6.6
keli	4.8.2	kristi	5.8.4
kelias	5.6.1, 5.6.3	kūdikis	4.5.1.10
keliauti	5.6.1, 5.6.4	kūnas	5.8.1
kelinta	4.8.1.2	kupė	5.6.1
kelintas	4.8.1.2	kur	3.1.4.2, 3.2.6, 4.8.1.2
kelio ženklas	5.6.3	kur nors	4.8.2
kelionė	5.6.1, 5.6.4	kuri	4.8.1.2, 4.8.2
kelionių agentūra	5.6.1, 5.6.4	kuris	4.8.1.1, 4.8.1.2, 4.8.2
kelios	4.8.2	kursai	5.9.1
kelių policija	5.6.3	kursas	5.9.1
keltas	5.6.1	kvadratinis	4.5.1.1
keltis	5.4.1	kvadratinis kilometras	4.2.7.3.
keptas	5.11.1	kvadratinis metras	4.2.7.3
kepti	5.4.1	kvapas	4.5.1.7
keptuvė	5.10.4	kvepėti	4.5.1.7
ketvirtadalis	4.4.2	kviesti	3.3.4, 4.6.2, 5.7.2, 5.8.5
kiaušinienė	5.11.1	kvietimas	5.7.2
kiaušinis	5.11.1		
kiek	3.1.4.2, 4.5.1.10, 4.8.2, 3.2.6	L	
kiekvienas	4.3.3, 4.4.2	labą dieną	3.4.2
kiemas	5.2.1	labą dieną	3.4.2
kieno	3.1.4.3	labą rytą	3.4.2
kietas	4.5.1.8	labą vakarą	3.4.2
kilogramas	4.2.7.5, 5.10.7	labai	3.2.20, 3.2.21, 3.2.23, 3.2.27, 3.2.28, 3.2.30, 3.2.32, 3.2.33, 3.4.4.1, 3.4.8, 4.4.3, 4.5.2.2
kilometras	4.2.7.2, 4.3.20, 5.6.3		
kinas	5.5.4	labai gerai	5.9.4
kioskas	5.5.8	labas	3.4.2
kirpti	5.8.9	labas rytas	3.4.2
kirptis	5.8.3	labas vakaras	3.4.2
kitas	4.4.1, 4.7.7.1	labiau	3.2.19
kitoks	4.7.7.1	lagaminas	5.6.6
klaida	5.9.4	laikyti egzaminą	5.9.3

laikytis įstatymų	5.7.5	mažai	4.4.2, 4.8.2
laikraštis	5.5.8	mažas	4.2.7.1, 4.2.7.4
laikrodis	5.10.3	medis	4.5.1.14, 5.3.4
laimėti	5.5.7, 5.7.4, 5.7.6	medvilnė	4.5.1.14
laipsnis	4.2.7.7	medžiaga	5.10.3
laiptai	5.2.1	mėgti	3.2.20, 3.2.22, 5.1.13, 5.5.2, 5.7.1
laisva diena	5.4.2	mėlynas	4.5.1.9
laisvai	5.9.4	menu	5.11.2
laisvalaikis	5.5.1	mėnulis	5.3.5
laiškas	5.12.1, 5.7.3	mėnuo	4.3.1
laivas	5.6.1	meras	5.7.4
langas	5.2.2	mergaitė	5.1.6
lankyti	5.9.1	mergina	5.1.6
lapas	5.10.5	mes	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
laukas	5.3.1	mėsa	5.11.1
lauktis	5.8.2	mesti	5.8.9
ledas	5.3.5	metai	4.3.1, 4.5.1.10
leidžiama	5.6.7	metalas	4.5.1.14
leisti	3.2.12, 5.5.1, 5.8.5	metras	4.2.7.2, 4.3.20, 5.6.3, 5.10.7
lėktuvas	5.6.1	miegoti	5.4.1
lempa	5.2.3	mielai	3.3.5
lengva	5.9.4	mielas	3.5.10
lengvai	4.5.2.11	miestas	5.1.2, 5.3.2, 5.6.4
lengvas	4.2.7.5, 4.5.2.11	migracijos tarnyba	5.6.7
lėtai	4.3.20	mylėti	5.7.1
lietus	5.3.5	milimetras	4.2.7.2
lietuviškai	3.6.6	ministras	5.7.4
liftas	5.2.1	ministras pirmininkas	5.7.4
liga	5.8.4	minkštas	4.5.1.8
ligoninė	5.8.5	minus	4.2.7.7
ligonis	5.8.4	minutė	4.3.1
ligonių kasa	5.7.7	minutėlė	3.5.2
lygus	4.5.1.8	miręs	4.5.1.11, 5.8.4
linksmas	5.8.2	mirti	4.5.1.11, 5.8.4
litas	5.10.6	miškas	5.3.1
lyti	5.3.5	mm	3.5.2
litras	4.2.7.6, 5.10.7	mokama aikštelė	5.6.3
liudininkas	5.7.5	mokesčiai	5.6.7
liudyti	5.7.5	mokėti (pinigus)	5.6.5, 5.6.7
lubos	5.2.2	mokėti	3.2.7, 4.5.2.8, 5.10.1, 5.10.6
M		mokykla	5.9.1
mada	5.10.3	mokinys	5.9.1
madingas	5.10.3	mokyti	5.9.1
magnetofonas	5.5.3	mokytis	5.5.6, 5.9.1
maistas	5.11.1	moteris	5.1.6
maišas	5.10.8	motina	5.1.11
maišelis	4.4.2, 5.10.8	mugė	5.10.9
malonu	3.4.8	muitinė	5.6.7
malonus	4.5.1.6, 4.5.1.7, 3.2.21	muitininkas	5.6.7
mama	5.1.11	mušti	5.7.5
manyti	3.2.9.2, 3.2.10, 4.6.1	N	
mano	4.8.1.1, 4.8.1.2	na	3.3.1
mašina	5.6.1	naktis	4.3.1
matyti	4.5.1.4, 5.8.7	namai	5.2.1
matuotis	5.10.1	namas	5.2.1
matuoti spaudimą	5.8.4	narys	5.7.4
maudyti	4.5.1.13	narkomanas	5.7.5
maudytis	5.4.1	narkotikai	5.7.5
mautis	5.4.1		

natūralus	4.5.1.15	O	
naudingas	4.5.2.7	o	3.4.4.1, 3.5.4, 4.7.9.1
naujas	4.5.1.10	oda	4.5.1.14
Naujieji metai	4.3.1	olimpiada	5.5.7
ne	3.1.3.1, 3.1.3.2, 3.1.5.1, 3.2.2.1, 3.2.2.2, 3.2.4, 3.3.6, 3.5.3	omletas	5.11.1
nė viena	4.8.2	operacija	5.8.4
nė vienas	4.8.2	oranžinis	4.5.1.9
nebūti	4.1.2	oras	5.12.9, 5.3.5
nedarbo diena	5.4.2	oro uostas	5.6.1
nedaug	4.4.2	P	
negalėti	3.3.6	paaikinti	3.6.3
negerai	3.2.24	paauglys	4.5.1.10
negu	3.2.19, 4.7.7.1	pabusti	5.4.1
neišlaikyti egzamino	5.9.3	pabūti	4.3.18
nelabai	3.4.4.2	pacientas	5.8.5
nemėgti	3.2.21	padanga	5.12.8
nemokamai	5.10.6	padarytas	4.5.1.14
nepatenkintas	3.2.24	padaryti	5.8.9
nepatikti	3.2.21	padavėjas	5.11.2
nervintis	5.8.7	padėti	3.3.10, 3.3.11, 5.7.7
nes	3.1.5.2, 4.7.5	pagal	4.2.1
nesuprasti	3.6.1	pagalba	5.7.7
nesutikti	3.2.2	pagaliau	3.5.4
nesvarbu	3.2.34	pagalvė	5.2.3
nėščia	5.8.2	pagamintas	4.5.1.14
nešioti	5.10.3	pagarba	3.5.11
nešti	5.6.6, 5.8.9	pagarbiai	3.5.11
netekėjusi	5.1.7	pagyvenęs	4.5.1.10
netyčia	4.7.5	pailgas	4.5.1.1
netiesa	3.2.2, 3.2.4, 4.5.2.3	pailsėti	5.5.1
netoli	4.2.1	pakartoti	3.6.2
nevedęs	5.1.7	pakeisti	5.12.9
ne visada	4.3.13	pakelis	4.4.2, 5.10.8
nežinoti	3.2.5.2, 3.2.9.3	paklodė	5.2.3
niekada	3.2.4, 4.3.3, 4.8.2	pakviesti	3.3.4, 3.5.8
niekaip	3.2.4	palata	5.8.5
niekas	3.2.4, 4.8.2	palei	4.2.1
nieko	3.2.31	palikti	4.3.18
nieko baisaus	3.2.31	pamesti	5.12.4
niekur	3.2.4, 4.8.2	pamiršti	5.9.4
norėti	3.2.15, 3.2.19, 3.3.4, 3.5.8, 5.11.1, 5.7.1	pamoka	5.9.1
normalus	4.5.2.10	panašus	4.7.7.1
nors	4.7.9.5	panelė	3.4.6, 5.1.1
nosis	5.8.4	papildomas reisas	5.6.1
notaras	5.7.5	papuošalas	5.10.3
nudegti	5.8.4	para	4.3.1
numeris	4.2.7.1, 5.1.2, 5.1.3	parama	5.7.7
nuo	4.2.2, 4.3.2, 4.3.16	parašas	5.1.1
nuolaida	5.8.5, 5.10.1	parašyti	3.6.5
nuolatinis bilietas	5.6.1	pardavėjas	5.10.1
nuostabu	3.2.20, 3.2.23	parduoti	5.6.1
nuostabus	3.2.20	parduotuvė	5.10.1
nuotrauka	5.5.8	pareiti	5.4.1
nuovada	5.12.4	parkas	5.3.2
nustoti	4.3.17	parkeris	5.10.5
		parlamentas	5.7.4
		parodyti	5.10.1
		partija	5.7.4
		pas	4.2.1, 4.2.4

pasakyti	3.6.6, 5.1.1	plastmasė	4.5.1.14
pasakoti	5.7.2, 5.9.2	platus	4.2.7.1
pasas	5.1.1, 5.6.8	plaukti	4.2.4, 5.5.7, 5.6.1
pasidaryti	4.3.19	plauti	4.5.1.13, 5.12.9, 5.4.1
pasienis	5.6.7	plius	4.2.7.7
pasilikti	4.3.18	plonas	4.2.7.1, 5.1.15
pasimatymas	5.7.2	plovykla	5.12.9
pasimatyti	5.7.2	po	4.2.1, 4.3.5
pasirašyti	5.1.1	po to	3.5.4, 4.3.8
paskaita	5.9.1	policija	5.7.5, 5.12.4
paskambinti	3.5.9	policininkas	5.7.5, 5.12.4
paskutinis	4.2.6	poliklinika	5.8.5
pasų kontrolė	5.6.7	politika	5.7.4
pašalpa	5.4.4, 5.7.7	politikas	5.7.4
paštas	5.12.1	politinis	5.7.4
paštininkas	5.12.1	ponas	3.4.6, 3.5.1, 5.1.1
pašto dėžutė	5.12.1	ponia	3.4.6, 3.5.1, 5.1.1
pašto indeksas	5.1.2, 5.12.1	popierius	4.5.1.14, 5.7.3, 5.10.5
pašto ženklas	5.7.3, 5.12.1	pora	4.4.2
patarti	3.3.8	poryt	4.3.2, 4.3.11
patenkintas	3.2.23, 3.2.25, 5.8.2	pradėti	4.3.16, 5.4.2
pati	4.8.1.1	pralaimėti	5.5.7, 5.7.4, 5.7.6
patiekalas	5.11.1	prasadėti	4.3.16
patikti	3.2.20, 3.2.22, 5.1.13	prašymas	5.4.2
pats	4.8.1.1, 4.8.1.2	prašyti	3.3.11, 3.5.8, 4.6.2
pavadinimas	5.5.5	prašom	3.2.29, 3.3.3, 3.3.11, 3.4.7, 3.6.3, 3.6.5, 3.6.7
pavardė	5.1.1	pratimas	5.9.2
pavargęs	5.8.2	prausti	4.5.1.13
pavargti	5.8.2	praustis	5.4.1
pavasaris	4.3.1	prezidentas	5.7.4
pavyzdys	5.9.2	prie	4.2.1, 4.2.4
pažymėjimas	5.9.3	prieš	4.2.1, 4.3.4
pažymys	5.9.1	prieštarauti	5.7.2
pažinti	3.2.5.1, 3.2.5.2, 5.7.1	prisiminti	5.9.4
pensija	5.4.4, 5.7.7	pristatyti	5.7.1
pensininkas	5.7.7	privalėti	3.2.11
per	4.3.2, 4.3.3, 4.4.3	problema	5.7.7
per daug	4.4.3	procentai	5.10.6, 5.12.3
perėja	5.6.3	produktai	5.11.1
pernai	4.3.10	profesija	5.1.10
peronas	5.6.1	profesorius	3.4.6
pertrauka	5.4.2, 5.5.4	programa	5.5.3, 5.5.4
piešti	5.5.6, 5.9.2	prokuroras	5.7.5
pieštukas	5.10.5	puikiai	5.9.4
pigus	4.5.2.1	puiku	3.2.20, 3.2.23, 3.2.32
pildyti deklaraciją	5.6.7	puikus	3.2.20
pilkas	4.5.1.9	puodas	5.10.4
pilnas	4.5.1.16, 5.12.9	puodelis	4.4.2
pilti	5.12.9	purvinas	4.5.1.13, 5.8.3
pinigai	5.10.6, 5.12.3	pusantro	4.4.2
piniginė	5.10.3	pusė	4.3.1, 4.4.2
pinigų keitykla	5.6.1	puslapis	5.5.5
pipirai	5.11.1	puslitrīs	4.2.7.6
pirkti	5.6.1, 5.10.1	pūsti	5.12.9
pirma	3.5.4, 4.3.8	pusvalandis	4.3.1
pirmas	4.2.6		
pirmiausia	3.5.4, 4.3.8	R	
pirmoji/antroji/trečioji vieta	5.5.7	radiatorius	5.2.4
pistoletas	5.7.6	radijas	5.5.3
pjauti	5.8.9		

ragauti	4.5.1.6, 5.8.7	sektis	3.4.3, 3.4.4.1, 4.5.2.6
rajonas	5.3.2	sekundė	4.3.1
rakinti	5.8.9	semestras	5.9.1
raktas	5.2.2, 5.6.5	senamiestis	5.3.2
ramus	5.8.7	senas	4.5.1.10, 5.11.1
rankinė	5.6.6	senis	4.5.1.10
rankinukas	5.10.3	seniūnija	5.7.4
rankšluostis	5.8.3	sergantis	4.5.1.11
rašyti	4.6.2, 5.1.1, 5.5.6, 5.7.3, 5.9.2, 5.9.4	servetėlė	5.10.4
ratas	5.12.8	seselė	5.8.5
raudonas	4.5.1.9	sesija	5.9.3
receptas	5.8.5	sėstis	5.8.8
registracija	5.6.1, 5.6.5	sesuo	5.1.11
registratūra	5.8.5	sezonas	4.3.1
registruotis	5.6.1	siauras	4.2.7.1
reikalas	4.8.2	sidabras	4.5.1.14
reikėti	3.2.11, 3.3.8	siena	5.2.2, 5.6.7
reikšti	3.6.3, 5.9.4	silpnas	5.8.2
reisas	5.6.1	sirgti	4.5.1.11, 5.8.4
reklama	5.5.8	siūlas	5.10.3
rengtis	5.4.1	siuntinys	5.12.1
restoranas	5.11.2	siųsti	5.7.3, 5.12.1
retai	4.3.3	siūti	5.12.7
retkarčiais	4.3.3	siuvykla	5.12.7
rezervuoti	5.6.5	skaičiuoti	5.9.2
riekė	5.11.1	skaityti	5.5.6, 5.9.2, 5.9.4
rinkimai	5.7.4	skaitytojo bilietas	5.5.5
rinkti	5.7.4	skalbykla	5.8.3, 5.12.7
rytas	4.3.1	skalbti	4.5.1.13, 5.8.3, 5.12.7
rytoj	4.3.11, 4.3.2	skambinti (telefonu)	5.1.3
rodyti	5.5.3	skanus	4.5.1.6
rudas	4.5.1.9	skaudėti	4.5.1.11, 5.8.4
ruduo	4.3.1	skelbimas	5.5.8
rūgštus	4.5.1.6	skėtis	5.10.3
rūkytas	5.11.1	skirtingas	4.7.7.1
S		skonis	4.5.1.6
sakinys	5.9.4	skristi	4.2.4, 5.6.1
sakyti	3.6.4, 3.6.6, 4.6.2	skubėti	5.10.3
sala	5.3.1	skustis barzdą	5.4.1
saldus	4.5.1.6	smirdėti	4.5.1.7
salė	5.5.4	sniegas	5.3.5
salotos	5.11.1	snigti	5.3.5
samtis	5.10.4	socialinio draudimo pažymėjimas	5.7.7
sanatorija	5.8.5	socialinis draudimas	5.7.7
sankryža	5.6.3	spalva	4.5.1.9
sąsiuvinis	5.9.2, 5.10.5	specialistas	5.8.5
sąskaita	5.6.5, 5.11.2	sportas	5.5.7
saulė	5.3.5	sporto salė	5.5.7
sausas	4.5.1.3	sportuoti	5.5.7
savaitė	4.3.1	sriuba	5.11.1
savaitgalis	4.3.1, 5.5.1	stabdžiai	5.12.8
savęs	4.8.1.1, 4.8.1.2	stadionas	5.5.7
savivaldybė	5.7.4	staiga	4.3.19
savo	4.8.1.1, 4.8.1.2	staltiesė	5.10.4
scena	5.5.4	stiklainis	5.10.4, 5.10.8
seansas	5.5.4	stiklas	4.5.1.14
sėdėti	5.7.5, 5.8.8	stiklinė	4.2.7.6, 4.4.2
seimas	5.7.4	stipendija	5.4.4
		stiprus	5.8.2
		stojamasis egzaminas	5.9.3

storas	4.2.7.1, 5.1.15	šlapti	4.5.1.3
stotelė	5.6.1	šluoti	4.5.1.13
stotis	5.6.1	šokti	5.5.4, 5.5.6
stovėjimo aikštelė	5.6.3	šukuotis	5.4.1
stovėti	5.8.8	švarus	4.5.1.13, 5.8.3
studentas	5.9.1	švelnus	4.5.1.5, 4.5.1.8
studijuoti	5.5.6, 5.9.1	šventė	4.3.1, 5.5.9
stumti	5.6.5	šviesa	5.2.4
su	3.5.8, 3.5.11, 4.7.4, 4.7.9.2	šviesiai	4.5.1.9
suaugęs	4.5.1.10	šviesoforas	5.6.3
sudie(v)	3.4.11	šviesos	5.12.8
sugebėti	4.5.2.8	šviesti	5.3.5
sukti	5.6.3	šviesus	4.5.1.4
sumuštinis	5.11.1	šviežias	5.11.1
sunkiai	4.5.2.11	švirkštas	5.8.5
sunku	5.9.4		
sunkus	4.2.7.5, 4.5.2.11	T	
sūnus	5.1.11	ta	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
suprasti	5.9.4	tačiau	4.7.9.1
sūrus	4.5.1.6	tada	3.5.4, 4.3.2, 4.3.8, 4.8.2
susilaužyti	5.8.4	tai	3.1.1, 3.2.24, 3.6.5, 4.8.1.1, 4.8.1.2
susipažinti	3.4.7, 3.4.8, 5.7.1	taika	5.7.6
susitarti	5.7.2	taip	3.1.5.1, 3.2.1.1.1
susitikti	5.7.2	taip pat	4.7.7.1, 4.7.9.1
susižeisti	4.5.1.11, 5.8.4	taisykla	5.12.7
sutikti	3.2.1.1, 5.7.2	taisyklinga	5.9.4
sužeisti	4.5.1.11	taisyti	4.5.1.11, 5.12.7, 5.12.8
svarbus	4.5.2.9	taksi	5.6.1
svečias	5.7.2	tam tikras	4.8.2
sveikas	3.4.2, 4.5.1.11, 5.8.4	tamsiai	4.5.1.9
sveikata	5.8.4	tarp	4.2.1
sveikinti	3.4.9	tarti	5.9.4
sveikti	5.8.4	tas	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
sverti	4.2.7.5	taupyti	5.12.3
		taupomoji knygelė	5.12.3
Š		tautybė	5.1.8
šalia	4.2.1	tavo	4.8.1.1, 4.8.1.2
šaligatvis	5.6.3	teatras	5.5.4
šalta	4.2.7.7, 5.3.5	teisės	5.6.2, 5.6.8
šaltas	5.2.4	teisėjas	5.7.5
šaltis	4.2.7.7, 5.3.5	teisingai	3.2.1.1, 4.5.2.3
šaunu	3.2.20	teisingas	4.5.2.3
šauti	5.7.5, 5.7.6	teismas	5.7.5
šautuvas	5.7.6	teisus	4.5.2.3
šeima	5.1.11	telefonas	5.1.3, 5.2.4, 5.12.2
ši	4.8.1.1, 4.8.1.2	televizorius	5.5.3
šiaip sau	3.4.4.2	temperatūra	5.3.5, 5.8.4
šiandien	4.3.2, 4.3.9	ten	4.8.1.2, 4.8.2
šiek tiek	4.4.2, 4.4.3, 4.8.2, 5.9.4	tepalas	5.12.9
šildymas	5.2.4	termometras	5.3.5
šilkas	4.5.1.14	teroristas	5.7.5
šilta	4.2.7.7, 5.3.5	terorizmas	5.7.5
šiluma	4.2.7.7	testas	5.9.3
šįryt	4.3.2	tėtė	5.1.11
šis	4.8.1.1, 4.8.1.2	tėvai	5.1.11
šita	4.8.1.1, 4.8.1.2	tėvas	5.1.11
šitas	4.8.1.1, 4.8.1.2	tyčia	4.7.5
šiurkštus	4.5.1.8	ties	4.8.2
šlapias	4.5.1.3		4.2.1
šlapinti	4.5.1.3		

tiesa	4.5.2.3
tik	4.3.15
tikėti	3.2.26, 4.6.1, 5.1.12
tikėtis	3.2.26, 4.6.1
tikrai	3.2.9.1
tikras	4.5.1.15
tikrinti	5.6.1, 5.6.7
tikti	5.10.3
tyla	4.5.1.5
tiltas	5.6.3
tylus	4.5.1.5
todėl	3.1.5.2, 4.7.5
tokia	4.8.1.1, 4.8.1.2
toks	4.8.1.1, 4.8.1.2
toks pat	4.7.7.1
tona	4.2.7.5
tradicija	5.5.9
transporto draudimas	5.6.8
traukinys	5.6.1
traukti	5.6.5
trečdalis	4.4.2
trečia	3.5.4, 4.3.8
trimestras	5.9.1
trintukas	5.10.5
triukšmas	4.5.1.5
triukšmingas	4.5.1.5
troleibusas	5.6.1
trumpai	4.3.2
trumpas	4.2.7.2, 5.1.15
truputis	4.4.2, 4.4.3, 5.9.4
tu	3.1.1, 4.8.1.1, 4.8.1.2
tualetas	5.2.4, 5.6.5
turėti	3.2.11, 4.7.8, 5.8.4
turgus	5.10.9
turistas	5.6.4
tuščias	4.5.1.16, 5.12.9
tušinukas	5.10.5

U, Ū

ūkis	5.3.3
universitetas	5.9.1
uostas	5.6.1
upė	5.3.1
ūsai	5.1.15
už	4.2.1, 4.7.5
uždarytas	4.5.1.12
uždaryti	4.5.1.12, 5.8.9
užduotis	5.9.2
užkandis	5.11.1
užmiršti	5.9.4
užpernai	4.3.10
užrašyti	3.6.5
užrašų knygelė	5.10.5
užsienis	5.6.4
užsirašyti	5.8.5
užsiregistruoti	5.8.5
užsisakyti	5.6.5
užtrauktukas	5.10.3
užvakar	4.3.10, 4.3.2

V

vadovėlis	5.9.2
vagis	5.7.5
vagonas	5.6.1
vaidinti	5.5.4, 5.5.6
vaikas	4.5.1.10, 5.1.11
vaikinas	5.1.6
vaikų darželis	5.9.1
vairas	5.12.8
vairuoti	5.6.2
vairuotojas	5.6.2
vairuotojo pažymėjimas	5.6.2, 5.6.8
vaistai	5.8.5
vaistinė	5.8.5
vaistininkas	5.8.5
vaizdas	5.3.1
vakar	4.3.2, 4.3.10
vakaras	4.3.1, 5.7.2
vakarėlis	5.7.2
valanda	4.3.1
valgiaraštis	5.11.2
valgykla	5.11.2
valgyti	5.4.1, 5.11.1
valykla	5.12.7
valyti	4.5.1.13, 5.4.1, 5.8.3, 5.12.7
valiuta	5.12.3
vanduo	5.2.4, 5.3.1, 5.12.9
vardas	5.1.1
variklis	5.12.8
varžybos	5.5.7
vasara	4.3.1
vaza	5.10.4
važiuoti	4.2.4, 5.6.1, 5.6.2, 5.6.3
vedęs	5.1.7
veikiantis	4.5.1.11
veikti	4.5.1.11, 5.12.8
vėjas	5.3.5
vėlai	4.3.5
vėliau	4.3.8
Velykos	4.3.1
vėluoti	4.3.5, 5.10.3
versti	5.9.4
vežtis	5.6.6
vidury	4.2.1
vidutinio amžiaus	4.5.1.10
vienąkart	4.3.15
viena kita	4.8.2
vienas	4.4.1, 4.8.2
vienas kitas	4.8.2
vienoks	4.8.2
viešnia	5.7.2
vieta	5.5.4, 5.6.1
vykti	4.2.4, 5.6.1
vilkctis	5.4.1
vilna	4.5.1.14
vyras	5.1.6, 5.1.11
virdulys	5.10.4
vyriausybė	5.7.4
virš	4.2.1
viršininkas	5.1.10

---

virtas	5.11.1
virti	5.4.1
visada	4.3.3, 4.3.12, 4.8.2
visai	3.2.2.1, 3.2.21
visas	4.8.2
visi	4.4.2, 4.8.2
viskas	3.2.31, 4.8.2
viso labo	3.4.11
visokia	4.8.2
visoks	4.8.2
viza	5.6.7, 5.12.5
vogti	5.7.5
vokas	5.7.3
vonia	5.2.4
Ž	
žaidimas	5.5.7
žaisti	5.5.7
žaižda	5.8.4
žalias	4.5.1.9, 5.11.1
žemas	4.2.7.1, 4.2.7.4, 5.1.15, 5.8.4
žemėlapis	5.6.3
žiema	4.3.1
žymėti	5.9.2
žinoma	3.2.1.1, 3.2.9.1
žinoti	3.2.5.1, 3.5.2, 3.6.6, 4.6.1
žiūrėti	4.5.1.4, 5.5.4, 5.8.7
žiūrėti televizorių	5.5.3
žmogus	4.8.2
žmona	5.1.11
žodynas	5.9.4
žodis	3.5.2, 5.9.4
žolė	5.3.4
žudyti	5.7.5
žurnalas	5.5.8
žurnalistas	5.5.8
žuvis	5.11.1
žvaigždė	5.3.5

D priedas

ATVIRŪJŲ SĄRAŠŲ RODYKLĖ

augalų pavadinimai	5.3.4
avalynės rūšių pavadinimai	5.10.3
baldų pavadinimai	5.2.2
daiktai, reikalingi kūdikio priežiūrai	5.8.5
darbo vietų pavadinimai	5.1.10
daržovių pavadinimai	5.11.1
drabužių pavadinimai	5.10.3
duonos gaminių pavadinimai	5.11.1
gėrimų pavadinimai	5.11.1
gyvūnų pavadinimai	5.3.4
higienos ir kosmetikos priemonės	5.8.1
indų pavadinimai	5.10.4
interesų sričių pavadinimai	5.5.2
kalbų pavadinimai	5.9.4
kalendorinių, religinių ir valstybinių švenčių pavadinimai	5.5.9
kambarių pavadinimai	5.2.2
kelintiniai skaitvardžiai	5.1.4
kelio ženklų reikšmės	5.6.3
kūno dalių pavadinimai	5.8.1
medžiagų pavadinimai	5.10.3
mėgstama veikla	5.5.2
mėnesių pavadinimai	5.1.4
mėsos rūšių pavadinimai	5.11.1
mokymosi dalykų pavadinimai	5.9.2
neigiami bruožai	5.1.14
papuošalų pavadinimai	5.10.3
parduotuvių tipai	5.10.1
pieno produktų pavadinimai	5.11.1
pomėgių pavadinimai, asmeniniai pomėgiai	5.5.2
profesijų ir pareigų, susijusių su mokymu, pavadinimai	5.9.1
profesijų pavadinimai	5.1.10
saldumynų pavadinimai	5.11.1
skonio nusakymas	5.8.7
specialistų pavadinimai	5.8.5
sporto įrangos ir priemonių pavadinimai	5.5.7
sporto šakų pavadinimai	5.5.7
stalo įrankių pavadinimai	5.10.4
šalių pavadinimai	5.1.2
šėimos švenčių pavadinimai	5.5.9
tautybių pavadinimai	5.1.8
teigiamos ypatybės	5.1.14
transporto priemonių pavadinimai	5.6.2
turistų lankomų objektų pavadinimai	5.6.4
užsienio šalys	5.6.4
užsienio šalių valiutų pavadinimai	5.10.6
vaisių pavadinimai	5.11.1
vaistų formų pavadinimai	5.8.5
veiksmažodžiai, nusakantys veiklą	5.1.10
viešųjų pramogų pavadinimai	5.5.4
vietų, kur galima apsistoti, pavadinimai	5.6.5
žuvų pavadinimai	5.11.1

E priedas

KOMUNIKACINIŲ INTENCIJŲ
IR SĄVOKŲ RODYKLĖ

adresas	5.1.2
ambasadų paslaugos	5.12.5
amžius	5.1.5
apsigyvenimas	5.2.1, 5.6.5
asmeninis transportas	5.6.2
asmens tapatybė	5.1
atostogos	5.6.4
atvykimas į šalį ir išvykimas	5.6.7
autoservisas	5.12.8
bagażas	5.6.6
baldai, patalynė	5.2.3
bankas	5.12.3
bendravimas	3.4, 5.7.1
ką sakyti susitikus draugą ar pažįstamą	3.4.3
kaip atkreipti dėmesį	3.4.1
kaip atsakyti	3.4.4
kai nelabai gerai	3.4.4.2
kai viskas gerai	3.4.4.1
kaip atsisveikinti	3.4.11
kaip ką pasveikinti	3.4.9
kaip kreiptis į draugą, artimą pažįstamą	3.4.5
kaip kreiptis į nepažįstamą	3.4.6
kaip pasakyti tostą	3.4.10
kaip pasisveikinti	3.4.2
kaip pristatyti ką kam, supažindinti ką su kuo	3.4.7
kaip reaguoti, kai supažindina	3.4.8
biblioteka	5.5.5
buitinės paslaugos	5.12.7
būsenos	5.8.2
charakteris, būdas	5.1.14
dalykai	5.9.2
darbe	5.4.2
darbo vieta	5.4.3
degalinė	5.12.9
deiksė	4.8
apibrėžiamoji	4.8.1
anaforiška	4.8.1.2
neanaforiška	4.8.1.1
neapibrėžiamoji	4.8.2
drabužiai, avalynė, mada	5.10.3
draudimas	5.8.6
egzaminai, mokslo baigimo dokumentai	5.9.3
egzistencija	4.1
buvimas	4.1.1
nebuvimas	4.1.2
eismas	5.6.3
erdvė	4.2
atstumas	4.2.2
išsidėstymas	4.2.6
judėjimas	4.2.4
kelias	4.2.3
kilmė pagal vietą	4.2.5
matmenys	4.2.7
dydis	4.2.7.1

ilgis, plotis	4.2.7.2
plotas	4.2.7.3
spaudimas, slėgis, įtampa	4.2.7.4
svoris	4.2.7.5
talpa	4.2.7.6
temperatūra	4.2.7.7
vieta	4.2.1
gamta, regionas	5.3
gimimo data ir vieta	5.1.4
gyvūnai ir augalai	5.3.4
higiena	5.8.3
intelektuali ir meninė veikla	5.5.6
išorinė charakteristika	5.1.15
jutimų pavadinimai	5.8.7
kainos	5.10.6
kaip dalyvauti pokalbyje, kalbėti	3.5
kaip apibendrinti	3.5.5
kaip išskaičiuoti	3.5.4
kaip paprašyti kalbėti su kuo nors	3.5.8
kaip pasakyti, kad bus skambinama vėliau/dar kartą	3.5.9
kaip pasitaisyti, patikslinti	3.5.3
kaip pradėti	3.5.10
kaip pradėti pokalbį, kalbą	3.5.1
kaip suabejoti	3.5.2
kaip užbaigti	3.5.11
kaip užbaigti pokalbį, kalbą	3.5.6
pokalbio pradžia	3.5.7
kaip gauti ir pateikti informaciją	3.1
kaip atsakyti į klausimą	3.1.5
norint identifikuoti	3.1.5.3
patvirtinant ar paneigiant	3.1.5.1
suteikiant informaciją	3.1.5.2
kaip identifikuoti, apibrėžti	3.1.1.
kaip konstatuoti (pranešti, pasakyti)	3.1.2
kaip paklausti	3.1.4
kad būtų patvirtinta	3.1.4.1
norint konkrečios informacijos	3.1.4.2
norint identifikuoti (asmenį ar daiktą)	3.1.4.3
kaip pataisyti	3.1.3
neigiamą sakinį	3.1.3.2
teigiamą sakinį	3.1.3.1
kaip išreikšti ir sužinoti nuostatą, požiūrį, poziciją	3.2
kaip apgaildestauti	3.2.33
kaip atsiprašyti	3.2.30
kaip išreikšti (ne)galimybę, (ne)gebėjimą ką (pa)daryti	3.2.7
kaip išreikšti (ne)tikrumą	3.2.9
kaip išreikšti netikrumą	3.2.9.3
kaip patikimai, be abejonės patvirtinti	3.2.9.1
kaip patvirtinti su abejone	3.2.9.2
kaip išreikšti dėkingumą	3.2.28
kaip išreikšti indiferentiškumą	3.2.34
kaip išreikšti ketinimą	3.2.17
kaip išreikšti nepasitenkinimą	3.2.24
kaip išreikšti norą	3.2.15
kaip išreikšti nuostatą dėl faktų, teiginių	3.2.1
kaip pritarti, sutikti su teiginiu	3.2.1.1
pabrėžiant sutikimą su neiginiu	3.2.1.1.2
pabrėžiant sutikimą su teiginiu	3.2.1.1.1
kaip išreikšti nusivylimą	3.2.27
kaip išreikšti pasitenkinimą	3.2.23
kaip išreikšti patikimą	3.2.20
kaip išreikšti privalejimą	3.2.11

kaip išreikšti viltį, tikėjimą	3.2.26
kaip išreikšti, kad kas yra (ne)leidžiama	3.2.13
kaip išreikšti nepatikimą	3.2.21
kaip įvertinti, pripažinti	3.2.32
kaip nepritarti, nesutikti su teiginiu	3.2.2
kaip nesutikti su neigiamu pasakymu	3.2.2.2
kaip nesutikti su teigiamu pasakymu	3.2.2.1
kaip nusakyti, ar kas yra žinoma, pažįstama	3.2.5
kai nežinoma	3.2.5.2
kai žinoma	3.2.5.1
kaip paklausti apie (ne)tikrumą	3.2.10
kaip paklausti apie ketinimus	3.2.18
kaip paklausti, ar ką galima, leidžiama daryti	3.2.14
kaip paklausti, ar kam kas patinka	3.2.22
kaip paklausti, ar kas (ne)patenkintas	3.2.25
kaip paklausti, ar kas gali ką padaryti	3.2.8
kaip paklausti, ar kas ką žino (apie ką nors), ar pažįsta	3.2.6
kaip paklausti, ar kas ko nori	3.2.16
kaip paklausti, ar privaloma	3.2.12
kaip paklausti, ar sutinka su teiginiu, nuostata	3.2.3
kaip paneigti	3.2.4
kaip pasakyti, kam teikiama pirmenybė	3.2.19
kaip reaguoti į atsiprašymą	3.2.31
kaip reaguoti į dėkojimą	3.2.29
kaip paraginti, įkalbinėti	3.3
kaip atsisakyti siūlymo ar kvietimo	3.3.6
kaip išpėti, kad kas ką nors darytų ar nedarytų	3.3.9
kaip paklausti, ar siūlymas, kvietimas priimamas	3.3.7
kaip pakviesti ką nors daryti	3.3.4
kaip paprašyti ką nors daryti	3.3.3
kaip paprašyti padėti	3.3.11
kaip pasisiūlyti padėti, pasiūlyti pagalbą	3.3.10
kaip pasiūlyti, (pa)raginti ką nors veikti	3.3.1
kaip patarti ką nors daryti	3.3.8
kaip priimti (pa)siūlymą ar kvietimą	3.3.5
kaip sutikti su siūlymu, raginimu	3.3.2
kalbos supratimas ir raiška	5.9.4
kasdienis gyvenimas	5.4
kelionės	5.6
kelionės dokumentai	5.6.8
kiekybė	4.4
kiekis	4.4.2
laipsnis	4.4.3
skaičius	4.4.1
kilimo vieta	5.1.9
kinas, teatras, koncertai ir pan.	5.5.4
kraštovaizdis	5.3.1
kūno dalys	5.8.1
kūno padėtis ir jos keitimas	5.8.8
kvietimas	5.7.2
laikas	4.3
ankstesnis laikas	4.3.4
ateitis	4.3.11
dabartis	4.3.9
greitis	4.3.20
kaita	4.3.19
laiko dažnis	4.3.3
laiko momentas, periodas	4.3.2
laiko skirstymas	4.3.1
nuolatinis veiksmas ar būseną	4.3.12
pabaiga	4.3.17
pasikartojimas	4.3.14

paskirties laikas	4.3.7
pradžia	4.3.16
praeitis	4.3.10
seka	4.3.8
stabilumas	4.3.18
veiksmas ar būseną protarpiais	4.3.13
vėlesnis laikas	4.3.5
vienalaikiškumas	4.3.6
vienartinis veiksmas, nepasikartojimas	4.3.15
laisvalaikis	5.5, 5.5.1
ligoninė, poliklinika	5.12.6
ligos, nelaimingi atsitikimai	5.8.4
lytis	5.1.6
maistas ir gėrimai	5.11, 5.11.1
maisto prekės	5.10.2
matai	5.10.7
medicininis aptarnavimas	5.8.5
mėgstami ir nemėgstami dalykai	5.1.13
miestas	5.3.2
mokymasis ir mokslas	5.9.1
namų apyvokos daiktai	5.10.4
namuose	5.4.1
nusikalstamumas ir teisėsauga	5.7.5
oras	5.3.5
pajamos	5.4.4
pakuotės	5.10.8
papildomos bendravimo strategijos	3.6
kaip išreikšti nemokėjimą, nežinojimą	3.6.6
kaip paprašyti ką nors užrašyti	3.6.5
kaip paprašyti kalbėti lėčiau	3.6.7
kaip paprašyti paaiškinti	3.6.3
kaip paprašyti pakartoti	3.6.2
kaip paprašyti patvirtinti tekstą	3.6.4
kaip parodyti, kad nesuprantate	3.6.1
parduotuvės	5.10.1
paslaugos	5.12
paslaugos ir patogumai	5.2.4
pastatai ir namai	5.2
paštas	5.12.1
patalpa, kambarys	5.2.2
periodika	5.5.8
policija	5.12.4
pomėgiai ir interesai	5.5.2
požymis	4.5
fizinis	4.5.1
amžius	4.5.1.10
faktūra	4.5.1.8
fizinė būklė	4.5.1.11
forma	4.5.1.1
garsas	4.5.1.5.
kvapas	4.5.1.7
matmenys	4.5.1.2
medžiaga	4.5.1.14
pilnis	4.5.1.16
sausumas	4.5.1.3
skonis	4.5.1.6
spalva	4.5.1.9
švara	4.5.1.13
tikrumas	4.5.1.15
uždarumas	4.5.1.12
vaizdas	4.5.1.4

vertinimas	4.5.2
kokybė	4.5.2.2
lengvumas, sunkumas	4.5.2.11
naudingumas	4.5.2.7
normalumas	4.5.2.10
patikimas	4.5.2.5
sėkmingumas	4.5.2.6
sugebėjimas	4.5.2.8
svarbumas	4.5.2.9
teisingumas	4.5.2.3
tinkamumas	4.5.2.4
vertė, kaina	4.5.2.1
prekyba	5.10
psichinė veikla	4.6
mąstymas	4.6.1
socialinė veikla	4.6.2
radijas, televizija ir pan.	5.5.3
rankų veiksmai	5.8.9
raštinės reikmenys	5.10.5
regionas	5.3.3
religija	5.1.12
ryšiai, santykiai	4.7
būdas	4.7.4
erdvės santykiai	4.7.1
laiko santykiai	4.7.2
lyginimas	4.7.7
skirtingas ypatybės kiekis	4.7.7.2
vienodumas, nevienodumas	4.7.7.1
loginiai ryšiai	4.7.9
alternatyva	4.7.9.1
draugės santykiai	4.7.9.2
išskyrimas	4.7.9.3
nuolaida	4.7.9.5
priešprieša	4.7.9.1
sąlyga	4.7.9.4
sudėjimas	4.7.9.1
sujungimas	4.7.9.1
priežastis	4.7.5
priklausomybė	4.7.8
tikslas	4.7.6
veiksmo santykiai	4.7.3
su objektu	4.7.3.2
su subjektu: veikėju, būsenos patyrėju	4.7.3.1
santykiai su žmonėmis	5.7
socialiniai reikalai	5.7.7
sportas	5.5.7
susirašinėjimas	5.7.3
sveikata ir higiena	5.8
šeima	5.1.11
šeiminė padėtis	5.1.7
šventės	5.5.9
švietimas ir mokslas	5.9
taika ir karas	5.7.6
tautybė	5.1.8
telefonas	5.1.3, 5.12.2
turgus	5.10.9
valdžia ir politinis gyvenimas	5.7.4
vardas, pavardė	5.1.1
veikla	5.1.10
viešosios maitinimo įstaigos	5.11.2
visuomeninis transportas	5.6.1

SANTRUMPOS

B	– būdvardis
beasm.	– beasmenis, beasmenė, beasmenė vartoseną
bendr.	– bendratis
bev. g.	– bevardė giminė
būs.	– būsimasis laikas
būt.	– būtasis laikas
V/N Dal	– (veikiamosios/neveikiamosios) rūšies dalyvis
Dv	– daiktavardis
dgs.	– daugiskaita
es.	– esamasis laikas
F	– frazė
famil.	– familiaru, familiariai
G	– galininkas
Įn	– įnagininkas
Įv	– įvardis
K	– kilmininkas
klaus.	– klausimas, klausiamasis, klausiamoji
konst.	– konstatuojamasis, konstatuojamoji
kt.	– kita, kiti
l.	– laikas
liep.	– liepiamoji nuosaka, liepiamasis, liepimo
mot. g.	– moteriškoji giminė
N	– naudininkas
neig.	– neiginys, neigiamas, neigiama
neutr.	– neutralu
Pad.	– padalyvis
pan.	– panašiai
PD	– predikatinis dėmuo
Pl	– prielinksnis
plg.	– palygink
Pusd.	– pusdalyvis
Pv	– prieveiksmis
pvz.	– pavyzdžiui
S	– sakiny
Sk	– skaitvardis
Š	– šauksmininkas
tar.	– tariamoji nuosaka
teig.	– teiginys, teigiamas, teigiama
ties.	– tiesioginė nuosaka
t.t.	– taip toliau
V	– vardininkas
Vd	– vardažodis
vyr. g.	– vyriškoji giminė
vns.	– vienaskaita
Vs	– veiksmažodis
Vt	– vietininkas
žr.	– žiūrėti
1/2/3	– pirmasis, antrasis, trečiasis asmenys

LITERATŪRA

- Balkevičius J., 1963 – *Balkevičius J.* Dabartinės lietuvių kalbos sintaksė. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės lit. I–kla.
- Balkevičius J., 1998 – *Balkevičius J.* Lietuvių kalbos predikatinų konstrukcijų sintaksė. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Bikulčienė J., 1983 – *Bikulčienė J.* Skatinamoji intonacija, kn.: Lietuvių kalba mokykloje/ Sudarė V. Drotvinas. Kaunas: Šviesa.
- Byram M., Zarate G., 1994 – *Byram M., Zarate G.* Definitions, objectives and assessment of socio-cultural competence. Strasbourg: Council of Europe Press.
- Brown H.D, 1980 – *Brown H. D.* Principles of Language Learning and Teaching. Englewood Cliffs, NJ.
- Brumfit C., 1984 – *Brumfit C.* Communicative Methodology in Languge Teaching. Cambridge University Press.
- Coste D. etc., 1976. – *Coste D., Courtillon J., Feenzci V, Martin-Baltar M., Papo E. and Roulet E.* Un Niveau-Seuil. Strasbourg: Council of Europe Press.
- DLKG – Dabartinės lietuvių kalbos gramatika/Ats. red. V. Ambrazas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- DLKŽ – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas/Vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1991 – *Ek van J. A., Trim J. L. M.* Threshold Level 1990. Strasbourg: Council of Europe Press.
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1995 – *Ek van J. A., Trim J. L. M.* Waystage 1990. Strasbourg: Council of Europe Press.
- Ek van J. A., Trim J. L. M., 1996 – *Ek van J. A., Trim J. L. M.* Vantage Level. Strasbourg: Council of Europe Press.
- Framework, 2001 – Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment . Cambridge University Press.
- Hymes D., 1964 – *Hymes D. (ed.)* Language in Culture and Society. New York: Harper and Row.
- Jakaitienė E., Laigonaitė A., Paulauskienė A., 1976 – *Jakaitienė E., Laigonaitė A., Paulauskienė A.* Lietuvių kalbos morfologija. Vilnius: Mokslas.
- Kundrotas G., 1986 – *Kundrotas G.* Smyslovyje vozmožnosti ruskoj intonaciji v sopostavlieniji s litovskom. Avtoriefierat dissertaciji. Moskva: LGU im. Lomonosova.
- Labutis V., 1998 – *Labutis V.* Lietuvių kalbos sintaksė. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Language Learning, 1993. – Language Learning for European Citizenship/Report on Workshop 2B. CC – LANG.
- LKE – Lietuvių kalbos enciklopedija. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1999.
- LKG – Lietuvių kalbos gramatika/ Ats. red. K. Ulvydas. T. 1–3. Vilnius, 1965 – 1976.
- LKRS – Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba/ Ats. red. A. Valeckienė. Vilnius: Mokslas, 1992.
- LKŽ – Lietuvių kalbos žinynas. Kaunas: Šviesa, 1998.
- Musteikienė I., Ramonienė M., 1995 – *Musteikienė I., Ramonienė M.* Valstybinės kalbos bendroji programa nelietuvių mokykloms. Vilnius: Leidybos centras.

- Musteikienė I., Ramonienė M., 1996 – *Musteikienė I., Ramonienė M.* Valstybinė kalba nelietuvių mokyklose. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Paulauskienė A., 1994 – *Paulauskienė A.* Lietuvių kalbos morfologija/ Paskaitos lituanistams. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Programy, 1993 – *Programy nauczania języka polskiego jako obcego.* Krakow Wydawnictwo JB.
- Pupkis A., 1980 – *Pupkis A.* Kalbos kultūros pagrindai. Vilnius: Mokslas.
- Ramonienė M., 1999. – *Ramonienė M.* Tarpkultūrinė komunikacija ir lietuvių kalbos kaip svetimosios mokymas. – *Tarpdisciplininiai ryšiai lituanistikoje.* Vilnius, 1999. P.123–132.
- Rosinas A., 1996 – *Rosinas A.* Lietuvių bendrinės kalbos įvardžiai. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Sirtautas V., Grenda Č., 1988 – *Sirtautas V., Grenda Č.* Lietuvių kalbos sintaksė. Vilnius: Mokslas.
- Slenkstis – Narbutas E., Pribušauskaitė J., Ramonienė M., Skapienė S., Vilkienė L. Slenkstis. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1997.
- Sližienė N., 1994 – *Sližienė N.* Lietuvių kalbos junglumo žodynas. T.1. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Šukys J., 1998 – *Šukys J.* Lietuvių kalbos linksniai ir prielinksniai: vartojimas ir normos. Kaunas: Šviesa.
- The Framework of the Finnish..., 1995 – *The Framework of the Finnish National Foreign Language Certificate.* Helsinki: National Board of Education.
- Valeckienė A., 1998 – *Valeckienė A.* Funkcinė gramatika. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Vereščagin E.M., Kostamarov V.T., 1990 – *Vereščagin E. M., Kostamarov V. T.* Jazyk I kultura. Moskva: Russkij jazyk.
- Volf I., 1996 – *Šiuolaikinis etiketas.* Vilnius: Lektūra.

UDK 808.82(072)
Ra-176

Lietuvių kalbos kaip svietimosios mokymo turinio aprašas (A2 lygis)

Išleista Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos lėšomis

© Meilutė Ramonienė, Joana Pribušauskaitė, Loreta Vilkienė, 2006
© Europos Taryba, 2006

ISBN-10:9955-605-32-4
ISBN-13:978-9955-605-32-4

Meilutė Ramonienė, Joana Pribušauskaitė, Loreta Vilkienė

PUSIAUKELĖ

Maketavo Rokas Gelažius

Išleido UAB „Apostrofa“ LR švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu,
a/d 1026, LT-01004 Vilnius, el.p. apostrofa@takas.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“, Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius
Tiražas 670 egz.